

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Lind, Kimmo; Liimatainen, Paula; Ojala, Katariina; Pentinmäki, Lauri; Koivisto, Jukka; Koistinen, Jenna; Lalli, Juhana; Nurminen, Maiju; Bolander, Ida; Pesonen, Henriikka; Svärd, Erica; O'Reilly, Andrew; Sivonen, Tiina; Pelkonen, Anu; Tilkanen, Eeva-Liisa; Kaunismaa, Pekka; Anttonen, Tapio; Vierimaa, Sanna-Mari

Title: KytKentöjä työelämään : korkeakoulut ja yhteisöt Keski-Suomessa -hankkeen kokemukset, arviointi ja toimintamalli

Year: 2017

Version:

Please cite the original version:

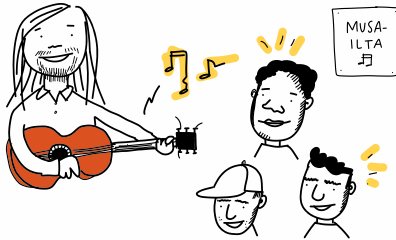
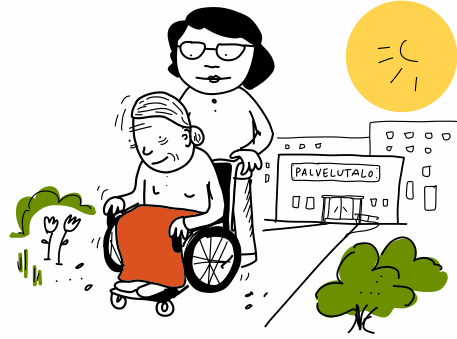
Lind, K., Liimatainen, P., Ojala, K., Pentinmäki, L., Koivisto, J., Koistinen, J., Lalli, J., Nurminen, M., Bolander, I., Pesonen, H., Svärd, E., O'Reilly, A., Sivonen, T., Pelkonen, A., Tilkanen, E.-L., Kaunismaa, P., Anttonen, T., & Vierimaa, S.-M. (2017). KytKentöjä työelämään : korkeakoulut ja yhteisöt Keski-Suomessa -hankkeen kokemukset, arviointi ja toimintamalli. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Julkaisuja, 39. <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2017/05/kytke-kytkentoja-tyoelamaan-kimmo-lind-humanistinen-ammattikorkeakoulu.pdf>

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Kimmo Lind (toim.)

KytKentöjä työelämään

Korkeakoulut ja yhteisöt Keski-Suomessa -hankkeen kokemukset, arviointi ja toimintamalli.

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

Kimmo Lind (toim.)

Kytkentöjä työelämään

– Korkeakoulut ja yhteisöt Keski-Suomessa
-hankkeen kokemukset, arviointi
ja toimintamalli.

Kimmo Lind (toim.)
Kytkeä työelämään
– Korkeakoulut ja yhteisöt Keski-Suomessa -hankkeen
kokemukset, arviointi ja toimintamalli.

Humanistinen ammattikorkeakoulu
© tekijät ja Humanistinen ammattikorkeakoulu

Ulkoasu ja taitto: Emilia Reponen
Piirroskuvat: Linda Saukko-Rauta

ISBN 978-952-456-272-0 (painettu)
ISBN 978-952-456-273-7 (verkkójulkaisu)

ISSN 2343-0664 (painettu)
ISSN 2343-0672 (verkkójulkaisu)
Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 39.

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

jamk.fi

Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

SISÄLLYS:

Esipuhe 10

I LUKU: KOKEMUKSIA PROJEKTEISTA 13

Paula Liimatainen & Katariina Ojala:

MONO-projekti yhteisöpedagogin silmin..... 14

Lauri Pentinmäki & Jukka Koivisto:

Harjun Woima – kokemuksia vaihtoehtoisesta 18
väylästä työelämään

Jenna Koistinen:

Työelämän näköalapaikalla21

Juhana Lalli:

Vaellukseni KYTKE-hankkeen
moninaisissa mahdollisuuksissa24

Majju Nurminen & Ida Bolander:

Opiskelijat cheerleadingseurassa28

Henriikka Pesonen & Erica Svärd:

Yhdistystoiminta opiskelijan osaamisen lisääjänä.....31

Andrew O´Reilly:

A comparison of student participation with
NGO’s in Ireland and Finland34

II LUKU: KORKEAKOULUJEN JA YHDISTYSKENTÄN VUOROVAIKUTUKSEN KEHITTÄMINEN – TYÖELÄMÄTAITOJEN OPPIMISTA JA KESKINÄISEN VAIKUTTAVUUDEN LISÄÄMISTÄ37

Erica Svärd:

Uravalmiuksien kehittäminen
– osaamista vapaaehtoistyöstä38

Tiina Sivonen:

Minkä yhdistyksessä oppii, sen työssä taitaa
– vapaaehtoistoiminnasta valmiuksia ja
osaamista työelämään41

Anu Pelkonen:

Vapaaehtoistyöstä palkkatyöksi
– korkeakouluopiskelijoiden verkostoituminen
ja työllistyminen järjestötyön kautta.....49

Eeva-Liisa Tilkanen:

Nuorten kyvyt esiin – kokemuksia opiskelijoiden
mukaan saamisesta ja innostamisesta
yhdistyksen toimintaan55

Pekka Kaunismaa:

Korkeakoulujen yhteiskunnallisesta
vaikuttavuudesta yhdistyselämän kannalta63

Tapio Anttonen:

”Mitä (muuta) sinä tänään koulussa opit?”
– näkökulmia korkea-asteen koulutuksen
työelämätaitojen ja vaikuttavuuden kehittämiseen75

III LUKU:

Sanna-Mari Vierimaa:

Opiskelijoiden ja yhdistystoimijoiden näkökulmia
vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen.
Arviointitutkimus KYTKE-hankkeesta.....84

Johdanto85

Vapaaehtoistoiminnasta oppiminen.....87

Tutkimusasetelma: KYTKE-hankkeen kulku,
opiskelijat ja projektit90

Tutkimusaineisto ja -menetelmät93

Opiskelijoiden kokemukset projekteista96

Yhdistysten kokemuksia projektien kulusta	111
Johtopäätökset.....	114
Liitteet.....	120
Lähteet	122

IV LUKU:

Kimmo Lind:

Koontia ja ajatuksia hankkeessa

kehitetystä toimintamallista. 126

Esipuhe

KYTKE – Korkeakoulut ja yhteisöt Keski-Suomessa -hanke on toiminut syksystä 2015 ja päättyy kesäkuun 2017 lopussa. Hankkeen tarkoituksena on ollut kehittää sekä korkeakouluopiskelijoiden työelämävalmiuksia että korkeakoulujen ja alueella toimivien yhdistysten keskinäistä yhteistyötä. Hankkeen päätoteuttaja on ollut Humanistinen ammattikorkeakoulu ja osatoteuttajina Jyväskylän ammattikorkeakoulu sekä Jyväskylän yliopisto. Lisäksi hankkeessa on ollut kolmisenkymmentä erilaista yhteistyökumppania, joista suurin osa on ollut yhdistyksiä, mutta mukana on ollut myös Jyväskylän kaupunki julkisen sektorin toimijana.

Yhdistykset ovat olleet monilta eri yhdistyssektoreilta. Mukana on ollut useampia liikuntaseuroja, sosiaali- ja terveysalan yhdistyksiä, nuorisjärjestöjä, kulttuurialan yhdistyksiä sekä asukasyhdistyksiä. Hankkeen yksi erityisyys on ollut se, että suuri osa hankkeessa mukana olleista yhdistyksistä toimii ilman palkattua työvoimaa, ne ovat siis täysin vapaaehtoisvoimin toimivia yhdistyksiä. Hankkeessa on ollut yhteistyötoimien suhteen varmastikin win-win-tilanne. Lukuisat yhdistykset ovat saaneet hankkeen kautta uusia ideoita toimintansa kehittämiseen, uusia toimijoita yhdistyksiinsä ja uusia vapaaehtoisia, ja korkeakoulujen opiskelijat ovat saaneet kehitettyä omaa osaamistaan lukuisissa projekteissa, tapaamisissa ja verkostoissa.

Yhdistyskentän ja yleisemmin kolmannen sektorin mahdollisuudet erilaisten taitojen hankkimisen, kokeilemisen ja hyödyntämisen alueella on hankkeen aikana tullut korkeakouluopiskelijoille tutuksi. Myös hankkeessa mukana olleet korkeakoulut ja niiden henkilökunta on hankkeen aikana verkostoitunut aiempaa vahvemmin alueella toimivien yhdistysten ja erilaisten toimijaverkoston kanssa. Tämä on luonut pohjaa hyvän yhteistyön kehittämiseksi ja jatkumiseksi myös hankkeen päätyttyä.

Tämän käsillä olevan julkaisun tavoitteena on esitellä hankkeen aikana tehtyjä projekteja, mutta myös tarkastella ja luoda yleisempiä näkökulmia korkeakoulujen ja yhdistyskentän toimijoiden yhteistyön kehittämiseksi. Julkaisu rakentuu siten, että ensimmäisessä luvussa esitellään muutamia esimerkkejä niistä lukuisista projekteista, joita hankkeen aikana on tehty. Suuri osa hankkeessa tehdyistä projekteista on toteu-

tettu siten, että eri korkeakoulujen opiskelijoista muodostunut ryhmä opiskelijoita (4-5 henkeä) on oman kiinnostuksensa pohjalta kiinnittynyt jonkin yhdistystoimijan tarjoamaan projektiin ja alkanut toteuttaa sitä projektin tavoitteiden mukaisesti. Hankkeen projektityöntekijät ovat olleet mukana pohjustamassa opiskelijoiden ja yhdistystoimijoiden kohtaamista ja olleet projektien aikana myös niitä tukemassa. Opiskelijoilla on ollut vahva mahdollisuus myös muotoilla ja määrittää projektien tavoitteita ja sisältöjä. Siten kukin projekti on ollut vähintään yhtä paljon sen toteuttajien kuin projektin osoittaneen yhdistyksen näköinen. Toisaalta hankkeessa on toteutettu myös useita projekteja, joissa yksittäinen opiskelija on lähtenyt rohkeasti toteuttamaan jotakin hankkeen yhteistyökumppanin osoittamaa kehittämistarvetta. Ensimmäisen luvun artikkelit osoittavatkin ennen kaikkea niitä monia oppimisen ja mahdollisuuksien kokemuksia, joita opiskelijoilla, mutta myös projekteja tarjonneilla yhdistystoimijoilla on ollut.

Julkaisun toisessa luvussa luodaan yleisempää näkökulmaa korkeakoulujen ja yhdistyskentän väliseen suhteeseen. Tämä suhde määrittänyt luvun artikkeleissa ensinnäkin siten, että vapaaehtoistoimintaa ja -työtä tarkastellaan opiskelijoiden työelämätaitojen ja -valmiuksien kehittämisen sekä verkostoitumisen ja työllistymisen näkökulmista. Toiseksi korkeakoulujen ja yhdistyskentän suhdetta tarkastellaan luvussa myös korkeakoulujen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden näkökulmasta.

Julkaisun kolmas luku muodostuu hankkeen arvioinnista. Hankkeen arvioinnista on vastannut Sanna-Mari Vierimaa, joka tuo esille hankkeen aikana kerätyn arviointimateriaalin ja esittelee sen pohjalta keskeisempiä tuloksia. Vierimaa tekee tarkastelunsa lopuksi myös arvioinnin lopputuloksia kiteyttäviä johtopäätöksiä.

Julkaisun viimeisessä luvussa julkaisun toimittaja kokoaa yhteen hankkeen aikana kehitettyä toimintamallia ja muotoilee hankkeen kokemusten sekä arvioinnin pohjalta ajatuksiaan.

Esipuheen lopuksi vielä kiitosten vuoro. Suuret kiitokset kaikille julkaisuun kirjoittaneille opiskelijoille, yhdistystoimijoille, yhteistyökumppaneille ja hankkeen projektiryhmäläisille! Teidän panoksenne tälle hankkeelle ja sen kymmenille eri projekteille on ollut elintärkeä.

Hanke on Euroopan sosiaalirahaston rahoittama (toimintalinja 4: Koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen) ja Keski-Suomen

elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen hallinnoima hanke. Suuret kiitokset monien toimijoiden innovatiivisen ja ennakkoluulottoman hankeajattelun rahoittamisesta sekä hankkeen toiminnan aikaisesta hyvästä ja toimivasta yhteistyöstä!

Jyväskylässä 3.4.2017

Kimmo Lind

Luku I

KOKEMUKSIA PROJEKTEISTA

Paula Liimatainen & Katariina Ojala

MONO-projekti yhteisöpedagogin silmin

Toteutimme Korpilahdella historiaa ja kuvaamataittoa yhdistävän monialaisten oppimiskokonaisuuksien (MONO) -projektin yhdessä Korpilahden kotiseutuyhdistyksen kanssa. Projektia oli suunnittelemassa ja toteuttamassa kolme Humanistisen ammattikorkeakoulun kolmannen vuoden yhteisöpedagogiopiskelijaa, kuvaamataidon ja historian opettajat sekä Korpilahden kotiseutuyhdistyksen edustaja. Projekti toteutettiin Korpilahden yhtenäiskoulun 7.luokan kanssa syksyllä 2016.

Projektin lähtökohdat

Projekti ei alkanut kohdallamme kovinkaan ruusuisesti; toinen ryhmä olikin jo aloittanut työskentelyn koululla, joka oli sovittu meidän ryhmämme yhteistyökouluksi. Tämän saimme tietää vasta, kun olimme jo vaihtaneet useita sähköpostiviestejä yhteistyöopettajan kanssa. Alkusekaannuksen jälkeen hyppäsimme toisen ryhmän mukaan Korpilahden koululle, jossa yhteisöpedagogiopiskelijakaverimme olivat jo tehneet alustavan suunnitelman opettajien kanssa projektista ja aiheesta.

Olimme siis jo heti projektin alkuvaiheessa saaneet hyvää kokemusta siitä, miten projektissa voi tulla eteen sekaannuksia ja suunnitelmien muuttamista tilanteiden edessä. Onneksi tämä oli jo tuttua meille yhteisöpedagogiopinnoista, koska erilaisten ryhmien kanssa työskennellessä pitää aina olla valmis muuttamaan suunnitelmia ja keksimään uusia ratkaisuja tilanteen vaatiessa. Emme siis säikähtäneet, vaan lähdimme uuden ryhmän kanssa työstämään projektia eteenpäin Korpilahden yhtenäiskoulun kanssa. Tullessamme hieman jälkikädessä Korpilahden projektiin emme juurikaan osallistuneet suunnitteluun, vaan suoraan toteutukseen.

Projektin kulku

Projekti koostui projektiryhmän kokouksista, tapaamisesta yhteistyökoulun opettajan kanssa ja kolmesta tapaamisesta luokan kanssa. Projektissa tarkoituksena oli toteuttaa monialainen oppimiskokonaisuus,

jossa yhdistyisivät historia ja kuvaamataito. Yhteistyötahona oli Vanhan Korpilahden kotiseutuyhdistys, jonka edustaja tutustutti luokan ensimmäisellä tapaamiskerralla vanhaan Korpilahteen ja sen historiaan.

Kävimme yhdistyksen edustajan johtamana kierroksen Korpilahdella ja tutustuimme historiallisiin kohteisiin nykyajan näkökulmasta. Näistä kohteista oppilaat toteuttivat toisella tapaamiskerralla ryhmissä tuotoksen historiaa ja kuvaamataitoa yhdistäen. Tuotosten ideana oli, että niissä näkyisivät esiteltävä kohde vuosia sitten ja nyt. Ryhmät saivat vapaat kädet tuotosten toteutuksessa, mutta tuotoksen tuli sisältää sekä kirjallista että kuvataiteen keinoin toteutettua materiaalia opettajille arvioitavaksi.

Kolmannella tapaamiskerralla teemana oli arviointi ja palautteen antaminen. Jokainen ryhmä sai opettajilta palautetta työstään. Lisäksi tuotokset esiteltiin suullisesti ja arvioitiin luokan kesken. Arviointimenetelmänä käytimme vertaisarviointia, jossa ryhmät saivat kirjoittaa vuoron perään kommentteja toisten töiden ympärille lapuille. Toteutimme oppilaille myös itsearviointin lomakkeiden avulla, ja keräsimme heiltä palautetta omasta toiminnastamme sekä projektista yleisesti.

Projekti päättyi yhteiseen loppuseminaariin, jossa KYTKE-hankkeessa mukana olleet ryhmät esittelivät kukin oman projektinsa eri kouluilla. Tämän jälkeen saimme itse antaa palautetta projektista.

Mitä hyötyä meille oli yhteisöpedagogeina projektista?

Yhteisöpedagogin näkökulmasta opimme projektissa yhtenä tärkeimpänä taitona yhteistyötaitoja monialaisessa ympäristössä yhdistyksen ja koulun kanssa sekä saimme lisää kokemusta ryhmänohjaamisesta. Sinänsä oli hyvä, että meille yhteisöpedagogiopiskelijoista koostuvalle ryhmälle osui juuri 7.luokkalaisten kanssa työskentely, koska nuoret ovat suuressa roolissa opinnoissamme. Nuorisotyön tulevana ammattilaisina osasimme myös suhtautua ymmärtäväisesti siihen, että oppilaat eivät olleet kovinkaan motivoituneita aiheeseen, johon he eivät olleet saaneet itse vaikuttaa. Saimme myös vähän kurkistaa koulumaailmaan ja pohtia samalla yhteisöpedagogin roolia koulussa.

Yhteistyö opettajien ja yhdistyksen kanssa

Työskentely yhteistyökoulun opettajien kanssa oli luontevaa, vaikka projektin jälkeen ymmärsimme, että olisi ollut tärkeää keskustella rooleistamme ja tavoitteistamme enemmän ja tarkentaa niitä yhdessä projektin alussa. Nyt yhteistyö jäi lähinnä käytännön toiminnan tasolle ja roolimme suhteessa opettajiin jäi sekavaksi. Ehkä myös etukäteen oletimme, että roolijako olisi ollut selkeä. Toisaalta projekti toteutettiin lyhyellä aikavälillä eikä tapaamiskertoja ollut montaa, ehkä myös sen takia, että kulkeminen Korpilahdelle oli raskasta. Yhteistyö yhdistyksen kanssa oli hieman haastavaa, koska ryhmässämme kolme neljästä soittelivat yhdistyksen edustajan kanssa. Jälkikäteen ajateltuna olisi ollut järkevä valita ryhmästämme yksi, joka olisi ottanut vastuulleen olla yhteydessä yhdistykseen.

Yhteistyö yliopisto-opiskelijoiden kanssa

Odotimme projektilta monialaisen yhteistyön kokemuksia niin yhdistyksien, opettajien kuin opettajaopiskelijoidenkin kanssa. Meidän ryhmäämme ei lopulta kuitenkaan saatu opettajaopiskelijaa, koska ryhmässämme aluksi ollut aikuiskasvatustieteen opiskelija joutui jäämään pois, kun yhteistyökoulu vaihtui Korpilahden kouluksi. Tämä oli harmi, koska olisimme saaneet projektiin lisää näkökulmia toisen alan opiskelijan kautta. Toisessa ryhmässä, jossa oli opettajaopiskelijoita ja yhteisopetagogiopiskelijoita, oli yhteistyö koettu erittäin hedelmälliseksi. Olimme opettajaopiskelijoiden kanssa kuitenkin jonkin verran yhteistyössä yhteisissä tapaamisissa. Tällä tavalla saimme myös toista näkökulmaa aiheeseen ja palautetta muilta ryhmiltä omasta projektistamme. Olimme kuitenkin tyytyväisiä omaan projektiryhmäämme ja sen toimintaan, vaikka opettajaopiskelijoita ei saatukaan mukaan.

Onnistumiset

Mielestämme onnistuimme projektin pohjatyössä erittäin hyvin. Teimme tarkan suunnitelman projektin kulusta ja ajankäytöstä, minkä ansiosta saimme projektin toteutettua aikataulun mukaisesti. Projektiryhmämme oli toimiva ja yhteistyö koulun kanssa sujui hyvin. Olimme myös erittäin tyytyväisiä valitsemaamme vertaisarviointimenetelmään, jota käytimme projektiin osallistuneelle 7. luokalle.

Haasteet

Kommunikointi yhdistyksen kanssa osoittautui hankalaksi, koska tieto ei kulkenut toivotun mukaisesti puolin ja toisin. Koulun ja yhdistyksen välillä ei ollut selkeitä tavoitteita ja kommunikointi tapahtui meidän opiskelijoiden välityksellä. Oppilaiden motivaatiossa ja innostamisessa oli myös haasteita, koska odotimme nuorilta hieman enemmän luovuutta tehtävän tekemisessä. Sen saavuttaminen olisi kuitenkin vaatinut meiltä lisää keinoja motivoida nuoria. Myös suunnitteluvaiheen lyhyys koitui haasteeksi, koska oppilaita olisi mahdollisesti motivoitunut tehtävä enemmän, jos he olisivat saaneet alusta lähtien vaikuttaa tehtävän aiheeseen ja toteuttamiseen. Myös nuorisotyön näkökulmasta tämän ymmärsimme projektin jälkeen. Nyt kuitenkin meistä riippumattomista syistä suunnitteluvaihe jäi lyhyeksi.

Me opiskelijat emme tunteneet oppilaita etukäteen, mikä vähensi auktoriteettiasemaa heitä kohtaan. Myös oppilaiden poissaolot ja myöhästymiset vaikeuttivat ryhmien muodostamista ja niiden toimintaa. Ajankäytössäkkin oli haasteita. Ensimmäisellä tapaamiskerralla aliarvioimme tapaamiskerran keston, koska emme tienneet Kotiseutuyhdistyksen edustajan tarkkaa suunnitelmaa.

Loppupäätelmät

Projekti oli kaiken kaikkiaan selkeä kokonaisuus ja kaikki olivat tyytyväisiä lopputulokseen. Opimme ainakin sen, mitä kaikkea pitää ottaa huomioon koulun ja yhdistyksen kanssa yhteistyötä tehdessä. Ja saimme luotua helpon esimerkin siitä, miten voi toteuttaa monialaisia oppimiskokonaisuuksia lyhyellä aikavälillä ja yksinkertaisella toteutuksella. Jatkoa ajatellen olisi hyvä panostaa enemmän oppilaiden osallisuuden oppimiskokonaisuuden suunnittelussa alusta lähtien.

Lauri Pentinmäki & Jukka Koivisto

Harjun Voima – kokemuksia vaihtoehtoisesta väylästä työelämään

Olimme KYTKE-projektimme aikaan neljännen eli viimeisen vuosikurssin fysioterapiaopiskelijoita Jyväskylän ammattikorkeakoulusta. Valmistuimme fysioterapeuteiksi (AMK) joulukuussa 2016. Opintomme ovat koostuneet sekä teoria- että käytännön opinnoista. KYTKE –hankkeen projektien kautta meille mahdollistui työelämätaitojen kehittäminen kolmannella sektorilla, jyvaskyläläisessä urheiluseurassa nimeltä Harjun Voima.

Harjun Voima Jyväskylä ry on vuonna 2009 perustettu urheiluseura. Seura on alun perin profiloitunut vahvasti painiseurana, mutta toiminta ja liikuntamuotojen tarjonta on jatkuvasti kasvussa. Painin lisäksi tarjolla on mm. useita erilaisia toiminnallisia ryhmäliikuntatunteja. Seura panostaa yhteisöllisyyteen, laatuun ja monipuolisuuteen. Harjun Voima on helposti lähestyttävissä kaikille kuntoilijoille. Toimintaa ohjaa ajatus että harrastajalle annetaan mahdollisuudet saada oman kiinnostuksen ja osaamisen mukaista kehittävää toimintaa. Tilava sali ja monipuolinen välineistö mahdollistavatkin erittäin monipuoliset harjoitusmahdollisuudet.

Saimme tietoa KYTKE-hankkeesta koulun sähköpostiin lähetetyn viestin kautta, jossa oli kutsu JAMK:lla järjestettävään hankkeen infotilaisuuteen. Tilaisuudessa esiteltiin hankkeen kanssa yhteistyössä olevia paikallisia yhdistyksiä ja urheiluseuroja. Harjun Voima vaikutti välittömästi mielenkiintoiselta vaihtoehdolta. Otimme yhteyttä seuran toiminnanohjaajaan, minkä jälkeen yhteistyö käynnistyi. Alusta alkaen vaikutti, että myös seuran puolelta oli vahva kiinnostus tehdä yhteistyötä meidän opiskelijoiden kanssa. Suunnittelimme hankkeen yhteyshenkilön, opettajamme sekä seuran toiminnanohjaajan kanssa yhdessä projektin sisältöä ja toteutusta. Tavoitteenamme oli syventyä projektissamme erityisesti urheilijoiden fysioterapiaan.

Projektin sisältö koostui pitkälti omien mielenkiinnon kohtiemme mukaisesti. Teetimme nuorille urheilijoille (12-16 v.) mm. lihastasapainokartoituksia sekä ohjasimme ryhmä- ja yksilötreenejä kesän 2016

aikana. Urheilijat harrastivat painia, jalkapalloa, pesäpalloa tai judoa. Pää tavoitteenamme oli auttaa urheilijoita parantamaan omaa kehonhallintaa, suoritustehokkuutta sekä korostaa kehonhuollon merkitystä osana tavoitteellista harjoittelua. Suunnittelimme lihastasapainokartoitusten sisällön itse, luotettaviin lähteisiin ja materiaaleihin perustuen. Lihastasapainokartoitus sisälsi jokaisen urheilijan kohdalla alkuhaastattelun, testaus- ja mittausosuuden, kirjallisen palautteen sekä kartoituksen tuloksiin perustuvan yksilöohjauksen. Loimme itse ns. ”harjoituspankin” kuvineen, jonka avulla pystyimme luomaan jokaiselle yksilöllisen harjoitusohjelman.

Koimme, että pystyimme monipuolistamaan seuran palvelutarjontaa projektimme avulla eli myös seura hyötyi toiminnastamme. Saimme myös urheilijoilta ja heidän vanhemmiltaan hyvää palautetta tekemästämme työstä. Erityisesti vanhempien suhtautuminen harjoittelumme sisältöön oli pelkästään positiivista. Vanhemmat olivat tyytyväisiä, että motivoimme ja neuvoimme heidän kasvattejaan kehonhuollon osalta. Usein nuorten urheilijoiden kohdalla kehonhuolto jää toissijaiseksi, ja monia tärkeitä asioita unohdetaan – tai niitä ei jakseta tehdä. Kehonhuolto jää usein ajatuksen tasolle, jolloin esimerkiksi lihaskireydet saattavat alkaa rajoittamaan liikettä ja/tai johtaa vääränlaisiin liikemalleihin. Vähäinen kehonhuolto ja vääränlaiset liikemallit saattavat myös altistaa erilaisille ja eriasteisille urheilu- tai rasitusvammoille tulevaisuudessa.

Urheilijoilta saatujen palautteiden perusteella useat olivat jollain tasolla tiedostaneet olevansa esimerkiksi ”jäykkiä”. Teettämiemme lihastasapainokartoitusten avulla saatiin täsmällisempää tietoa jokaisen urheilijan kropan toiminnasta. Kartoitusten tulokset antoivat myös vahvistusta urheilijoiden omille epäilyksille kropan toiminnan suhteen. Kartoitusten tulosten perusteella pystyttiin keskittymään tehokkaammin yksilöllisiin ongelmakohtiin, esimerkiksi lantion hallinnan kehittämiseen tai vaikkapa takareisien kireyksien lievittämiseen.

Kokemuksemme mukaan projekti osana seuratoimintaa on haastavaa, mutta samalla myös mielenkiintoista ja antoisaa. Seuratoimintaan liittyvä projekti vaatii erityisen paljon oma-aloitteisuutta ja organisointitaitoja ammatillisen osaamisen lisäksi. Valmiita vastauksia ei juurikaan ole, jolloin projektin sisältö ja toteutus on laajalti itse muokattavissa.

Koimme, että urheiluseuralla oli selkeä tarve tarjoamallemme osaamiselle, ja pyrimme vastaamaan tarpeeseen mahdollisimman hyvin. Tuntui mukavalta ja samalla haasteelliselta rakentaa projektin sisältöä itsenäisesti. Projektiluontoinen työskentely vaatii poikkeuksetta melkoisesti vuorovaikutustaitoja ja esimerkiksi yhteydenottoja eri tahojen kanssa. Nämä ovat ehdottoman tärkeitä taitoja työelämää silmällä pitäen. Pystyimme käyttämään apunamme aiemmin hankittua ammatti-osaamistamme sekä soveltamaan taitojamme kiitettävästi. Yksityisellä tai julkisella sektorilla työskennellessä toiminnan ”raamit” ovat usein suurimmilta osin ennalta rajattu. Kolmannella sektorilla opiskelijalle jää runsaasti tilaa toteuttaa ja soveltaa omaa osaamistaan itselle mieluisan kohderyhmän kanssa.

Projektimme Harjun Woimassa onnistui kokonaisuudessaan hyvin, ja ammatillinen osaamisemme kehittyi kiitettävästi. Saimme hyvän kokemuksen projektin avulla, ja voimme suositella vastaavaa myös muille opiskelijoille. Koemme, että seuratoiminta on oiva tapa tavoittaa juuri opiskelijan omia intressejä palveleva kohderyhmä, tässä tilanteessa nuoret urheilijat. Lisäksi seuratoiminta mahdollistaa uusien kontaktien luomisen, mistä voi olla oleellisesti hyötyä tulevassa työelämässä. Kannustamme ehdottomasti muita opiskelijoita miettimään erilaisia vaihtoehtoja erilaisten taitojen oppimiseen. Useilla paikallisilla yhdistyksillä ja urheiluseuroilla on jatkuva ja kasvava tarve saada toimintaansa mukaan hommansa osaavia opiskelijoita. Toiminta esimerkiksi urheiluseurassa saattaa poikia myös lisätöitä, mikä on tietysti tärkeää tulevaisuutta silmällä pitäen.

Jenna Koistinen

Työelämän näköalapaikalla

Olen Jenna Koistinen, 25-vuotias Jyväskylän yliopiston kansalaisyhteiskunnan asiantuntijuuden maisteriohjelman opiskelija. Pääaineenani opiskelen yhteiskuntapolitiikkaa ja sivuaineina olen opiskellut liikunnan yhteiskuntatieteitä, viestinnän perusopintoja sekä Living with Globalization -opintokokonaisuuden. Kun aloitin kansalaisyhteiskuntaan keskittyvässä maisteriohjelmassa syksyllä 2015, avautui minulle samalla mahdollisuus lähteä mukaan KYTKE-hankkeeseen. Mahdollisuus osallistua tällaiseen projektiin tuntui korvaamattomalle tilaisuudelle tutustua paikalliseen järjestökenttään sekä käytännön toimintaan, sillä en ollut kovin perehtynyt jyvaskyläläiseen kansalaistoimintaan.

Ennen KYTKE-hanketta järjestöhistoriani on alkanut jo yläkouluikäisenä Kuopiosta, jossa toimin Kuopion nuorisovaltuuston rivijäsenenä sekä muutaman vuoden myös puheenjohtajana. Sieltä asti ajatus vaikuttamisesta järjestöissä on jäänyt kytämään, mikä varmasti vaikutti niin alavalintaani sekä muuhun vapaa-ajan toimintaani. Yhteiskuntatieteiden opiskelijan perusominaisuuksiin kuuluu tietysti järjestötoiminta, jota pidetään melkein pakollisena ”sivuaineena”. Opiskelujeni ohella olenkin toiminut kolme vuotta yhteiskuntatieteilijöiden ammattiliitto Yhteiskunta-alan Korkeakoulutetut Ry:n opiskelijajärjestö SYY-Jyväskylä ry:ssä niin sihteerinä, taloudenhoitajana kuin varapuheenjohtajanakin.

Kevääksi 2016 lähdin vaihtoon Alankomaihin, joten syksyllä 2015 en vielä sitoutunut minkään järjestön projekteihin. Palattuani Suomeen kesällä 2016 mieleeni tuli heti ottaa yhteyttä KYTKE-hankkeen koordinaattoreihin ja sieltä löytyikin sitten Nuorten Keski-Suomi eli Nuksu Ry. Nuksu haki opiskelijaa auttamaan projektiin, jossa tavoitteena on edistää nuorten vaikuttamismahdollisuuksia yläkouluissa. Toiminnan kuvauksessa oli esitetty pyrkimys kehittää osallistavan vaikuttamisen menetelmiä yläkouluille ja saavuttaa myös muut kuin aktiiviset vaikuttajanuoret sekä toimia yhteistyössä paikallisen nuorten vaikuttajaryhmän Nuorten Ääni Keski-Suomessa eli NÄKSin kanssa. Tarkempaa työnkuvaani en vielä tuolloin tiennyt, mutta historiani nuorisovaltuutossa sekä kiinnostus vaikuttamismenetelmiä kohtaan ajoi minua menemään toimintaan mukaan.

Kun ensimmäisessä tapaamisessa kuulin tarkemmin hankkeen etene- misestä, tuli tunne, että olen haukannut osaamiseni nähden liian ison palan ja ettei minusta varmasti ole juurikaan apua. Nämä ajatukset osoittautuivat onnekseni vääriksi peloiksi ja pääsinkin nopeasti jutun juoneen kiinni. Ensimmäinen tehtävä tässä projektissa oli suunnitella yhdessä yhdistyksen työntekijöiden kanssa hankkeen käytännön toi- mintoja sekä sen jälkeen aloittaa tekemään virallista hankehakemusta Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO:lle, josta rahoit- tusta haetaan. Pääseminen mukaan tähän vaiheeseen on ollut todella mielenkiintoista, sillä minä omalla työpanoksellani pystyn vaikutta- maan hankkeen lopputuloksen käytäntöihin. Opinnoissani korostettu muutos kohti projektiluonteista työelämää ei selvästikään ole ollut lii- oitteltua, sillä näköjään selvästi valtaosa järjestöjen rahoituksesta tulee eri hankkeiden kautta. Olen oppinut kuinka suuritöinen tehtävä tällai- sen hankkeen suunnittelu ja rahoituksen hakeminen todellisuudessa onkaan ja kuinka siihen saa kulumaan todella paljon työtunteja. Toki hyvin suunniteltu on myös puoliksi tehty, joten tämä kaikki varmasti palkitsee myöhemmin.

Käytännössä meidän työryhmäämme kuuluu lisäksi kaksi NUKSUn työntekijää sekä muutama nuorten vaikuttajaryhmän jäsen. Työskente- lytapamme on ollut tehdä selvitys- ja kirjoitustöitä etänä Google Driven avulla sekä tavata kasvokkain ideoimaan tietyn väliajoin. Työkaverini ovat olleet ammattitaitoisia sekä innostavia, ja olenkin saanut paljon irti tapaamisistamme. Omia tehtäviäni ovat olleet muun muassa tarkempi perehtyminen hankehakemuksen hakukriteereihin, hakemuksen kysy- myslomakkeen suomentaminen helpommin ymmärrettäväksi sekä osal- listua lopullisen hankehakemuksen tekstin kirjoittamiseen.

Jos ja kun hankehakemus menee läpi ja saamme rahoituksen projektille kevään 2017 aikana, todellinen työ projektin parissa vasta alkaa. Vaikka KYTKE-hanke päättyy jo kesällä 2017, haluaisin jatkaa NUKSUn pro- jektissa vapaaehtoisapuna sen päättymiseen, eli kevääseen 2018 asti. Rahoituksen saamisen jälkeen on ollut puhetta, että minun tehtävänä- ni olisi muun muassa tehdä haastatteluja poliitikoille koskien nuorten vaikuttamismahdollisuuksien kehittämistä. Pitkäjänteinen työ tässä projektissa auttaa minua luomaan suhteita ja hankkimaan tietoa, sekä tietysti ottamaan vastuuta aivan uudella tavalla. Jo tähän mennessä on ollut hieno kokemus saada paljon vastuuta ja luottamusta, joka on lisän- nyt itsevarmuutta omaa työskentelyä kohtaan.

Opintojeni näkökulmasta olen saanut tämän vapaaehtoistyökokemuksen kautta siis paljon sellaista tietotaitoa, mitä opiskelut eivät ole minulle tarjonneet. Yhteiskuntatieteet opiskelualana ovat opiskelijalle ongelmallisia siinä mielessä, että me emme valmistu suoraan juuri tiettyyn ammattiin ja opinnoissa ei korosteta muutenkaan käytännön työelämävalmiuksia. Esimerkiksi tällainen vapaaehtoisena yhdistyksessä toimiminen voisi kuulua pakollisena osana kansalaisyhteiskunnan asiantuntijuuden maisteriohjelmaan, jonka avulla opiskelija voisi kerryttää käytännön osaamista sekä luoda suhteita tulevaa työelämää varten. Tällaiset kokemukset ovat kullannarvoisia opiskelijalle, jolla ei tutkintoon kuulu pakollista harjoittelua, niin kuin minulle itselleni.

Olen oppinut paljon, mutta olen tuonut myös omaa osaamistani projektiin mukaan. Tätä osaamista ovat olleet muun muassa kielitaito, tutkimustiedon etsintä ja tieteellinen kirjoittaminen sekä kestävä kehityksen ymmärtäminen osana nykyaikaista järjestötoimintaa. Tiesin kyllä jo etukäteen, kuinka järjestöissä työskennellessä on todella osattava hoitaa montaa asiaa yhtä aikaa ja työnkuvat eivät ole niin tarkoin määriteltyjä kuin jossain muualla. Silti minulle tuli yllätyksenä kuinka monipuolista asioiden hallintaa toiminta vaatii. Työskentely järjestössä selvästi edellyttää tietynlaista innostuneisuutta sekä innovatiivisuutta ja kykyä työskennellä ilman ennalta-annettuja tarkkoja raameja.

KYTKE-hankkeesta on ollut minulle paljon iloa ja hyötyä, toivottavasti tällaista toimintaa on tarjolla myös jatkossa!

Juhana Lalli

Vaellukseni KYTKE-hankkeen moninaisissa mahdollisuuksissa

Olen Juhana Lalli ja tämän artikkelin kirjoittamisen hetkellä toisen vuoden yhteisöpedagogiopiskelija Humanistisessa ammattikorkeakoulussa Jyväskylässä. Jos asiat menevät suunnitellusti, suoritan tutkinnon kahdessa vuodessa eli valmistun jouluna 2017. Hain opiskelemaan yhteisöpedagogiksi, koska olen kiinnostunut nuorisotyöstä ja vapaaehtoistoiminnasta. Olin jo muutaman vuoden ajan ehtinyt vapaaehtoisena seurakunnassa toimiessani kerryttää osaamista ja kokemusta alasta ennen opiskelemaan hakemista.

Tulin mukaan KYTKE-hankkeeseen vuoden 2015 loppupuolella. Olin tuolloin opiskelemassa Korpilahdella, jossa Humakin Jyväskylän kampus sijaitsee. Tuolloin eräs lehtorimme kertoi juuri tuoreeltaan käynnistetyistä KYTKE-hankkeista. Hankkeen tarkoitus ja tavoitteet eivät vielä silloin auenneet ja sain pyöritellä niitä mielessäni pitkän aikaa, jotta hanke konkretisoitui itselleni. Varsinaisesti hankkeen tarkoitus ei siinä hetkessä herättänyt mielenkiintoa, vaan silloinen ”porkkana”, jota lehtori tarjosi. KYTKE-hanke mahdollisti Mahis-koulutuksen suorittamisen ilmaiseksi ja ehtona oli, että lähden mukaan johonkin seuraavan kevään (2016) KYTKE-projektiin. Silloin minua suuresti kiinnosti Mahis-koulutuksen suorittaminen. Se mahdollisesti parantaisi työllistymismahdollisuuksia valmistumisen jälkeen. Mahis-koulutusta ei myöskään tarvitse suorittaa enää uudelleen, vaan kerta riittää. Tein päätöksen ja ilmoittauduin mukaan KYTKE-hankkeeseen. Rehellisyyden nimissä todettaakoon, että lähdin mukaan hieman oma lehmä ojassa.

KYTKE-hankkeen alkuaikoina kävimme lehtorin kanssa keskustelua siitä, mihin projektiin haluaisin mennä mukaan. Järjestettiin tutustumistilaisuus, jossa esiteltiin kaikki sillä hetkellä käynnissä olevat projektit. Huomasin, että niitä on runsaasti ja opiskelijana on kattavat mahdollisuudet lähteä tekemään itselleen kiinnostavia asioita. Yllätyin, kuinka moni yhdistys oli mukana hankkeessa. Esittelytilaisuudessa ilmoitin haluni erääseen projektiin, se kiinnosti minua omien harrastusteni takia, mutta myöhemmin vaihdoin sen, koska ajattelin tästä toisesta olevan minulle enemmän hyötyä.

Olen tämän kirjoittamisen aikoihin vuonna 2017 talvella ollut mukana yhteensä kahdessa KYTKE-hankkeen projektissa ja meneillään on kolmas, joka todennäköisesti jää omalla kohdallani viimeiseksi. Ensimmäinen KYTKE-projekti, jossa olin mukana, oli nimeltään ‘Shake It & Make it’, seuraavaksi olin enemmän ja vähemmän mukana eräässä KYTKE:n Mahis-projektissa ja viimeiseksi KYTKE-MONOT-projektissa. Olen saanut näiden hankkeiden aikana hyvän kuvan siitä mikä on KYTKE-hankkeen tarkoitus. Esittelen seuraavaksi omia kokemuksiani jokaisesta projektista.

Projekti, johon ensimmäisenä lähdin mukaan, oli nimeltään ‘Shake It & Make It’. Sen tarkoituksena oli rakentaa yhteistyötä Jyväskylän seudun yhdistysten välillä ja etsiä uusia keinoja tavoittaa seudun nuoria mukaan yhdistysten toimintaan. Projekti oli ehtinyt jo hetken olla käynnissä, kun tulin siihen mukaan. Kiinnostuin siitä, koska halusin tutustua eri yhdistyksiin ja niiden toimintaan. Myös ajatus siitä, kuinka nuoria saadaan rohkaistua mukaan, on mielestäni ajankohtainen ja mielenkiintoinen. Olen huomannut, että keski-ikä on monissa yhdistyksissä huolestuttavan korkea ja halusin olla mukana keräämässä tietoa ja apuna etsimässä ratkaisuja tähän haasteeseen.

Projektin tarkoituksena oli suunnitella ja toteuttaa Jyväskylän Veturitalleilla seminaari yhdistystoimijoille. Alun perin seminaari oli määrä järjestää keväällä 2016 mutta sitä siirrettiin syksyille. Tämä oli omasta mielestäni tarpeellinen ratkaisu, koska saimme täten aikaa vielä hioa rauhassa hankkeen runkoa ja toteuttaa markkinointia. Kesän aikana en paljoakaan uhrannut ajatuksiani asialle, mutta elokuussa jatkoin jälleen suunnittelua. Päätimme projektin tiimissä, että soitamme kaikki kutsutut yhdistystoimijat läpi kertoaksemme seminaarista, ja huomasimme tämän olevan hyväksi. Aiemmin olimme lähettäneet pelkät sähköpostit. Tämän soittoringin seurauksena minulle tuli henkilökohtainen kontakti eri toimijoihin, ja kävimme hyviä rakentavia keskustelua puhelimesta seminaarin tarkoituksesta. Seminaari itsessään toteutui workshop-tyylisesti ja moni yhdistystoimija tuli paikalle. Tehtäväni seminaarissa oli suunnitella ja toteuttaa työpaja yhdessä erään toisen opiskelijan kanssa. Hän joutui kuitenkin itse seminaarissa olemaan toisella pisteellä, ja vedin työpajan yksin. Sain arvokkaan opetuksen projektityöskentelystä. Aina ei asiat mene niin kuin on suunniteltu ja silloin joudutaan soveltamaan. Shake It & Make It -projekti täytti tavoitteensa ja toimijat olivat tyytyväisiä. Sain paljon uutta tietoa yhdistyksistä ja kokemukseni karttui projekteihin liittyvässä organisoimisessa, viestinnässä ja markkinoinnissa.

Toinen KYTKE-projekti, johon lähdin mukaan, järjestettiin yhdessä muutaman Mahis-ohjaajan ja opiskelijan kanssa. Minua itse asiassa pyydettiin tähän projektiin mukaan juuri aikaisemmin suorittamani Mahis-koulutuksen vuoksi. Itselläni ei siihen mennessä ollut vielä yhtään Mahis-ohjaajakokemusta, joten siitäkin syystä halusin mukaan. Projektin tarkoituksena oli järjestää erälle turvapaikanhakijoille toimintaa ja saada heitä integroitumaan yhteiskuntaamme. En voi kertoa salassapitovelvollisuuden vuoksi tarkempia tietoja paikasta tai henkilöistä. Tämä projekti on vielä käynnissä, enkä ole muiden kiireiden vuoksi ehtinyt olla vielä mukana yhdessäkään toimintahetkessä, ainoastaan suunnittelupalavereissa projektitiimin kanssa. Toivon, että ehdin vielä mukaan johonkin projektin toteutukseen.

Kolmantena KYTKE-projektina olin mukana Ovet auki yhteiskuntaan/ KYTKE-MONOT –projektissa. Projekti toteutettiin yhdessä Humakin yhteisöpedagogiopiskelijoiden ja Jyväskylän yliopiston luokanopettaja-opiskelijoiden kanssa. Tarkoituksena oli järjestää kolmelle Jyväskylän koululle toimintaa osana elokuussa 2016 opetussuunnitelmaan tulleita moninaisia oppimiskokonaisuuksia (”monoja”). Nämä tähtäsivät ilmiöpohjaiseen oppimiseen kouluilla.

Kun ensimmäistä kertaa kuulin tästä projektista innostuin siitä, koska minua on opintojeni aikana kiinnostanut koulunuorisotyö ja olen halunnut saada siitä kokemusta. Tämä projekti mahdollisti sen. Suunnittelimme yhdessä kolmen luokanopettajaopiskelijan kanssa Keljonkankaan koululle kaksi liikuntapäivää, jossa oli erilaisia työpajoja, joita oppilaat kiersivät päivän ajan. Teimme yhteistyötä viiden eri liikunta- ja harrastusyhdistyksen kanssa. Tavoitteena oli tukea oppilaiden terveyttä ja rohkaista liikkumaan, samalla myös tutustuttaa yhdistyksien toimintaan. Tarkoituksena oli myös lisätä koulun ja yhdistyksien välistä yhteistyötä. Mielestäni pääsimme hienosti tavoitteeseen ja saimme hyvää palautetta koulun henkilökunnalta, kuten myös oppilailta. Heidän mielestään päivät olivat mukavia ja he toivoivat lisää samankaltaisia tulevaisuudessa. Yhdistystoimijatkin tykkäsivät toteuttaa työpajoja. Isoimpina haasteina oli saada tarvittava määrä yhdistyksiä mukaan projektiin. Olimme yhteydessä heihin lähinnä sähköpostitse ja huomasimme tämän melko hitaaksi tavaksi, joten kävimme fyysisesti useimpien luona heidän toimipaikallaan tai soitimme puhelimitse. Näin saimme parhaiten heihin yhteyttä. Omasta mielestäni kaikista niistä KYTKE-projekteista joissa olen ollut mukana, tämä on ollut mieluisin. Jo heti alusta asti asetelma oli haastava koska projektitiimissämme olin ainoa yhteisöpedagogiopis-

kelija ja idea projektin sisällöstä lähti luokanopettajaopiskelijoilta. Pelkäsin etten saisi ääntäni kuuluviin. Huomasin kuitenkin, että tiimimme toimi hyvin ja sujuvasti ja meillä oli “hyvä henki” loppuun asti. Koko tämä projekti oli antoisa ja opettavainen, pääsin tutustumaan jälleen uusiin yhdistystoimijoihin ja yhdistyksiin. Sain myös kahden intensiivisen päivän aikana melko kattavan kuvan koulumaailmasta. Itselläni ei juurikaan ollut oppilaiden ohjaamista niiden päivien aikana, vaan keskityin enemmän yhteistyöhön yhdistystoimijoiden kanssa. Projekti oli innovatiivinen ja riittävän haasteellinen. Sain myös kokea mitä on toimia yhteistyössä eri tieteenaloilta tulevien opiskelijoiden kanssa, joka oli erittäin mielenkiintoista.

Vaellukseni mukana KYTKE-hankkeessa ja sen järjestämissä projekteissa on ollut minulle erittäin antoisa, mielenkiintoinen ja haastava opintomatka. Se on antanut valmiuksia työelämää varten, kuten viestintä- ja organisointitaitoja sekä tiimityöskentelytaitoja. Olen saanut runsaasti tietoa Jyväskylän seudulla toimintaansa järjestävistä yhdistyksistä. Tämä tarjoaa hyvän verkoston, josta tulee olemaan hyötyä työelämässä. Olen ollut erittäin tyytyväinen siihen vapauteen toimia, jota olen KYTKE-hankkeen aikana kokenut eri projektien toteuttamisen kohdalla, mutta myös ohjaavat lehtorit ovat olleet tarvittaessa apuna ja kiinnostuneita projektien edistymisestä.

Suosittelen KYTKE-hanketta kaikille, jotka ovat kiinnostuneita tiimityöskentelystä ja mahdollisuudesta päästä vaikuttamaan lähiseudun kansalaistoimintaan ja korkeakoulukulttuuriin. Tietääkseni tämä hanke päättyy vuoden 2017 kesällä. Toivon, että hanketta jatketaan sen hyvän hedelmän vuoksi, jota se on tuottanut.

Maiju Nurminen & Ida Bolander

Opiskelijat cheerleadingseurassa

Cheerleading ei ole kilpaurheilulajina monille tuttu. Jyväskyläläisellä cheerleadinghallilla meno on hyvin erilaista kuin amerikkalaisissa elokuvissa, jotka sijoittuvat yliopistoympäristöihin. Jaguars Spirit Athletes ry. (lyhennettynä jatkossa JSA) on jyväskyläläinen kilpacheerleadingseura, jossa on noin 470 jäsentä. JSA:ssa toimii 23 eri joukkuetta aloittelijoista SM-tason urheilijoihin, 4-vuotiaista kolmekymmppisiin.

Cheerleadingtoiminta alkoi Jyväskylässä jo 1980-luvulla. Oma cheerleadingyhdistys perustettiin kuitenkin vasta vuonna 2012. Perustamisen jälkeen olemme saaneet palkattua kokopäiväisen toiminnanjohtajan ja osa-aikaisen valmennuspäällikön. Lisäksi maksamme pientä palkkaa kaikille valmentajillemme. Sen lisäksi toimintamme ytimessä vaikuttavat kymmenet vapaaehtoiset toimihenkilöt, joukkueenjohtajat, toimikuntien jäsenet ja opiskelijat.

Jyväskyläläisistä korkeakouluista löytyy paitsi tietenkin urheiluosaimista, myös tietotaitoa hallinnosta, taloudesta, viestinnästä tai vaikkapa graafisesta suunnittelusta, joita seuran kehityksessä tarvitsemme. Eriytyinen etu on se, että kaupungissa toimii sekä ammattikorkeakouluja että yliopisto, joista valmistuu kansainvälisestikin arvostettuja eri alojen ammattilaisia. Lähdimme KYTKE-hankkeeseen innolla mukaan, sillä olimme tehneet opiskelijayhteistyötä jo aiemmin ja pohtineet pitkään, miten tavoittaisimme osaavat opiskelijat laajemmin.

Maaliskuussa 2016 saimme ensimmäiset opiskelijat seuraamme. He olivat Hong Kong Polytechnic Universityn vaihto-opiskelijat Nora ja Sally, jotka tekivät meille fysioterapiaan liittyvän projektin. Nora ja Sally aloittivat tekemällä harjoitusseurantoja SM-tason juniori- ja seniorijoukkueiden kanssa. Saatuaan käsityksen lajista, he pitivät urheilijoille luennon yleisimmistä virheasunnoista ja siitä, miten urheilijoiden tulisi korjata niitä. Sally ja Nora vetivät joukkueillemme alkulämmittelyjä, joissa keskityttiin nimenomaan väärien tai haitallisten asentojen korjaamiseen. Heidän projektinsa kesto oli kaksi kuukautta. Projektin aikana urheilijoiden tieto omasta kehostaan tarkentui ja myös valmentajat saivat arkiseen työhönsä apukeinoja. Noran ja Sallyn harjoittelun innostamina oli helppo ottaa vastaan ensimmäiset varsinaiset KYTKE-opiskelijat.

Maaliskuussa meihin ottivat yhteyttä Tiina ja Suvi, jotka opiskelivat Jyväskylän yliopistossa terveystietoa sekä ympäristöhallintoa ja -johtamista. Kaksikko aloitti projektinsa toukokuussa 2016 ja sen kesto oli noin 150 tuntia per opiskelija. Tiinan ja Suvin lisäksi projektiin osallistuivat Lotta ja Otso, jotka eivät tehneet varsinaista projektia yhteistyössä JSA:n kanssa, vaan auttoivat Tiinaa ja Suvia projektin eri osa-alueiden kanssa. Jo alkuun opiskelijat ehdottivat meille koulutuksen pitämistä jäsenille.

Koulutuksen teemaksi muodostui urheilijan elämänrytmi. Opiskelijat pitivät kaikille seuramme urheilijoille ja heidän vanhemmilleen joukkuekohtaisen infon, joka kesti noin tunnin. Opiskelijoille haastetta loi ryhmien heterogeenisyys niin iän kuin taitotasonkin suhteen. Jokaiselle ikä- ja taitotasolle kuitenkin luotiin spesifi, juuri heitä ajatellen tehty koulutus.

Infon jälkeen saimme käyttöömmä vielä opiskelijoiden koostaman materiaalin, jota meidän on helppo jakaa ja toteuttaa myös jatkossa seuran sisällä. Ja koska JSA:n arvoihin kuuluu avoimuus, aiomme jakaa materiaalia myös muille suomalaisille cheerleadingseuroille.

Opiskelijoiden saatua projektinsa loppuun, käytiin palautekeskustelut heidän ja JSA:n toiminnanjohtajan Idan kanssa. Molemmat osapuolet kokivat saaneensa paljon uutta projektista. Seurana hyödyimme kokonaisvaltaisesta lapsen, nuoren ja urheilijan elämäntapaohjeistuksesta, ja etenkin kirjallisista oppaista, joita opiskelijat projektin lopulla tuottivat. Niitä voidaan hyödyntää vielä tulevinakin vuosina. Opiskelijat olivat tyytyväisiä saadessaan tehdä projektin, josta oli konkreettista hyötyä jollekin muulle osapuolelle kuin pelkästään opiskelijalle tai yliopistolle.

Lokakuussa seurassa aloitti Veera, liikunnan yhteiskuntatieteiden opiskelija Jyväskylän yliopistosta. Veera osallistui hallituksen kokoukseen ja yhdessä toiminnanjohtajan kanssa suunnitteli ja toteutti seuran syysnäytöksen. Seurana hyödyimme siitä, että saimme paljon uudenlaisia, toimivia ideoita syysnäytökseemme. Lisäksi yhden ihmisen työpanos auttoi suuresti, sillä vapaaehtoistoiminnassa aika on aina rajallinen resurssi. Veera pääsi tutustumaan urheiluseuramaailmaan ja etenkin urheiluseuraan työpaikkana, sekä tekemään ”kerrankin käytännönläheistä opintoprojektia”.

KYTKE:stä on ollut JSA:lle siis jo ensimmäisen vuoden aikana mittaamaton hyöty. Olemme saaneet opiskelijoilta osaamista ja aikaa, jota meillä ei ole. Opiskelijat ovat osanneet toteuttaa projekteja, joista emme olisi osanneet unelmoidakaan. Opiskelijayhteistyö tietenkin edellyttää sitoutumista projektiin myös seuran puolelta. Opiskelijaprojektien on hyödytettävä sekä seuraa että opiskelijaa. Kommunikaation pitää pelata ja opiskelijan tulee saada ohjausta ja palautetta työstään. Kyse on ennen kaikkea vuoro-vaikutuksellisesta oppimisprosessista molemmille osapuolille.

Opiskelijat ovat kiitelleet erityisesti sitä, että he pääsevät soveltamaan tietämystään ja opintojaan käytännössä. Urheiluseuramaailma on monelle tuttu, mutta seurojen ammattimaisuudesta tai työn määrästä ja resursseista ei ole oltu tietoisia. Opiskelijat pääsevät myös itse kokeilemaan, millaisia työpaikkoja heille voisi olla tulevaisuudessa tarjolla (projektityöskentelyä, konsultaatiota, neuvonantoa yms).

Opiskelijoiden toteuttamien projektien vaikutukset ovat näkyneet suoraan urheilijoille ja kehittäneet päivittäistä harjoittelua. Tulevaisuudessa pitkäjänteinen hallinnollinen kehittäminen ja esimerkiksi talousratkaisut ovat sellaisia, joihin lähtisimme mielenkiinnolla mukaan. KYTKE on avannut meille aivan uudenlaisia mahdollisuuksia kehittää toimintaamme. Haluamme jatkossakin tarjota seurassamme hyvän oppimisympäristön ja panostaa opiskelijaprojekteihin entistä enemmän.

Lopuksi vielä kootusti kokemuksemme mukaan ne asiat, joita KYTKE:n kaltainen hanke tai toiminta vaatii liikunta-alan seuralta:

Aikaa

- Ohjeistaa ja auttaa opiskelijaa
- Käydä läpi opiskelijan suoriutumista ja antaa palautetta

Työtehtäviä

- Opiskelijalla tulee olla laadukkaita työtehtäviä, jotka hyödyttävät molempia osapuolia

Mitä se antaa seuralle?

- Vuoro-vaikutuksellisen oppimisprosessin, jonka hyödyt kestävät pitkään
- Mahdollisuuden kehittää toimintaa ja osaamista
- Mahdollisuuden löytää seuratyöntekijöitä nyt ja tulevaisuudessa
- Mahdollisuuden saada palautetta

Henriikka Pesonen ja Erica Svärd

Yhdistystoiminta opiskelijan osaamisen lisääjänä

Tässä artikkelissa projektityöntekijä ja opiskelija reflektoivat omaa kokemustaan KYTKE-hankkeessa työskentelystä yhdistystoimijan kanssa. KYTKE-hankkeen alussa on lähdetty miettimään erilaisten oppimisympäristöjen tarjoamista opiskelijoille yhdistystoimijoiden kautta. Myös tulevaisuudessa kolmas sektori tulee olemaan merkittävä työllistäjä. On siis tärkeää, että opiskelijat voivat kehittää omaa osaamistaan myös tällä sektorilla. Hanke on tarjonnut opiskelijoille alustan kehittää omaa osaamistaan yhdistystoiminnan kautta. Yhdistystoimintaa on monenlaista, ja yksi ryhmä on yrittäjäyhdistykset ympäri Suomen.

Eräs paikallinen yrittäjäyhdistys näki KYTKE-hankkeesta kuullessaan selkeästi oman roolin tarjota oppimisalusta opiskelijoille ja samalla myös itse kuulla opiskelijoiden näkemyksiä siitä, mihin suuntaan yhdistyksen toimintaa pitäisi lähteä kehittämään. Pienen yrittäjäyhdistyksen toiminta pienessä kyläyhteisössä oli jämähtänyt omiin uomiinsa, ja opiskelijoiden toiminnan yhdistyksessä nähtiin tuovan uutta näkökulmaa asioiden herättelyyn ja eteenpäin viemiseen. Hankkeen alussa yhdistykselläkään ei ollut oikein selkeää näkemystä siitä, mitä haluttaisiin lähteä kehittämään. Opiskelijoilta haluttiin kuulla, mitä heillä oli mielessä ja mitä he haluaisivat kehittää.

Yrittäjäyhdistyksen toiminta on ollut pienimuotoista jo useamman vuoden ajan, koska kylällä ovat olleet vakiintuneet tavat ja vakiintunut yrittäjäkunta. Ei ole tarvinnut panostaa uudistumiseen ja miettiä uusia toimintatapoja. Yhdistyksen fokuksessa ei ole ollut jäsenistön kasvattaminen. Toisaalta yhdistyksellä ei ole ollut paljoa toimintaa vuoden aikana, joten ei ole ollut kovin paljon annettavaakaan yhdistyksen jäsenille jäsenmaksun vastineeksi.

Yrittäjäyhdistyksen kiinnostus osallistua hankkeeseen tuotiin esille opiskelijoiden rekrytilaisuudessa. Rekrytilaisuuden kautta yhdistys löysi opiskelijan, jonka kanssa yhdistys lähti viemään hanketta eteenpäin. Yhdistyksen edustaja ja opiskelija järjestivät palaverin ja lähtivät määrittelemään kehittämisen kohdetta. Tästä lähti liikkeelle opiskelijan ja yhdistyksen yhteistyö.

Opiskelija oli etsinyt itselleen vähän erilaista tapaa hankkia osaamista kuin perinteinen kesätyö ja näki mahdollisuuden kokeilla jotakin uutta ja erilaista. Opiskelijan toiminta yhdistyksessä uusien näkemysten tuojana toi myös yhdistykselle omat haasteensa. Koska yhdistyksen toiminta oli vakiintunut omille urilleen, ei ollut helppoa löytää konkreettisia kehittämisen kohteita. Vahva näkemys oli, että kehittää pitäisi, mutta konkreettiset tavoitteet puuttuivat. Yhdistys oli kuitenkin valmis kokeilemaan uutta ja lähtemään tutkimusmatkalle, mihin se sitten johtaisikaan.

KYTKE-hankkeeseen osallistuvien yhdistystoimijoiden keskuudessa sosiaaliseen mediaan (jatkossa some) liittyvät asiat olivat nousseet vahvasti esille, ja myös yrittäjäyhdistyksen jäsenistön keskuudessa ne olivat tapetilla. Opiskelija päättikin tarttua ensimmäisenä some-asioihin, koska aiheesta oltiin kiinnostuneita monessa muussakin yhdistyksessä. Yhdistyksen kanssa pidetyssä kokouksessa todettiin, että some-asiat ovat tärkeitä myös tälle yhdistykselle ja heidän jäsenistölleen. Opiskelijalle löytyi siis konkreettinen aihe – some. Opiskelijalla oli innostus lähteä miettimään aihetta ja myös vapaus päättää, miten viedä projektia eteenpäin ja miten määritellä tavoitteet ja sisällöt. Samalla opiskelija odotti kuitenkin yhdistykseltä konkreettisempaa tavoitteen määrittelyä.

Opiskelijan ja yhdistyksen yhteistyö jatkui yhteisen palaverin kautta. Opiskelija päätyi ratkaisuun, missä hän lähti kartoittamaan eri some-kanavia ja niiden käytettävyyttä eri tarkoituksiin. Opiskelijan ratkaisu tarkoitti sitä, että tuotoksena yhdistystoimijoille tulisi digitaalinen julkaisu some-kanavien käytöstä ja tarkoituksista. Digitaalista julkaisua voisivat käyttää kaikki aiheesta kiinnostuneet.

Opiskelija sai mahdollisuuden toimia itsenäisesti ja itseohjautuvasti. Toisaalta opiskelija kaipasi myös ohjausta omalle toiminnalleen. Yhdistyksen puolelta oli kuitenkin haasteellista järjestää ohjausta, koska osaamista ja asiantuntijuutta ei ollut jäsenistön piirissä. Haasteena oli, miten asia saadaan ratkaistua. Opiskelija koki tilanteen haasteelliseksi, koska oli asioiden kanssa yksin. Hän kuitenkin hahmotti tilanteen eikä antanut olosuhteiden häiritä liikaa.

Opiskelija päätti laajentaa ja syventää omaa some-osaamistaan. Tavoitteena oli tuottaa digitaalinen julkaisu, jossa käydään läpi eri some-kanavien tarkoitus ja käyttö. Oman oppimisen kannalta prosessi oli motivoiva, koska opiskelijan käydessä runsaasti läpi lähdemateriaalia hänen osaamisensa some-maailmasta laajeni ja syveni. Opiskelija on myös pi-

tänyt yhdistystoimijoille some-iltoja. Hän on kouluttanut eri tilaisuuksissa yhdistyksiä eri some-kanavien käyttöön. Opiskelija on oppinut suunnittelemaan esityksiä laajemmasta materiaalista. Hän on saanut kokemusta esiintymisestä ja asioiden esille tuomisesta.

Toinen konkreettinen tuotos digitaalisesta maailmasta on paikallisen kyläyhteisön verkkosivuston tekeminen. Niitä ovat eri alojen opiskelijat työstäneet yhdessä. Projektissa IT-alan opiskelija ja liiketalouden opiskelija ovat yhdistäneet osaamistaan. He ovat hakeneet sisältöaihiot pitämässään yhteisissä tilaisuuksissa yhdistystoimijoiden ja kylätoimijoiden kanssa.

Pidempiaikaisen yhteistyön tekeminen yhdessä yhdistyksessä on antanut näkökulmaa siihen, mitä yrittäjäyhdistyksen toiminta on. Projekti on tuonut opiskelijalle uutta osaamista mm. itsensä johtamiseen. Itsensä johtamisen taidot ovat kehittyneet valtavasti, koska ohjausta ei ole ollut saatavilla jatkuvasti.

Lisäksi oppia on tullut siinä, että tulevaisuudessa osaa kysyä tarkemmin projektien tavoitteista ja siitä, millaista ohjausta on saatavilla. Osa myös miettii erilaisia toimintatapoja erilaisten organisaatioiden kautta. Opiskelija on oppinut asioita kokemuksellisen oppimisen kautta.

Hankkeen näkökulmasta toiminta yrittäjäyhdistyksessä on tuonut oppimista sekä opiskelijoille että yhdistystoimijalle. Hankkeessa toimijana on ollut mahdollista päästä osallistumaan yhdistyksen ja opiskelijan järjestämiin tilaisuuksiin. Yhdistyskentässä on tapahtunut aktivoitumista ja yrittäjäyhdistys on lähtenyt aktivoimaan omaa toimintaansa.

Andrew O'Reilly

A comparison of student participation with NGO's in Ireland and Finland

My name is Andrew and I'm a third year youth and community work practice student from Ireland. I have been living in Finland for the last three months and it is very easy to see many differences in how colleges and students interact with NGO's when comparing it to that of Ireland. As I am not a student in a university here I cannot do an accurate comparison but I would like to tell you how some things differ than that of my home university.

Colleges in Ireland have clubs and societies in which students can sign up and take part in the activities which are planned by these groups. The activities can range from sporting and music clubs but also have local charity groups which students can volunteer their own time when it suits them. Students gain nothing in terms of credits awarded to their studies but they get the satisfaction of helping out as much as they want and asking for nothing in return. These are quite popular at the start but trying to maintain the number of volunteers can be difficult as students might not have the time.

One major thing I have noticed while living in Finland and communicating with local students is that most of them don't have any part time jobs as the education system and the student loan service are incredible in comparison to Ireland. From my experience and having worked weekends to pay my way through college and trying to find spare time to do my college work, volunteer work was the last thing on my mind. This I feel is one of the major factors in terms of participation of students and NGO's. Not having to work through your college education gives students the chance to participate in more activities during their free time.

In Ireland, if you are applying for a student loan and you are accepted you must start repaying it straight away in weekly or monthly instalments. While in Finland you don't have to start worrying about the payment process until you graduate. After seeing both sides of the coin it is safe to say there is more freedom for students in Finland than the students in

Ireland. Some universities and education programs in Finland can also offer (in Finnish: opinnollistaminen) students credits for participating with an NGO for a certain amount of hours. I think this is a great idea which colleges in Ireland should really consider. This added incentive is both beneficial for student and organizations and it may open more doors for the students to give some of their spare time. From my time in Finland it is great to see the diversities within the organizations. We had international students as well as Finnish student's participating in the events. There was reading groups set up which would read stories for children in their own mother tongue as well as using Finnish. We also helped organize the Lukusilta-project which would help new people arriving into Finland find the correct information in how to go about learning Finnish. As the students explained Finnish is quite a difficult language to learn and all the help and information we could gather for these people is very beneficial. By having this it was great to learn about their culture as well as their backgrounds and their different styles of facilitating groups. This is one thing I have not seen in Ireland as most international students spend their time either travelling their new country which is understandable or just don't have the time.

The recruitment process is quite the same in Finland as it is in Ireland. The organizations would set up the stands within the college and explain what the organization is about, what role they would have for them if they were to sign up and what other journeys may entail for them. The banners are made by the students from their own money which is greatly appreciated by the NGO as funding in Ireland is getting tighter and tighter each year due to budget cuts which I will later explain. I was talking to a member of staff within my institution here in Finland and he told me about how the money raised by the gambling machines all go to funding NGO's as well as government grants. I was astonished when I heard that as I thought it was a great way to raise money and nearly every grocery shop and shopping mall as these machines I can only imagine how much they raise annually. Where as in Ireland most NGO's are funded by the HSE (Health Services) but the funding get cuts every year and services cannot afford to pay staff and rely on volunteers.

This is where student volunteers can come into play and help these organizations out as there may be fear of them being closed down. Every October in Ireland the government announce the budget for the following year. The budget is also known as the Annual Financial Statement of the country. This document estimates the anticipated government

revenues and government expenditures for the ensuing (current) financial year. For example, only certain types of revenue may be imposed and collected. Property tax is frequently the basis for municipal and county revenues, while sales tax and/or income tax are the basis for state revenues, and income tax and corporate tax are the basis for national revenues. There has been hundreds of millions been removed from service funding of the last decade and only a few weeks ago it was announced what 10 million euro would be cut from mental health services throughout the country. Student fees also increase very year as Ireland doesn't have free educations even though the government would like to think they do. By doing this there is more financial pressure put on students to pay for their education.

Looking back at it all and the experiences I have had here it has been a great learning curve for myself. The meetings I have been involved in, the settings in which the meeting took place and how relaxed the setting is. The attention to detail is extraordinary and this can be very beneficial in keeping current volunteers as well as recruiting new ones. I think it is safe to say that education and planning takes a very important role within Finnish society and these are the building blocks in conjunction with the Ngo's. The funding is incredible in comparison to Ireland as most of the Ngo's I have worked with didn't receive sufficient funding so we had to have street collections to gather enough funds. This is something I haven't seen in my time here and I don't think I will if I'm being honest. I wish Ireland would take some of the ideas which are used here and I think participation will increase drastically. For example if Ireland were to take the concept of free education and integrate it into society students seeking a third level education would increase. I also believe that if you require a loan to help pay your student fees, that payments to clear the loan should start after you graduate and not the day you sign the loan agreement.

Luku II

KORKEAKOULUJEN JA YHDISTYS-
KENTÄN VUOROVAIKUTUKSEN
KEHITTÄMINEN
– TYÖELÄMÄTAITOJEN OPPIMISTA
JA KESKINÄISEN VAIKUTTAVUUDEN
LISÄÄMISTÄ

Erica Svärd

Uravalmiuksien kehittäminen – osaamista vapaaehtoistyöstä

Yhtenä kokonaisuutena KYTKE-hankkeessa on ollut uravalmennussarja, jota on vedetty yhdessä NUOVO-hankkeen kanssa. Järjestimme valmennusohjelmaa nimellä Tuhti paketti työnhaun teoriaa ja käytäntöä. Valmennukset ovat olleet kaikille opiskelijoille avoimia, ja niiden markkinointia veimme eteenpäin KYTKE-hankkeen ja NUOVO-hankkeen kautta.

Tämä artikkeli pohjautuu kirjoittajan omiin kokemuksiin ja havaintoihin. Tällä tavalla tuodaan myös muiden luettavaksi ja arvioitavaksi, mitä hankkeessa on tehty ja millä keinoilla on pyritty edistämään opiskelijoiden työelämävalmiuksia ja osaamisen kehittymistä. Artikkelii pyrkii olemaan käytännönläheinen kuvaus konkreettisesta tekemisestä projektin aikana. Se tarjoaa prosessikuvauksen siitä, millaisia aiheita on kuulunut uravalmiuksien kehittämisen kokonaisuuteen.

Maailma muuttuu yhä nopeampaa tahtia, ja sen myötä muuttuvat myös osaamistarpeet. Osaamistarpeiden muuttuminen haastaa opiskelijat hankkimaan laaja-alaista osaamista ja pitämään huolta omasta osaamisestaan. Tähän haasteeseen KYTKE-hanke on myös pyrkinyt vastamaan ja edistämään opiskelijoiden työelämävalmiuksia.

Uravalmennussarjan aikana on perehdytty tutkimuksen valossa siihen, mitä palkkatyö kolmannella sektorilla tarkoittaa. Tavoitteena on ollut valottaa eri alojen opiskelijoille, että kolmas sektori on hyvinkin potentiaalinen työllistäjä tulevaisuudessa. Kolmannen sektorin nostaminen vahvasti esiin myös hankkeen aikana mahdollisena työllistäjänä on ollut tärkeää siitäkkin syystä, että opiskelijat alkaisivat jäsentää paremmin järjestökenttää osaamisen kehittämisen kenttänä.

Omat havaintoni valmennuksesta osoittivat, että osa opiskelijoista ei ollut ajatellut kolmatta sektoria mahdollisena työpaikkana. Se, miten tuttua järjestötoiminta on, riippuu totta kai alasta, jota opiskelee. Liiketalouden opiskelijoille järjestökenttä mahdollisena työllistäjänä ei ole kovin tuttu. Tämä perustuu kirjoittajan omiin havaintoihin, koska kirjoittaja edustaa liiketaloutta ja kohtaa omassa työssään vuosittain noin 150 opiskelijaa.

Tulevaisuuden työmarkkinoihin tutustuminen oli yhden valmennuskerran aiheena. Tavoitteena tällä kerralla oli valottaa opiskelijoille, miltä tulevaisuuden työmarkkinat näyttävät. Maailma on muuttunut niin, että meidän jokaisen on pidettävä laajasti huolta omasta osaamisesta, sillä ainoastaan sitä kautta pysyy työmarkkinakelpoisena kilpailluilla työmarkkinoilla. Valmennuskerralla keskusteltiin tulevaisuudesta ja siitä, miten opiskelijat kokevat koventuvan kilpailun ja oman osaamisen jatkuvan kehittämisen. Osa opiskelijoista ei ollut edes ajatellut asiaa ja osa oli kovastikin huolissaan tulevaisuudesta. Valmennuskerran jälkeen jäi kuitenkin sellainen käsitys, että asioiden avaaminen opiskelijoille antoi heille uutta ajattelemisen aihetta. Toivottavasti he saivat myös työkaluja omaan työnhaun työkalupakkiin.

Tulevaisuuden osaamistarpeet olivat yhden valmennuskerran aiheena. Valmennuskerralla kävimme läpi, millaista osaamista tarvitaan tulevaisuudessa, jotta pärjättäisiin paremmin muuttuvilla työmarkkinoilla. Kokoontumisessa peilattiin tulevaisuuden osaamista tulevaisuuden työmarkkinoihin, koska nämä kaksi asiaa eivät ole irrallisia toisistaan. Aihe herätti keskustelua opiskelijoiden keskuudessa. Mielipiteet olivat riippuvaisia alasta, jota opiskelijat edustivat. Osa opiskelijoista ei ollut miettinyt muutosta ja tulevaisuuden tarpeita työelämässä eikä sitä, miten heidän oma osaamisensa vastaisi tulevaisuuden työelämän tarpeisiin. Osa opiskelijoista oli hyvinkin valveutunut muutoksista ja valmistautunut pitämään huolta osaamisestaan.

Tuhdin teoriapaketin lisäksi valmennuksessa oli myös toiminnallisia osuuksia. Omaa osaamista pohdittiin työpajoissa ja tunnistettiin erilaista osaamista ja sitä, missä osaaminen on kertynyt. Parityöskentelynä haastatteleamalla toista saatiin osaaminen kartoitettua. Samalla myös keskusteltiin siitä, mistä kukin innostuu ja motivoituu. Innostus ja asioista motivoituminen on tärkeää, jotta voi onnistua työnsaannissa. Oman kokemukseni mukaan toiminnalliset menetelmät olivat erittäin onnistunut elementti asioiden konkretisoimisessa.

Matka jatkui omien työnhakudokumenttien läpikäymisellä. Valmennuksen aikana käytiin läpi työnhaun dokumenttien päivittäminen. Valmennuksessa tuotiin esille uusia ja erilaisia tapoja tehdä hakudokumentit. Jo tänä päivänä ja entistä enemmän tulevaisuudessa on tärkeää, että omaa osaamista osataan myydä. Oman osaamisen tuotteistaminen ja esittely ovat äärettömän tärkeitä taitoja.

Valmennusmatka jatkui haastatteluun valmistautumisella. On tärkeää osata valmistautua haastatteluihin ja tuoda oma osaaminen ja kyvykkyys esille. Samoin oman motivaation esille tuominen on tärkeää. Työnantajat ovat kiinnostuneita kyvykkäistä, osaavista ja motivoituneista työntekijöistä.

Yhtenä valmennuksen aiheena olivat myös verkostot ja oma verkkonäkyvyys. Valmennuksessa käytiin läpi oma LinkedIn-profiili ja LinkedInin mahdollisuudet verkostoitumisessa. Kokoon tumisessa käytiin läpi myös omien verkostojen rakentamisen tärkeyttä. Tulevaisuuden työmarkkinat ovat verkostoissa, ja työllistyminen tapahtuu entistä enemmän verkostojen kautta.

Kun peilaa omia kokemuksia valmennuskokonaisuuteen, oli todella ilo huomata opiskelijoiden oivalluksia ja heräämistä siihen, että työmarkkinat ovat muuttuneet. Koska maailma on suurten muutosten kourissa, muuttuvat työmarkkinatkin sen myötä. Myös osaamistarpeet muuttuvat.

Toivon mukaan opiskelijat ovat hahmottaneet myös vapaaehtoistyön merkityksen oman osaamisen kehittämisessä. Vapaaehtoistyössä saadaan uudenlaista osaamista, jota voidaan hyödyntää työelämässä.

Tämän valmennusprosessin kuvaaminen auttaa toivottavasti jotakin muuta organisaatiota hahmottamaan, miten valmennuskokonaisuuden voisi toteuttaa.

Tiina Sivonen

Minkä yhdistyksessä oppii, sen työssä taitaa – vapaaehtois- toiminnasta valmiuksia ja osaa- mista työelämään

Vastavalmistuneet markkinoivat itseään työnantajille opintojen aikana hankitulla muodollisella pätevyydellä sekä työharjoitteluissa, projektitöissä ja mahdollisissa erilaisissa työsuhteissa kertyneellä kokemuksella. Suoritetun tutkinnon alaan liittyvä varsinainen työkokemus saattaa olla vähäinen. Erityisesti nuorten työelämävalmiudet eivät välttämättä ole vielä karttuneet. Toisaalta työnhakuilmoitukset luovat mielikuvan siitä, että työnantajat etsivät ”vastavalmistunutta, sosiaalista ja innovatiivista työntekijää, jolla on kokemusta alalta”.

Aktiivinen kansalaisuus ja toimiminen kansalaisyhteiskunnan parissa lisäävät ensisijaisesti ihmisen hyvinvointia ja osallisuutta, mutta samalla ne ovat hyviä keinoja kartuttaa taitoja työelämää varten. Yhdistystoiminnassa omaksuttuja taitoja ja osaamista voi hyödyntää myös työelämässä. Tarvitsemme yhä laajempaa yhteiskunnallista keskustelua siitä, miten vapaa-ajalla kertyneet taidot, osaaminen ja valmiudet tehdään näkyviksi ja nähdään yhteiskunnassa arvokkaina voimavaroina ja lisäarvoa tuottavina ominaisuuksina.

Vapaaehtoistoiminnassa hankittuja taitoja ei tällä hetkellä tunnusteta ja tunnusteta yhtä relevanteiksi työelämässä kuin työn piirissä saavutettuja. Työnhakijatkaan eivät aina huomaa tai osaa tehdä eri yhteyksissä hankittua osaamistaan näkyväksi. Työhakemuksessa tuodaan esille tutkinnot, koulutukset ja työkokemukset, mutta vapaaehtoistehtävät saatetaan merkitä ansioluettelon loppuun harrastustoimintaan tai muuhun osaamiseen. Toisaalta työnantajat eivät välttämättä ymmärrä yhdistystai vapaaehtoistoiminnassa kertyneiden valmiuksien arvoa ja hyötyä työn suorittamisessa.

Vapaaehtoistoiminnan ja työelämän toimintalogiikat ovat erilaiset. Työaikana tehty työ nähdään tavoitteelliseksi, suunnitelmalliseksi ja osaamista kartuttavaksi. Työnantaja johtaa työtä ja työntekijä saa siitä rahallisen korvauksen. Työn tekeminen on sopimukseen perustuvaa.

Rahallisen korvauksen määrä on usein riippuvainen siitä, miten vaativa tehtävä on.

Vapaa-ajalla tapahtuva yhdistystoimintaan osallistuminen ei pohjautu tiukkoihin sopimuksiin. Vapaaehtoinen voi jäädä pois toiminnasta silloin, kun itse näkee sen tarkoituksenmukaiseksi. Vaikka yhdistystoimintaa ohjaavat toimintasuunnitelmat ja yhteiset tavoitteet, näyttäytyy se usein ulkopuoliselle puuhasteluna. Aktiivinen yhdistystoimija saa toiminnasta mielihyvää, onnistumisen kokemuksia ja kiitosta, mutta vapaaehtoistoiminnan periaatteisiin ei kuulu rahallisen vastineen saaminen käytetystä vapaa-ajasta. Kuitenkin myös yhdistys- ja vapaaehtoistoiminnassa ihmiset oppivat juuri niitä taitoja, jotka ovat hyödyllisiä jatkuvasti muuttuvassa työelämässä.

Yhdistystoiminta kansalaisten toiminnan mahdollistajana

Kansalaistoiminta on julkista toimintaa yhteiseksi hyväksi yhteiskunnassa, yhteisön jäsenenä, yhdistyksissä tai järjestöissä (Hokkanen, Pirinen & Kuitunen 2014, 13).

Yhdistystoiminta on suomalaisille tuttu ja perinteinen tapa toimia, vaikuttaa, ajaa erilaisissa elämäntilanteissa olevien ryhmien ja ihmisten etuja ja olla mukana yhteisessä tekemisessä.

Yhdistykset ovat tiettyä tarkoitusta varten perustettuja ihmisten yhteenliittymiä. Niissä edistetään tärkeäksi koettua asiaa yhdessä, koska se on helpompaa kuin yksin. (Miettinen & Välke 2013, 7.) Yhdistystoiminta on ihmisten kanssa ja ihmisten hyväksi toimimista. Tullessaan toimintaan mukaan tai liittyessään yhdistyksen jäseneksi ihminen yleensä kokee yhdistyksen arvopohjan olevan lähellä omaansa. Yhteiset arvot luovat pohjaa sille, kenen hyväksi toimitaan ja mitä yhdessä tavoitellaan.

Yhdistysten suurin resurssi on niissä aktiivisesti toimivat ihmiset ja kantavana voimana toimintaan osallistuminen vapaaehtoisuus. Päätös osallistumisesta pohjautuu pitkälti omaan kiinnostukseen ja motivaatioon, ja toiminta tapahtuu vapaa-ajalla ja omasta tahdosta. Kansalaisareenan, HelsinkiMission ja Kirkkohallituksen Taloustutkimuksella vuonna 2016 teettämän tutkimuksen mukaan Suomessa joka kolmas kansalainen toimii vapaaehtoisesti joko yhdistysten, muiden yhteisöjen yhteydessä tai vapaasti. Vapaaehtoistyöstä yli puolet (53 %) oli ensisijaisesti järjestön tai yhteisön organisoimaa. Tutkimuksessa kysyttiin myös

yleisimpiä nuorten (15 - 24 v.) vapaaehtoistehtäviä. Kuuden yleisimmän tehtävän listalla olivat auttaminen, opetus ja koulutus, talkootyö, ryhmän tai kerhon ohjaaminen, tietotekniset tehtävät ja ystävöitymistyötä.

Yhdistystoiminnassa tarjolla olevan tehtävien kirjo kertoo toiminnan laaja-alaisuudesta ja moninaisuudesta. Tehtävien pohjalta voi myös arvioida niitä taitoja ja valmiuksia, joita tekemisen yhteydessä harjoittaa ja oppii. Vuorovaikutus, ihmisten kanssa ja ihmisten hyväksi toimiminen, päätöksenteon taidot, sosiaaliset taidot ja arvopohjainen ajattelu ovat niitä taitoja, mitä tulemme tarvitsemaan yhä enenevässä määrin sekä työelämässä että yhteiskunnassa yleensä.

Kokemuksia ja osaamista aktiivisesta yhdistystoiminnasta

Yhdistystoimintaan ohjaavat mukaan omat kiinnostuksen kohteet ja harrastuneisuus. Toiminnassa mukana oleminen tuo hyvää mieltä, sosiaalisia kontakteja ja hyvinvointia. Harrastaminen tai osallistuminen aktiiviseen yhdistystoimintaan voi tapahtua aivan eri alalla kuin se, jota opiskelee ja josta on ajatellut hankkia itselleen ammatin. Toisaalta nuori voi hakeutua tietoisesti mukaan sellaisen yhdistyksen toimintaan, joka liittyy omiin opintoihin tai tulevaan ammattiin. Toimintaan osallistumisen tavoitteena voi olla siten myös kokemusten hankkiminen tulevalta alalta ja työllistymisen edistäminen. Käytännön tekemisen, oppimisen sekä tarkoituksenmukaisten tehtävien myötä vapaaehtoisesti toimiva voi muovata myös omaa ammatillista identiteettiään.

Yhdistykset tarjoavat yhden mahdollisuuden kokeilla erilaisia aloja. Esimerkiksi lasten ja nuorten kanssa toimimista voi harjoitella lapsi- ja nuorisjärjestöjen kerhotoiminnan ohjaajana. Urheiluseurat tarjoavat monia tehtäviä liikunnan parissa toimintaan osallistujana ja myös vetäjänä. Luonnonsuojelujärjestöissä voi tehdä vaikuttamistyötä itselle tärkeissä asioissa.

Yhdistystoimintaan osallistuminen laajentaa verkostoja, joista voi olla hyötyä myöhemmin työllistymisen näkökulmasta. Yhdistykset tarjoavat mahdollisuuden harjoitella hallinnollisia tehtäviä, johtamista tai taloudenhallintaa esimerkiksi sihteerin, puheenjohtajan tai taloudenhoitajan roolissa. Toimiminen yhdistyksissä edellyttää ja harjoittaa vastuullisuutta, itsensä johtamista ja rohkeutta tehdä asioita. Usein yhdistystoiminnassa opitaan tekemällä ja kokemuksellisesti, jonka vuoksi oppiminen on myös tehokasta.

Yhdistystoiminta tarjoaa monipuolisen informaalin oppimisympäristön. Se on kokemuksia ja osaamista lisäävä ympäristö oppilaitoksen tarjoaman formaalin oppimisympäristön rinnalla. Informaali oppiminen on toimintaa, jossa oppimista ei yleensä ole suunniteltu varsinaiseksi oppimistapahtumaksi, eikä se lähtökohtaisesti tähtää oppimiseen. Tästä syystä yhdistystoiminnassa kertynyttä osaamista tai siellä tapahtunutta oppimista ei välttämättä arvioida systemaattisesti. Jos yhdistyksen tavoite ei ole kasvatuksellinen tai oppimista tukeva, ei toiminnassa ole välttämättä luotuna vuorovaikutuksellisia tilanteita, joissa käytäisiin läpi vapaaehtoisen oppimisen tavoitteita tai tuettaisiin hänen omaa osaamisen arviointia. Pahimmassa tapauksessa kertynyt osaaminen saattaa jäädä huomaamatta kokonaan.

Yhdistystoiminta ajan muutoksessa

Ihmisten ajankäytön muutos on haaste yhdistyksille. Yleisessä keskustelussa usein todetaan, ettei toimintaan saada mukaan uusia toimijoita. Erityisesti nuorten osallistumisesta ollaan huolissaan: yhdistystoiminta ei kuulemma kiinnosta nuoria. Kuitenkin on esimerkkejä yhdistyksistä, joissa toiminta on aktiivista ja vapaaehtoisia toiminnasta kiinnostuneita on tarjolla riittävästi. Toiset yhdistykset taas kipuilevat toiminnan hii-pumisen ja aktiivisten ihmisten puutteen vuoksi. Jos toiminta ei houkuttele jäseniä eikä aktiivisia ihmisiä saada mukaan, on aika pysähtyä arvioimaan yhdistyksen perustehtävää sekä tapoja toimia. On tärkeää arvioida, ovatko yhdistyksessä mukana olevat valmiita muuttamaan yhdistyksen toimintaa ja toimintakulttuuria vai halutaanko pitää kiinni vanhoista, turvallisista toimintatavoista. Näistä suhtautumistavoista seuraa myös se, miten yhdistyksen luottamushenkilöt vastaanottavat uudet jäsenet ja toiminnasta kiinnostuneet sekä suhtautuvat heidän mahdollisesti mukanaan tuomiin uusiin ajatuksiin ja ideoihin.

Yhdistykset voisivat tarjota erityisesti nuorille enemmän toiminnan mahdollisuuksia. ”Vapaaehtoistyö Suomessa 2010 ja 2015” -tutkimuksessa kysyttiin eri ikäisiltä halua osallistua vapaaehtoistoimintaan, jos pyydetäisiin. Ikäluokasta 25 - 34 -vuotiaat 65 % vastasi myöntävästi. Vapaaehtoistyöstä kiinnostuneita nuoria on siis olemassa. Tarjoamalla nuorille toiminnanpaikkoja ja -mahdollisuuksia yhdistyksissä sekä luottamalla heidän tekemiseensä yhdistykset saisivat innokkaan tekijäporukan. Samalla nuoret saisivat lisää kokemusta ja mahdollisuuden käyttää osaamistaan.

Jotta yhdistys tarjoaisi toiminnassa mukana oleville onnistumisia tukevan ja osaamista lisäävän oppimisympäristön, täytyy yhdistyksen perustoimintojen ja ihmisten välisten suhteiden olla kunnossa. Yhdistyksen toiminta perustuu tavoitteelliseen suunnitteluun sekä luottamukseen, avoimeen vuorovaikutukseen, yhdessä tekemiseen ja jakamiseen. Yhdistystoiminta on herkkää. Vuorovaikutuksessa tulevat ongelmat ja mahdolliset valtataistelut järkyttävät helposti toimintaa ja vievät huomion yhdistyksen perustehtävästä ihmisten henkilökohtaisten mielipiteiden ja erimielisyyksien selvittämiseen. Tavoitteellisella toiminnalla ja vapaaehtoistoiminnan johtamisella saadaan mukana olevat ihmiset innotumaan tekemisestä. He tietävät, mitä tehdä, saavat tukea, palautetta ja kiitosta toiminnastaan. Vapaaehtoisten osallistumista ja toimintaa järkevöittää yhdistyksen vapaaehtoistoiminnan suunnitelma, johon on kirjoitettuna se, miten juuri tässä yhdistyksessä pidetään huolta yhdistyksessä toimivista aktiivisista ihmisistä.

Yhdistystoiminnassa saavutettu arvokas osaaminen näkyväksi

Työelämässä kertyneet kokemukset, työtehtävät ja siitä syntynyt osaaminen tuodaan työnhaussa luontevasti esille, vaikka työelämä on oppimisympäristönä vastaavanlainen informaali oppimisympäristö kuin yhdistystoimintakin. Mikä sitten erottaa yhdistystoiminnassa kertyneen osaamisen vastaavasta työelämässä kertyneestä? Miksi työssä tehdyt tehtävät ja siitä saavutettu kokemus näyttäytyy arvokkaampaa kuin kansalaistoiminnassa kertynyt? Miten tunnistettaisiin yhdistystoiminnassa vahvistuneet valmiudet ja tunnustettaisiin ne myös valideiksi työelämän näkökulmasta?

Harrastustoiminnassa ja vapaa-ajalla kertyneen osaamisen näkyväksi tekemisestä on puhuttu erityisesti tutkinnon osasuoritusten hyväksimisessä. Ongelmana on se, että yhdistystoiminnassa kertyneen osaamisen ja valmiuksien tunnistamisen työkaluja ei ole vielä paljon, eivätkä ne ole yleisesti käytössä. Ilman osaamisen näkyväksi tekemistä työnantajatkaan eivät tunnista vapaaehtoistyön kautta saavutettuja taitoja ja osaamista ja eivätkä osaa yhdistää niiden hyötyä tarjoamassaan työtehtävässä.

Yksi esimerkki jo kehitetyistä työkaluista on Opintokeskus Siviksen kehittämä digitaalinen osaamismerkki. Digitaalisen osaamismerkkin tavoitteena on juuri järjestöissä hankitun osaamisen näkyväksi tekeminen. Oleellista osaamismerkissä on, että se mahdollistaa osaamisen

osoittamisen kätevästi ja helposti verkon ja sosiaalisen median kautta. Niitä kerätään osaamispassiin, jonka voi myös jakaa muille. Järjestöille on kehitetty myös yhteisiä osaamismerkkejä esimerkiksi puheenjohtajan, sihteerin tai taloudenhoitajan tehtävistä. (Opintokeskus Sivis 2017.)

Partiossa on tehty pitkäjänteistä työtä harrastus- ja vapaaehtoistoiminnassa hankitun osaamisen näkyväksi tekemiseksi jo vuodesta 2013. Sitra ja Suomen Partiolaiset ovat aloittaneet 2016 yhteistyöhankkeen vapaaehtoisten osaamisen todentamisen kehittämiseksi. Kehitystyö perustuu Opintokeskus Siviksen osaamismerkkimalliin. Sitran ja Suomen Partiolaisten hankkeen tavoitteena on edistää sitä, että järjestöillä olisi selkeä ja yhteisesti käytössä oleva malli, jonka avulla vapaaehtoiset voivat todentaa osaamisensa. (Suomen Partiolaiset 2017.) Kuvaus kehitystyistä työkaluista julkaistaan vuonna 2017.

Hankkeen tavoitteet on asetettu sekä työnhakijan, työnantajana että oppilaitosten näkökulmasta. Työnhakijat tuovat vapaaehtoistyössä ja harrastuksissa hankkimansa osaamisen esille, työnantajat ymmärtävät sen merkityksen ja oppilaitokset hyväksilukevat osaamisen ja näin rikastuttavat tutkintoja ja nopeuttavat valmistumista. Vapaaehtoistyössä ja harrastuksissa hankittu osaaminen nähdään kilpailuetuna. (Sitra 2017.)

Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry:n hanketoiminnassa luotujen PAIKKO-työkalujen avulla on mahdollista tunnistaa osaamista eri ammattialoilta. Työkalujen perustana ovat ammatillisten perustutkintojen perusteet, joiden kautta tunnistetaan yhdistyksissä olevat oppimismahdollisuudet. Niiden perusteella voidaan kirjoittaa yhdistyksissä toimiville henkilöille osaamistodistuksia toiminnassa havaitusta ja hankitusta osaamisesta. Tavoitteena on muodostaa selkeitä rakenteita ja työkaluja osaamisen tunnistamiseen erilaisissa informaaleissa ympäristöissä. Osaamistodistus kertoo yhdistyksissä toimineen henkilön osaamisesta formaalin koulutusjärjestelmän kielellä, jolloin osaaminen on helposti tunnistettavissa osaksi ammatillisia tutkintoja. (Uusitalo 2017.)

Erilaiset yhteiset työkalut helpottavat yhdistystoiminnassa kertyneiden valmiuksien ja osaamisen näkyväksi tekemistä. Tämä hyödyttää yhdistyksiä, niissä toimivia vapaaehtoisia, oppilaitoksia ja työnantajia. Kuitenkin on muistettava vapaaehtois pohjaisen yhdistystoiminnan reunaehdot työkaluja kehitettäessä. Yhdistykset ovat omaehtoisesti toimivia perustehtävänsä toteuttavia yhteisöjä. Jos yhdistyksen tehtävä on esimerkiksi kasvatuksellinen tai nuorisotyötä tukeva, osaamisen ja

valmiuksien tunnistaminen voi olla luonteva osa yhdistyksen toimintaa. Toisenlaisen perustehtävän omaavassa yhdistyksessä voimavarat keskitetään perustehtävän toteuttamiseen.

Vapaaehtoisyhdistysten ja oppilaitosten yhteistyön lisäämisellä ja syventämisellä voidaan tukea nuoren osaamisen tunnistamista yhdistystoiminnassa. Yhdistykset tarjoavat oppimisympäristön ja toiminnan paikkoja ja oppilaitokset mahdollistavat ja tukevat opiskelijan osallistumista yhdistystoimintaan, oppimisen reflektointia ja tekemisen myötä syntyneen osaamisen näkyväksi tekemistä esimerkiksi kehitettyjä työkaluja hyödyntäen. Kertyneen osaamisen tekeminen näkyväksi ja hyväksyttäväksi osaksi nuoren CV:tä voi saada nuoret yhä enemmän kiinnostumaan yhdistys- ja vapaaehtoistoimintaan osallistumisesta.

Taitoja ja valmiuksia opitaan monissa eri yhteyksissä. Ihminen on monien eri kokemusten myötä muodostuva kokonaisuus. Työelämässä tarvitaan valmiuksia ja osaamista, jota on kertynyt vapaaehtoistoiminnassa, opiskelujen kautta tai työelämässä. Yhdistyksissä hankittu osaaminen saattaa olla juuri se työnantajan etsimä lisäarvo siinä vaiheessa, kun henkilöstövalintoja tehdään. On harmi, jos keskitymme vain työkokemuksista saavutettuun osaamiseen ja muodollisiin pätevyyksiin. Tällöin merkittävä osa työelämäosaamista jää rekrytointiprosesseissa huomioimatta.

Lähteet:

Hokkanen, Laura & Pirinen, Johanna & Kuitunen, Hanna (2014). Vapaaehtoistyö, kansalaisjärjestöt ja hyvinvointipalvelujen kehittäminen Etelä-Savossa – esiselvitys. Mikkelin ammattikorkeakoulu Mikkelin 2014 A: Tutkimuksia ja raportteja – Research reports 85.

Miettinen, Lasse & Välke, Olli (2013). Yhdistystoimijan opas. Helsinki: Visio.

Opintokeskus Sivis (2017). Yleistä osaamismerkeistä. (Viitattu 3.1.2017) <https://www.ok-sivis.fi/osaamismerkki/yleista-osaamismerkeista.html>

Partio (2017). Partio ja Sitra tekevät harrastusosaamisesta työnantajia kiinnostavaa. (Viitattu 3.1.2017) <http://www.partio.fi/uutiset/partiolaiset-ja-sitra-tekevät-harrastusosaamisesta-työnantajia-kiinnostavaa>

Sitra (2017). Harrastustoiminnassa ja vapaaehtoistyössä hankitun osaamisen todentaminen. (Viitattu 3.1.2017) <http://www.sitra.fi/hankkeet/harrastustoiminnassa-ja-vapaaehtoistyossa-hankitun-osaamisen-todentaminen>

Taloustutkimus (2016). Vapaaehtoistyö Suomessa 2010 ja 2015. Kansalaisareenan, HelsinkiMission ja Kirkkohallituksen tilaama tutkimus. (Viitattu 3.1.2017) http://www.kansalaisareena.fi/Vapaaehtoistyö_Suomessa_2010ja2015.pdf

Uusitalo, Susanna (2017). Paikko-hankkeen projektipäällikkö Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry. Haastattelu 9.1.2017.

Anu Pelkonen

Vapaaehtoistyöstä palkkatyöksi – korkeakouluopiskelijoiden verkostoituminen ja työllistymisen järjestötyön kautta

Vapaaehtoistyö osana opintoja ja uralla etenemistä, siinäpä mielenkiintoinen pohdinnan paikka niin korkeakouluille, opiskelijoille kuin järjestöillekin. Miten vapaaehtoistyö voidaan valjastaa korkeakouluopintojen edistäjäksi? Mielletäänkö vapaaehtoistyö ylipäättään mahdollisuudeksi edistää korkeakouluopintoja? Entä mahdollisuudeksi urakehitykselle ja työllistymiselle? Tässä kysymyksiä, jotka ovat nousseet esille KYTKE-hankkeen aikana.

Opiskelijoiden kertoman mukaan asiaa ei juurikaan ole tullut ajatelluksi. Vapaaehtoistyö on mielletty pitkälti omaan harrastuneisuuteen tai omaan tai lähipiirin sairauteen, vammaan tai haittaan liittyväksi toiminnaksi. Toimintaa ei ole juurikaan pohdittu oman koulutusalan tai tulevan ammatin näkökulmasta, saati verkostoitumismahdollisuutena tai jopa työllistymisen edistäjänä. Vapaaehtoistyönä toteutetut tehtävät unohdetaan usein mainita myös omissa työnhaun asiakirjoissa.

Järjestöillä on jatkuvasti kehittämistarpeita, projekteja, joissa on opiskelijoille tarjolla vapaaehtoistyötä, miksei opintoihin liitettäviä tehtäviä ja palkkatyötäkin. Joustava tapa ja väylä löytää sopivia, aihealueista kiinnostuneita opiskelijoita oikea-aikaisesti vain usein puuttuu tai yhteydenotto korkeakouluihin koetaan hankalaksi.

Korkeakoulujen järjestöyhteistyö mielletään usein vain sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan tai kulttuuri- ja yhteiskuntatieteiden yhteistyöksi. Miksei yhteistyö voisi kattaa kaikki ammatti- ja koulutusalat kautta linjan?

Järjestöt opiskelijoiden vapaaehtoistyön mahdollistajina

KYTKE-hanke on lähtökohtaisesti pyrkinyt tuomaan kolmannen sektorin ja vapaaehtoistyön mahdollisuuksia näkyväksi keskisuomalaisissa korkeakouluissa, opiskelijan arjessa. Toisaalta hankkeen kautta on

tuotu järjestöille tietoa siitä, mitä opiskelijat voisivat vapaaehtoistyönä järjestöjen ja niissä mukana olevien jäsenten sekä asiakkaiden hyödyksi tuoda. Konkreettinen työ on tehty sekä järjestöille että ennen kaikkea opiskelijoille tiedottamisessa – vapaaehtoistyön houkuttelevuuden lisäämisessä opiskelijoiden arjessa.

Järjestöjen tapaamiset ovat mahdollistuneet KYTKE-hankkeen henkilöresursseilla. Yhteisissä tapaamisissa voidaan sopia niistä tehtävistä, joita opiskelijat voivat vapaaehtoistyönä lähteä toteuttamaan. Toiminnan kehittyminen vaatii jatkossa panostusta sekä järjestöjen että korkeakoulujen taholta. Suurimmaksi haasteeksi nouseekin se, kuka tai ketkä tätä työtä voidaan valjastaa tekemään, kun järjestötoimijoilla ei ole ohjaustyöhön aikaa tai ohjausosaamista?

Opiskelijan näkökulma vapaaehtoistyön merkityksestä työllistymisen edistäjänä

Opiskelijan näkökulmasta järjestöissä tapahtuva vapaaehtoistyö ja jatkossa sen liittäminen tiiviisti myös opintoihin nähdään melko uutena ja osin vieraanakin tapana edistää opintoja ja omaa urakehitystä. Järjestöille uutena tietona on tullut se tosiseikka, että kaikki opiskelijat eivät suinkaan ole juuri lukiosta tai ammatillisesta koulutuksesta korkeakouluopintoihin siirtyneitä nuoria. Tänä päivänä opiskelijoiden ikähaitari on todella suuri. Opiskelijoista löytyy niin parikymppisiä, kuin jo varttuneempaan ikään ehtineitä moniosajia, jotka ovat lähteneet joko jatkokouluttautumaan tai hankkimaan itselleen kokonaan uutta ammattia. Verkko- ja monimuotokoulutus on tullut myös vahvasti mukaan korkeakoulujen arkeen.

Näihin opiskelumuotoihin hakeutuvat jo työelämässä olevat henkilöt, jotka eivät enää työn, opiskelun, perheen yms. vuoksi voi osallistua vapaaehtoistyöhön tai sitä tehdään vain satunnaisesti pienissä pätkissä tai projektiluonteisina tehtävinä. KYTKE-hankkeen aikana on konkretisoitunut se tosiasia, että vapaaehtoistyön oppinnollistaminen olisi mahdollisuus yhdistää vapaaehtoistyö opintojen edistämiseen. Samalla tämä nousee yhteistyön kehittämisen kohteeksi niin järjestöissä, kuin korkeakouluissakin.

Opiskelijan näkökulmasta vapaaehtoistyö on usein työlästä puuhaa, eikä sitä nähdä osana opintoja. Usein on kuultu sanottavan, että ”olen lopettanut järjestössä tekemäni vapaaehtoistyön opintojen vuoksi.”

KYTKE-hankkeen kautta on nyt kantautunut hiukan erilaista viestiä, toiveita siitä, että tehtyä työtä voitaisiin laajemmassa mittakaavassa opinnollistaa.

Korkeakoulujen näkökulma vapaaehtoistyön vahvemmassa liittämistä opintoihin

Vapaaehtoistyön ja järjestöjen kanssa kehitettävien projektiluonteisten kehittämistehtävien liittäminen korkeakoulujen arkeen ja jatkossa myös opiskelijoiden opintoihin ei ole aivan helppoa ja kivutonta. Eri osapuolilla on omat näkemyksensä, jopa ennakoasenteensa yhteistyötä kohtaan.

Suurimmat haasteet nousevat opetussuunnitelmista ja opetushenkilöstön resursoinnista. Niissä pitäisi olla yhä enemmän väljyyttä, jotta nopeisiin kokeiluihin ja erilaisiin kehittämistehtäviin voitaisiin vastata nopeasti ja joustavasti ilman, että aikataulut ja suunniteltu toiminta nousisivat toiminnan toteutumisen ja kehittymisen esteeksi.

Löytyisikö valmiiksi suunnitelluista järjestötehtävistä ja korkeakoulujen opetussuunnitelmiin luoduista opintojaksoista apu tähän haasteeseen? Muutamien korkeakoulujen toteuttamat ja opetussuunnitelmiin kirjatut järjestötyöhön suunnatut opintojaksot ovat toimineet rohkaisevina esimerkkeinä opetuksen ja järjestötyön yhdistämisestä ja sen toimivuudesta. Nämä kokeilut ovat valitettavasti kohdentuneet vain muutamien koulutusohjelmien, kuten sosiaalialan opiskelijoiden opintokokonaisuuksiin. Voisiko tästä löytyä uusia mahdollisuuksia yhteistyölle ja eri alojen opiskelijoiden työllistymiselle järjestöihin ja muihin yhteisöihin?

Opiskelijasta vapaaehtoistyön kautta palkkatyöhön ja yrittäjäksi

Paras esimerkki vapaaehtoistyön tarjoamasta verkostoitumismahdollisuudesta ja osaamisen kehittymisestä lienee opiskelijan työllistyminen ja jopa yrittäjäksi ryhtyminen. Muutamat KYTKE-hankkeen kautta mukaan tulleet opiskelijat ovat löytäneet järjestöistä myös oman alansa työtehtäviä. Esimerkiksi liikuntajärjestöstä on löytynyt palkkatyönä toteutettavia ohjaustehtäviä, kun opiskelija on ensin ”näyttänyt kyntensä” luotettavana, osaavana ohjaajana ja toiminnan kehittäjänä vapaaehtoistyössä. Järjestöillä on paljon erilaisia projekteja ja yhä useammin opiskelijan ensimmäinen työtehtävä löytyykin projektiluonteisista tehtävistä joko jo opintojen aikana tai heti valmistuttua.

KYTKE-hankkeen tuloksista parhaisiin lukeutuu varmasti loppuvaiheen opiskelijan ryhtyminen yrittäjäksi. Opiskelija sai sysäyksen tälle polulle KYTKE-hankkeen infotilaisuudesta, jossa hän löysi itselleen mielenkiintoisen ja opiskeltavaan ammattialaan liittyvän järjestökontaktin. Kuten kyseinen opiskelija asiaa kuvaa, ”järjestötyö vaatii rohkeutta heittäytyä kehittämään itselleen sopivia tehtäviä, joita järjestössä ei välttämättä valmiina ole.” Tässä yhteydessä kehittämistyö tarjosi opiskelijalle uudenlaisia tehtäviä yhteistyöjärjestön vapaaehtoisena ohjaajana ja samalla syntyi uudenlainen tuote järjestön tarjontaan. Hyvin nopeasti vapaaehtoistyö muuttui osa-aikaiseksi palkkatyöksi. Tämän kautta mahdollistui laajan verkoston luominen oman alan muihin järjestöihin ja yrityksiin. Yhteistyöverkosto mahdollisti liiketilan ja asiakaskunnan löytymisen sekä oman yritystoiminnan käynnistämisen toiminimellä. Koko prosessi kesti vain noin neljä kuukautta eli yrittäjäksi eteneminen oli todella nopeaa, kun aihealueesta kiinnostuneet tahot kohtasivat KYTKE-hankkeen kautta.

Toimeksi.fi-yhteistyöalustasta apua yhteensovittamiseen

Kuten monessa yhteydessä on todettu, korkeakouluopiskelijoiden ja järjestöjen yhteen saattaminen on koettu haastavaksi. Tähän pulmaan olemme tarttuneet heti hankkeen alkuvaiheessa ja lähteneet pohtimaan, mistä ratkaisu löytyisi.

Onko kysymys aina esille nousevista resursseista, joiden taakse on helppo piiloutua? Olemmeko perinteiden vankeja niin järjestötoimijoiden, kuin korkeakoulujenkin tahoilla? Emmekö näe metsää puilta ja ota käyttöön uusia mahdollisuuksia opinnollistaa vapaaehtoistyötä ja edistää sitä kautta opiskelijoiden uraohjausta ja työllistymistä yhteisöihin? Järjestöt tarjoavat jatkuvasti uudenlaisia mahdollisuuksia kehittää uutta työtä. Parhaillaan käynnissä oleva sote-uudistus tarjoaa aivan uudenlaiset mahdollisuudet myös järjestöjen palvelutuotannolle. Mahdollisuudet uuden työn luomiselle ovat lähes rajattomat. Kukapa olisi parempi taho kehittämään näitä palveluja ja paremmin ajan hermolla kuin korkeakouluopiskelija, tulevaisuuden osaaja vahvassa ohjauksessa korkeakoulun taholta. Voisiko yhteistyö siis olla jokapäiväistä kohtaamista opiskelijoiden uraohjauksen tiimoilta? Mitä tämän yhteistyön luomiseksi tarvitaan? Tiedottamista ja avointa keskusteluako? Digitalisuuden noustessa yhä suurempaan rooliin, mieleen tuleekin yhteinen tiedonjakamisen kanava, jossa järjestöt, opiskelijat ja korkeakoulut kohtaavat.

KYTKE-hankkeen järjestökumppaneiden taholta saimme tiedon parhaillaan kehitettävästä alustasta, Toimeksi.fi-portaalista, joka tulee toimimaan usean paikkakunnan, maakunnan ja alueen yhteisenä tiedotuskanavana. Mukana ovat jo Espoolaiset - Espoon järjestöjen yhteisö, Ihimiset- Toimintaa Pohjois-Pohjanmaalla, Lappilaiset sekä Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry:n (KYT) Yhdistystori. Tälle sivustolle suunnitellaan yhteydenottolomakkeet sekä vapaaehtoisia ja työntekijöitä hakeville järjestöille että erilaisia projekteja itselleen hakeville opiskelijoille. KYTKE-hanke toimii vahvasti toiminnan ja uuden Internet-pohjaisen portaalin markkinoijana ja eri tahojen yhteen saattajana. Kokeiluvaiheessa yli 100 opiskelijaa on löytänyt tehtäviä noin 40 järjestöstä ja uskomme, että opiskelijat löytävät pian tiensä järjestöihin ja sitä kautta mahdollistuu myös urakehitys ja työllistyminen näihin yhteisöihin myös laajemmassa mittakaavassa.

Ajatuksia tulevaisuuden yhteistyöstä ja työllistymiseen johtavista toimista

Järjestöjen tarpeet ovat moninaiset, mikä yhtäältä on haastavaa, toisaalta tarjoaa laaja-alaiset oppimismahdollisuudet eri alojen opiskelijoille. Portaali auttaa eri tahoja löytämään toisensa, mutta edelleen tarvitaan jatkuvaa avointa keskustelua järjestöjen ja korkeakoulujen välillä. Järjestöt tarvitsevat ohjausta erilaisten tarjolla olevien tehtävien kuvaamiseen ja tukea opiskelijoiden ohjaukseen. Korkeakoulujen ohjausresursseja voitaisiin valjastaa yhä vahvemmin 3. sektorin organisaatioiden tarjoamiin mahdollisuuksiin tukemalla ja kannustamalla opiskelijoita tarttumaan uudenlaisiin tehtäviin ja kehittämishaasteisiin.

Varsinkin sosiaali- ja terveystieteiden järjestöissä on valtava potentiaali ja mahdollisuus toimia myös tulevaisuuden palveluntuottajina uudistuvan soten myötä. Tämä vaatii jatkuvaa toiminnan ja palvelujen kehittämistä ja tässä eri alojen opiskelijoille on ns. ”tuhannen taalan paikka” osoittaa kyvykkyyttä uuden luomisessa ja työllistyä sitä kautta myös 3. sektorin organisaatioihin. Maahanmuutto ja kansainvälistyminen antavat yhä laajempia mahdollisuuksia myös ulkomailta tulevien vaihto-opiskelijoiden sijoittumiselle suomalaisiin yhteisöihin.

Opiskelijoiden vapaaehtoistyönä tekemät tehtävät on ehdottomasti voitava opinnollistaa korkeakouluopinnoiksi, jolloin motivaatio vapaaehtoistyötä kohtaan kasvaa. Opiskelijoiden urakehitys ja työllistyminen voidaan näin liittää sujuvasti myös järjestöissä tapahtuvaan toimintaan.

Samalla säästetään korkeakoulujen yhä supistuvia taloudellisia resursseja, kun opintoihin liittyviä harjoitteluja, kehittämistehtäviä sekä tutkimustyötä voidaan yhdistää vapaaehtoistyöhön. Viimeisenä, joskaan ei vähäisempänä mainittakoon järjestöjen saama tuki ja apu uuden toiminnan kehittämisen ja osaamisen lisääntymisen kautta.

Korkeakoulujen ja yhteisöjen välistä vuoropuhelua tarvitaan nyt ja tulevaisuudessa, jotta löydetään aito jatkuvaan parantamiseen tähtäävä, laadukas toimintamalli. Opiskelijayhteistyön ja korkeakoulujen palvelutuotannon kautta mahdollistuu luonnollisella tavalla myös uudenlaisen osaamisen kehittäminen järjestöissä. Nämä eri tahot tarjoavat toinen toisilleen yhä uusia mahdollisuuksia kehittyä, tuottaa hyvää kaikille osapuolille ja ennen kaikkea tarjota uudenlaisia urakehitys- ja työllistymismahdollisuuksia opiskelijoille, tulevaisuuden osaajille.

Eeva-Liisa Tilkanen

Nuorten kyvyt esiin – kokemuksia opiskelijoiden mukaan saamisesta ja innostamisesta yhdistyksen toimintaan

Nuorten Keski-Suomi ry eli tuttavallisemmin Nuksu on palvelujärjestö, jonka toiminta-ajatuksena on tarjota nuorille innostavia tekemisen, oppimisen ja vaikuttamisen paikkoja sekä tukea aikuisia luomaan rohkeasti elämään vaikuttavien nuorten yhteiskuntaa. Näin edistetään nuorten osallisuutta ja toimijuutta eri tavoin eri tahoilla. Nuksu onkin tarjonnut myös opiskelijoille tekemisen ja oppimisen paikkoja jo pitkään, ja samalla opiskelijat ovat olleet omalla työllään viemässä muiden nuorten osallisuutta ja toimijuutta eteenpäin. Opiskelijoiden innostamisessa pätee pitkälti samat periaatteet kuin nuorten – ja miksei usein aikuis-tenkin – innostamisessa ylipäätään. Olennaisinta on löytää mielekästä tekemistä, jota voi toteuttaa arvostavassa ympäristössä.

Nuksun toiminnassa mukana on vuosittain 10–35 opiskelijaa. Humakin ja 2. asteen oppilaitosten kanssa yhteistyötä on tehty suunnilleen koko yhdistyksen 13-vuotisen olemassaoloajan, mutta Jyväskylän yliopiston ja JAMKin opiskelijoiden kanssa satunnaisemmin. KYTKE-hanke onkin lisännyt yhteyksiä näiden suuntaan. KYTKEn järjestämissä tilaisuuksissa on tavattu opiskelijoilta myös uusilta aloilta, mikä on ollut erittäin tervetullutta.

Rekrytointi

Tärkeää olisi löytää opiskelijalle sopiva yhdistys ja yhdistykseen sopiva opiskelija. Hyvä rekrytointi täyttää aina molemmin puolin odotukset ja toiveet, kuten yleensäkin niin työnantajan (nyt yhdistyksen) kuin työntekijän (nyt opiskelijan) näkökulmasta. Lisäksi jos opiskelija suorittaa yhdistyksessä opintoihinsa kuuluvaa harjoittelua, myös oppilaitoksen odotukset ja vaatimukset työssäoppimisen sisällöistä tulisi täyttää. Yksi isommista haasteista lieneekin se, miten nämä kaikki toiveet ja tarpeet saadaan kohtaamaan.

Järjestötoiminta voi olla opiskelijalle hyvinkin vierasta. Hän ei läheskään aina edes tunnista, mikä kaikki on järjestötoimintaa, joskus jopa siitäkkin huolimatta, että itse on siinä joskus ollut mukana. Opiskelijan voi olla aika vaikea hahmottaa yhdistystoimintaa varsinkaan uudelta paikkakunnalta. Hän ei välttämättä tule lainkaan edes ajatelleeksi osallistumista ja sen hyötyjä – miettineeksi, minne voisi mennä mukaan. Toki perinteinen partiolainen löytää partion ja urheilija urheiluseuran, mutta laajempi tarjonta voi jäädä löytämättä – ja joskus omankaan järjestön sisältä ei huomata kaikkia toimintamahdollisuuksia. Kun yhdistystoimintaa ja sen tarjoamia mahdollisuuksia ei tunneta, sinne haikutuminen on vaikeaa. Silmien avaamista sekä siltojen rakentamista ja rakentajia tarvitaan.

Luontevin sillanrakentaja on oppilaitos, jolla voi olla tässä hyvin tärkeä rooli. Hyvän yhteistyön myötä oppilaitosten henkilöstö tunnistaa, mitkä yhdistykset voisivat kulloinkin tarjota sopivimpia tekemisen paikkoja opiskelijoille. Parasta onkin, kun opettajat tuntevat yhdistyksen ja osaavat ohjata opiskelijoita mukaan yhdistyksen toimintaan. Näin ainakin Nuksun parhaimmat oppilaitosyhteydet toimivat. Toki voidaan ajatella myös niin päin, että yhdistystoimijat rakentavat siltoja oppilaitoksen suuntaan. Jonkin verran tätä pystytäänkin tekemään esimerkiksi kontaktoimalla olennaisimpien alojen oppilaitoksia. Se, että järjestö itse löytäisi sieltä potentiaaliset yksilöt, onkin sitten jo lähes mahdottomuus. Vanhat opiskelijakontaktit esimerkiksi opiskelijan ja yhdistyksen yhteisen historian myötä kyllä toimivat, mutta uusien opiskelijoiden löytäminen on vaikeaa. Tässä tarvitaan oppilaitosten apua. Parhaimmillaan oppilaitoksen henkilöstö tuntee opiskelijat ja heillä on näkemystä, keitä opiskelijoita yhdistyksen toiminta voisi kiinnostaa sekä kenen osaaminen ja potentiaali voisi sopia yhdistyksen tehtäviin.

KYTKE-hankkeen aikana opiskelijoiden ja yhdistysten uusia kohtaamisia järjestettiin useammassa eri muodossa, mikä oli tervetullutta. Näin löytyi joitakin toiminnastamme kiinnostuneita uusia opiskelijoita, joita ei todennäköisesti muuten olisi löydetty. Kohtaamisten järjestäminen onkin jatkossakin paikallaan, jotta toimintaa saadaan näkyväksi opiskelijoille ja tutustuttua puolin ja toisin.

Kohtaamisten järjestämisessä ja muussa rekrytoinnissa yksi haaste on se, miten päin edetään. Kumpi on ensin muna vai kana, eli etsitäänkö opiskelijalle sopiva tehtävä yhdistyksestä vai yhdistyksen tehtävään sopiva opiskelija. Joissakin yhdistyksissä ja tilanteissa on tarve löytää te-

kijä juuri tiettyyn tehtävään, jolloin rekrytointikin on helpompaa. Mutta ainakin Nuksussa voidaan tehdä myös niin, että opiskelijalle voidaan rakentaa sopivaa toimenkuvaa sen mukaan, mikä häntä kiinnostaa, kunhan hän on kiinnostunut edistämään yhdistyksemme päätarkoitusta. Näin erilaisia toimintamahdollisuuksia on monien eri alojen opiskelijoille, ja myös yhden koulutusohjelman opiskelijoille voidaan tarjota hyvin erilaisia tehtäviä.

Opiskelijat kiinnostuvat yhdistyksestä monin eri perustein. Tyypillisin lienee se, että yhdistyksestä saa kokemusta ja oppia omasta alasta sekä opintopisteitä, ja siellä toteutetaan opiskelijaa kiinnostavaa toimintaa. Järjestötoiminnassa erityisen painava syy voi joillekin löytyä arvoista. Vahvasti arvopohjalta toimivassa yhdistyksessä mukana ollaan monesti siksi, että sen arvot tukevat omaa ajattelua ja synnyttävät halua olla viemässä eteenpäin niitä. Tällöin ei esimerkiksi opintopisteiden kertymiselläkään ole niin suurta merkitystä.

Kun yhdistyksen toiminta kiinnostaa opiskelijaa, mutta tarkempi tehtäväkuva on vielä epäselvä, on aika arvioida, löytyykö yhdistyksestä opiskelijalle sopivaa tehtävää. Opintoalan ei tarvitse olla suoraan kytköksissä yhdistyksen toimialaan, vaan esimerkiksi markkinoinnin, viestinnän, IT-alan, yhteiskuntatieteiden ja talousalojen opiskelijat voivat löytää hyvin mielenkiintoisia oppimiskohtia varsinkin monenlaisista järjestöistä. Kun sieltä löytyy sopiva tehtävä opiskelijalle, päästään liikkeelle nopeasti.

Töihin kiinni

Mielekäs tekeminen on tärkeää yhdistyksessä toimimisessa. Yksi Nuksun keskeisistä näkökulmista on, että jokaiselle nuorelle pitäisi pystyä löytämään oman kokoisia haasteita – ei liian suuria eikä liian pieniä. Tämä pätee myös opiskelijoihin. Molempipuolisen onnistumisen edellytys onkin, että löytyisi sopiva tehtävä kullekin opiskelijalle. Joskus on haasteellista osata löytää sopivia tehtäviä, kun opiskelijoiden valmiudet voivat olla hyvin erilaiset, vaikka he tulisivatkin samasta oppilaitoksesta ja heillä olisi sama määrä opintoja takanaan.

Joka tapauksessa opiskelijoille on tarjottava mahdollisuus käyttää ja näyttää taitojaan. Työtehtävät pitää olla motivoivia, sopivan haastavia ja kehittäviä. Rima ei saa olla liian korkealla eikä matalalla. Toisaalta on tärkeää oppia, että kaikki tekeminen ei voi olla aina vain uutta ja innostavaa, myös arjen rutiineita yms. pitää olla valmis tekemään. Tämä on

joskus opiskelijoille vaikea ymmärtää. Erityisesti järjestöissä ei voi juuri kukaan välttyä hyvinkin arkisista työtehtävistä.

On oltava rohkeutta luottaa nuoriin ja antaa heidän kehittää ja kokeilla siipiään. Tämä on parhaimmillaan hyvin antoisaa puolin ja toisin. Nuk-sun perusslogan onkin ”Nuorten kyvyt esiin” eli annetaan nuorten löytää ja käyttää kykyjään sekä tuetaan heitä tarpeen mukaan niin, että he saavat onnistumisen kokemuksia ja kantoa siipiensä alle niin ammatillisesti kuin muutenkin.

Jos opiskelija on päivittäin tai muuten isommassa roolissa yhdistyksen toiminnassa, on tärkeää, että hänet otetaan mukaan (työ)yhteisöön tasavertaisena jäsenenä. Hänen tulisi saada kokea olevansa tärkeä osa yhteisöä ja tekijäjoukkoa. Hänet huomioidaan päivittäin arjen kohtauksissa, eikä vain opiskelijana, vaan myös ihmisenä. Hyväksi käytännöksi on myös osoittautunut tapa, jossa opiskelijan harjoittelun/opintojakson/projektin päättyessä koko työyhteisö kokoontuu läksiäiskahville kruunupäisen opiskelijan ollessa keskipisteenä. Parhaimmillaan hän kokee löytäneensä omanlaisensa yhteisön, jossa viihtyy pitkään.

Ohjaaminen

Aina ei opiskelijoidenkaan kanssa suju niin kuin on suunniteltu. Silloin tällöin ongelma on se, että opiskelija ei jostain syystä sitoudukaan toimintaan. Usein taustalla on haaste omassa elämänhallinnassa: ei ole opittu pitämään aikatauluista kiinni, yksityiselämän usein varsin normaalit murheet vievät kiinnostuksen kokonaan opintoja kohtaan tai opiskelija löytää jotain vielä mielenkiintoisempaa. Näihin on yhdistyksessä aika mahdoton vaikuttaa hyvälläkään tuella ja ohjauksella. Onneksi tällaiset tilanteet ovat kuitenkin aika harvinaisia.

Opiskelijoissa on todella suuria eroja siinä, kuinka paljon he tarvitsevat ohjausta ja tukea – kuten ihmisissä yleensäkin. Joillekin riittää tehtävän anto ja tuloksena saattaa olla paljon enemmän kuin mitä on pyydetty. Joillekin asioita pitää selostaa moneen kertaan eikä sittenkään viesti meinaa mennä perille eikä tulosta tahdo syntyä. Tavallisimmin ollaan kuitenkin tässä välimaastossa.

Onkin tärkeää olla valmiutta ja aikaa ohjata opiskelijoita heidän osaanmistaan ja tarpeitaan vastaavalla tavalla. Joskus ohjausta ei tarvita juuri lainkaan. Tällöin opiskelijalle voi ja on syytä tarjota enemmän tai

isompia tehtäviä, koska kun hän pystyy ne saavuttamaan, se motivoi ja auttaa häntä kehittymään eteenpäin. Joskus taas on viisasta pudottaa tavoitetasoa ja tyytyä vähempiin tuloksiin. Näin ollen yhdistyksen toimintaa ei saa liikaa laskea opiskelijoiden varaan, sillä heidän ovat vasta oppimassa. On annettava mahdollisuus harjoittelulle ja virheille. Vastuu on aina viime kädessä yhdistyksen työntekijöillä ja/tai luottamushenkilöillä. Yhdistyksissä, joissa ei ole palkattuja työntekijöitä, ohjauksaika (eikä aina osaamistaakaan) ei välttämättä ole niin paljon, jolloin hyvän ohjauksen järjestäminen voi olla haasteellisempaa. Vasta-alkajaopiskelijaa ei ole syytä ohjata yhdistykseen, jossa joutuu tekemään paljon itsenäistä työtä. Joskus taas vapaaehtoisorganisaatio tarjoaa aloittelijalakin mitä parhaimman oppimapaikan tarjoten hienon, turvallisen yhteisön, jossa pääsee kehittämään itseään. Myös luottamushenkilöillä voi olla ohjausosaamista vaikka kuinka paljon. Tietysti myös jos opiskelija kykenee itsenäiseen työhön, voi hän päästä kehittämään ja kehittymään vapaaehtoisyhdistyksessä todella paljon.

Kaikille on tärkeää saada palautetta, erityisesti positiivista palautetta, mutta myös rakentavaa palautetta kehittämiskohteista on syytä antaa. Ihmismielen tapaan yksilöiden kyvyissä on isoja eroja ottaa vastaan palautetta ja tunnistaa omaa osaamistaan. Moni opiskelija hakee vielä vahvuuksiaan ja itseään, ja rakentavan palautteen avulla heitä voidaan auttaa eteenpäin. Positiivinen palaute on aina se tärkein – kaikissa on hyvää, jota voidaan ja pitää nostaa esiin. Palautetta olisi hyvä antaa useaan otteeseen sopivissa tilanteissa, ei vain jakson lopussa. Hyvä palaute innostaa ja antaa voimia eteenpäin.

Lisäarvoa puolin ja toisin

Järjestöt voivat tarjota opiskelijoille monenlaista lisäarvoa. Monien alojen opiskelijoita olisi hyvä innostaa laajentamaan omaa näkemystään. Järjestökenttä tarjoaa hyvin monelle alalle työmahdollisuuksia, mitä ei alun perin olisi tullut ajatelleeksikaan. Sieltä voi avautua kokonaan uusi maailma työllistymisen näkökulmasta. Ja vaikkei ikinä tulisi järjestöön töihin, on hyvä tunnistaa, mitä järjestökentällä tehdään. Se voi laajentaa omaa ammatillista näkemystä. Esimerkiksi tuleva opettaja oppii näkemään järjestötoimijat koulun kasvatuskumppaneina tai toimintaterapeutti oppii ohjaamaan asiakkaitaan saamaan apua ja tekemään yhteistyötä järjestökentän kanssa.

Opiskelijoiden tärkeimmät motiivit varsinaiseen järjestöharjoitteluun ovat olleet oman ammattitaidon ja osaamisen kehittäminen sekä verkostojen rakentaminen. Työskentely yhdistyksessä tuo parhaimmillaan opiskelijoille monenlaisia valmiuksia työelämään, mutta samalla myös muutenkin elämään. Lähtötasosta riippuen opit voivat olla aika erilaisia. Nuksun toiminnoissa usein myös eri alojen opiskelijat ja myös muut yhdistyksessä toimivat nuoret, kuten keväistä suurtapahtumaa järjestävät toukotiimiläiset, kohtaavat toisiaan, mikä osaltaan tuo rikkautta opiskeluun ja elämään.

Monesti järjestökentän tuntemisesta on hyötyä myös yksityishenkilönä nyt ja/tai tulevaisuudessa. Sitä kautta voi löytää esimerkiksi mielenkiintoisen tavan toteuttaa itseään, reitin viedä eteenpäin itselle tärkeää asiaa, lapselle harrastuksen tai läheiselle tukea, jos joku sairaus aiheuttaa ongelmia ja surua. Siellä pystyy verkostoitumaan ja kiinnittymään lähiympäristöönsä. Järjestöissä osallistumisen kynnyks on matala.

Myös yhdistykset voivat saada yhteistyöstä todella paljon. Opiskelijat tuovat lisää käsiä, aivoja, osaamista ja uutta verta viedä yhdistyksen tarkoitusta eteenpäin. Yhdistyksien tehtäväkentät ovat moninaiset ja myös anti voi olla hyvin moninainen. Jossain tarvitaan paljon arjen tekijöitä kuten tukihenkilöitä, ohjaajia, kahvinkeitäjiä tai rakentajia, joiden työt vievät ihmisten konkreettista hyvinvointia eteenpäin eri tavoin. Yhdistyksissä tarvitaan myös paljon mm. kehittämis-, viestintä- ja hallintotyötä, johon opiskelijat voivat tuoda paitsi työvoimaa, myös paljon uutta – uusia ideoita ja tapoja toimia, jotka yhdistyksessä ovat vieraita, mutta voivat kehittää yhdistyksen toimintaa ja viedä uusin keinon yhdistyksen tavoitteita eteenpäin.

Tulevaisuuden mahdollisuudet

Oppilaitosten ja järjestöjen yhteistyö on avainasemassa tulevaisuuden mahdollisuuksien toteuttamisessa. Järjestökenttä on monipuolinen kenttä, joka voi tarjota paljon opiskelijoille niin ammatillisesti kuin yksityishenkilönä myös tulevaisuudessa. Oppilaitosten ja järjestöjen yhteistyö voi olla rikasta, jos niin halutaan puolin ja toisin. Molemmilla on paljon annettavaa, kun niihin vain osataan tarttua. Yhdistyskenttä on kuitenkin hyvin moninainen ja sen hahmottaminen on varmasti vaativaa kaikille. Yhdistysten toimintaan ei voi mitenkään tutustua yksitellen. Toisaalta myös oppilaitoskenttä on moniulotteinen ja myös oppilaitosten sisällä on monia aloja ja erilaisia käytäntöjä. Järjestöken-

tän toimijoiden on haasteellista tunnistaa yhteistyömahdollisuudet ja verkostoitua oppilaitosten kanssa. Opiskelijoiden ohjaamiseen ja opintotehtäviin jokaisella oppilaitoksella on myös vähän erilaisia odotuksia järjestöjä kohtaan, ja on haasteellista osata vastata niihin.

Monia erilaisia järjestöjä ja oppilaitoksia kokoavat toiminnot ovatkin erittäin suotavia. Kansalaistoiminnankeskus Matarassa Jyväskylässä monena vuonna eri järjestöjen yhteistyönä toteutettu Matka halki Mataran on hyvä esimerkki laaja-alaisesta yhteistyöstä, jossa eri oppilaitosten opiskelijat pääsevät tutustumaan laajasti järjestökenttään kiertäen järjestöjen tiloja ja keskustellen yhdistystoimijoiden kanssa. Sekin taivoittaa kuitenkin vain murto-osan opiskelijoista.

Olisikin hyvä synnyttää systemaattisia rakenteita, joissa monet järjestöt ja oppilaitokset kohtaavat. Aluksi olisi paikallaan se, että opettajat ja muu oppilaitosten henkilöstö tutustuisivat laaja-alaisesti järjestökenttään ja järjestökenttä laajemminkin oppilaitoksiin. Näin opettajat ja ohjaajat saisivat tulki tärkeitä kontakteja sekä osaisivat jatkossa hyödyntää järjestökenttää ja ohjata nuoria aina paremmin mukaan järjestöjen toimintaan. Järjestötoimijat tunnistaisivat oppialat ja yhdyshenkilöt, joiden kanssa yhteistyö olisi potentiaalisinta. Sen jälkeen voisi lisätä opiskelijoiden ja järjestöjen suoraa kontaktointia erilaisin tavoin.

Myös opiskelija-järjestöyhteyksien rakentamisessa voitaisiin tehdä oma ”digiloikka”. Sähköiset kanavat antavat uusia mahdollisuuksia uusien henkilöiden, myös opiskelijoiden rekrytointiin niin erilaisiin tehtäviin kuin myös mm. opinnäytetöihin. Onkin hyvä, että Toimeksi.fi-portaaliin ja Keski-Suomen Yhdistystorille kootaan järjestöjen tarjoamia mahdollisuuksia, mihin opiskelijat voivat tarttua. Se voisi toimia myös niin päin, että opiskelijat voisivat ilmiantaa eli esitellä siellä itsensä, osaaamistaan ja kiinnostuksen kohteitaan etsiessään tietynlaista tekemistä. Täältä järjestöt (miksei muutkin toimijat) voisivat etsiä potentiaalisia opiskelijoita ja kutsua heitä mukaan järjestön toimintaan. Tarvittaessa tämä voisi olla suljettukin sivusto. Mahdollisuuksia on monia, kunhan vain ei tehdä rakennetta, jota kukaan ei ylläpidä myöhemmin.

Nuoret ovat kiinnostuneita järjestötoiminnasta. Järjestöjen tulee olla heillä ja muuttua ajan vaatimusten mukaisesti. Tulevaisuuden järjestökentässä pärjäävät ne, jotka eivät odota jäsenten sitoutumista vuosikymmeniksi, vaan pystyvät tarjoamaan joustavia, projektiluonteisia tehtäviä, ja jotka antavat tilaa nuorempien toteuttaa toimintaa omalla tavallaan.

Järjestökentän koulutukseen ja innostamiseen onkin syytä jatkuvas-
ti kiinnittää huomiota, jotta järjestöjen toiminta kehittyy vastaamaan
nuoremman polven odotuksiin. Lisäksi on varmistettava, että järjestö-
jen aina uusilla tekijöillä on valmiudet nähdä monet yhteistyömahdollii-
suudet oppilaitosten kanssa ja toimia opiskelijoiden ja nuorten innosta-
jina, ohjaajina ja tukijoina.

Lähteet ja lisätietoja:

Harju, Aaro (2009). Järjestötoiminta kiinnostaa nuoria. http://www.kansalais-yhteiskunta.fi/tietopalvelu/jarjesto-_ja_yhdistystoiminta/kansalais-foorumi.net_jarjesto-_ja_yhdistystoiminta/jarjestotoiminta_kiinnostaa_nuoria. (Viitattu 3.1.2017)

Myllyniemi, Sami (2009). Aika vapaalla. Nuorten vapaa-aikatutkimus 2009. https://tietoanuurista.fi/wp-content/uploads/2013/05/3Aika_vapaalla_-_Nuorten_vapaa-aikatutkimus_2009.pdf. (Viitattu 3.1.2017).

Tilkanen, Eeva-Liisa (2011). Nuorten Keski-Suomi ry nuorten toimijuuden edistäjänä. Sosiaalipedagogiikan vuosikirja 2011. Suomen sosiaalipedagoginen seura ry.

www.nuortenkeskisuomi.fi

Pekka Kaunismaa

Korkeakoulujen yhteiskunnallista vaikuttavuudesta yhdistyselämän kannalta

Johdanto

Tässä artikkelissa pohditaan, millaista korkeakoulujen vaikuttavuus on järjestökentän kannalta. Järjestökentällä viitataan tässä järjestöorganisaatioihin ja niiden sisältämän palvelu-, vaikuttamis- ja vapaaehtoistoiminnan kokonaisuuteen. Päällisin puolin on selvää, että korkeakouluilla on ainakin jossain määrin vaikuttavuutta järjestöihin siinä missä muuhunkin yhteiskuntaan.

Seuraavilla sivuilla kysymys on kuitenkin siitä, otetaanko korkeakoulujen vaikuttavuutta määriteltäessä ja sille mittareita asetettaessa järjestökentän tavoitteita ja tarpeita millään erityisellä tavalla huomioon. Päällisin puolin on jälleen selvää, että ei oteta huomioon, vaan korkeakoulujen vaikuttavuudessa keskeisiä näkökulmaa rakentavia elementtejä ovat elinkeinoelämän, julkisen sektorin, aluekehityksen ja yhteiskunnallisen kehittymisen käsitteisiin liittyvät. Järjestökenttä on siis lähtökohdiltaan korkeakoulujen vaikuttavuuden piirissä siinä määrin kuin se toimii osana laajempaa yhteiskuntaa.

Yhdistykset ja niiden sisältämä toiminta on merkittävä osa yhteiskuntaa. Yhdistyksillä itsellään on merkittävää yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Yhdistyksiä koskevassa tutkimuksessa on osoitettu, että niiden toimintaa muodostaa hyvinvointia, tuottaa yhteiskunnallista vakautta ja ihmisryhmien välistä yhteenkuuluvuutta ja rakentaa sosiaalista pääomaa yhteiskuntaan eli luottamusta, verkostoja ja vastavuoroisuutta. Yhdistykset tuottavat myös arkielämän innovaatioita ja ovat yhteiskunnallisen muutoksen agentteja. On tärkeää nähdä yhdistykset yhteiskunnallisen kehittymisen elementteinä siinä missä esimerkiksi elinkeinoelämäkin. Voidaan siten perustella väite, että korkeakouluilla tulee olla vaikuttavuutta, joka huomio yhdistyskentän tarpeet ja toimintalogiikat.

Korkeakoulujen vaikuttavuus

Korkeakoulujen yhteiskunnallisen tehtävän määrittelyssä vaikutukset ympäröivään yhteiskuntaan ovat nousseet keskeiselle sijalle. Yliopistojen yhteydessä tehtävää määritellään yliopistolaisissa opetuksen ja tutkimuksen järjestämisen lisäksi niin sanottuna kolmantena tehtävänä, joka määrittyy vuorovaikutuksena yhteiskunnan kanssa tai yhteiskunnallisena vaikuttavuutena. Vastaavasti ammattikorkeakoulujen tehtävää määrittelevässä ammattikorkeakoululaissa todetaan ammattikorkeakoulujen olevan erityisesti omalla alueellaan yhteistyössä elinkeino- ja muun työelämän kanssa. Tämä siis sen lisäksi, että ammattikorkeakouluilla on opetukseen liittyvä sekä TKI-toimintaan liittyvä tehtävä.

Ilkka Niiniluodon (2015, 23) mukaisesti voi kysyä, ovatko korkeakoulujen niin sanotut kolmannet tehtävät (yhteiskunnallinen vaikuttavuus tai aluekehitystehtävä) erillisiä tehtäviä vai näkökulmia opetuksen, tutkimuksen ja TKI-toiminnan tehtäviin. Suurelta osalta korkeakoulujen vaikuttavuus tarkoittaakin sitä, että koulutuksen ja tutkimus- ja innovaatiotoiminnan tulokset säteilevät ympäröivään yhteiskuntaan. Vaikuttavuus tarkoittaakin pääosin koulutuksen ja tutkimuksen vaikutuksia elinkeinoelämään, julkiseen sektoriin sekä kansalaisyhteiskuntaan.

Tämän lisäksi vaikuttavuutta voi analysoida olevan erilaisilla työ- ja elinkeinoelämään sekä kansalaisyhteiskuntaan suuntautuvilla asiantuntija-, koulutus- ja tutkimuspalveluilla sekä erilaisilla sosioekonomiseen kehitykseen, alueelliseen toimintaympäristöön ja yhteiskunnalliseen keskusteluun integroituvilla toiminnoilla (Niiniluoto 2015, 26-28). Niissä korkeakoulujen asiantuntemusta käytetään tavalla, jossa vaikutetaan tieteellisen ja innovaatiotoiminnan asiantuntemuksella suoraan yhteiskuntaan – siis ei tekemällä tutkimusta tai järjestämällä koulutusta, vaan osallistumalla yhteiskunnalliseen toimintaan.

Sen sijaan, että yliopistojen kolmas tehtävä ja ammattikorkeakoulujen aluevaikuttamistehtävä ajateltaisiin selvästi erillisenä tehtävänä, 2000-luvulla on alettu painottaa koulutuksen, TKI-toiminnan ja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden yhteen kietoutumista eli sitä, että yhteiskunnallinen vuorovaikutus ei tapahdu erillään koulutuksesta ja TKI-toiminnasta (Heikkilä & Jokinen 2015, 36).

Korkeakoulujen vaikuttavuus on hankalaa määritellä täsmällisesti. Tieteenalojen vaikuttavuus vaihtelee merkittävästi. Teknisille tieteille ominaiset vaikuttavuuden muodot (esimerkiksi patentit ja liiketalou-

dellisesti tuottavat sovellukset) eivät sovi yhteiskuntatieteiden tai kasvatustieteiden vaikuttavuuden analyysiin. Korkeakoulut määrittelevätkin vaikuttavuutensa kovin vaihtelevilla tavoilla riippuen niiden profilista ja toimintaympäristöstä.

Korkeakoulujen vaikuttavuuden arviointiin on kehitetty useanlaisia mittareita (Lyytinen ym. 2015). Mittareiden tehtävänä on ensisijaisesti havainnoida vaikuttavuutta empiirisesti, mutta niitä käytetään myös korkeakoulujen kehittämisessä joko sisäisen parantamisen välineinä tai yhdistyessään korkeakoulujen rahoitukseen myös ulkoisen ohjauksen välineinä. Kehitetyt mittarit vaihtelevat sisällöltään ja taustateorialtaan, mutta niille on ominaista ilmiön havaitseminen moninaisena ja vaikeasti mitattavana.

Yhtenäistä käsitystä vaikuttavuuden mittareista on vaikea muodostaa. Niissä kuitenkin toistuvat keskeiset koulutuksen, TKI-toiminnan ja yhteiskunnallisen osallistumisen elementit. Seuraavassa kooste muutamista keskeisistä aihepiireistä, joihin vaikuttavuus kytkeytyy.

- **Koulutuksen vaikuttavuus**

- Sijoittuminen työelämään
- Opetuksen suuntaaminen taloudellisiin ja yhteiskunnallisiin tarpeisiin
- Maksupalvelukoulutus yhteisöille ja yleisöille suunnattava koulutus
- Tutkimuksen ja TKI-toiminnan vaikuttavuus
- Yhteiskunnallisesti hyödynnettävien innovaatioiden tuottaminen
- Patenttien ja vastaavien tuottaminen
- Tutkimusyhteistyö ei-akateemisten organisaatioiden kanssa
- Yhteistyössä ei-akateemisten organisaatioiden kanssa tehtävä innovaatio- ja kehittämistoiminta

- **Yhteiskunnallinen osallistuminen**

- Yhteisöille tarjotut palvelut ja tuotteet
- Neuvoa-antava työ
- Suurelle yleisölle ja julkisuuteen suunnattu tieto
- Sosiaalinen verkostoituminen

Vaikuttavuuden käsitteistössä voidaan erottaa toisistaan vaikutukset ja varsinainen pitkäkestoinen vaikuttavuus. Vaikutuksista on aiheellista puhua, kun korkeakoulun yhteistyöllä on välittömiä seurauksia toimintaympäristössään. Vaikuttavuutta on, jos sen erottelee vaikutuksista, pitkäkestoiset seuraukset organisaatioiden ja yhteiskunnan kehitykseen.

Osa korkeakoulun vaikutuksesta ja vaikuttavuudesta on luonteeltaan mikrotasoista, jolloin tarkastellaan korkeakoulujen toiminnan seurauksia yksittäisiin organisaatioihin, paikallisiin olosuhteisiin tai yksittäiseen ammattialaan, toimintaan tai kehittämiseen. Osa puolestaan on makrotasoista, mikä tarkoittaa kokonaisvaltaisia vaikutuksia yhteiskuntaan, sen merkittäviin osiin, kokonaisiin toimialoihin ja yhteiskunnan taloudelliseen, hallinnolliseen, sosiaaliseen ja poliittiseen kehittämiseen. Tieteen sekä innovaatio- ja kehittämistoiminnan legitimaation kannalta laajat makrososiologiset vaikutukset ovat tärkeä perustelu julkisesti ylläpidetyille korkeakoululaitokselle.

Korkeakoulujen vaikuttavuutta tarkastellaan yleensä korkeakoulujen itsensä näkökulmasta. Vaikuttavuuden mallinnus kulkee silloin panos-tuotos -ajattelun perusteilla. Korkeakoulu käyttää resurssejaan tavoitteellisesti saadakseen aikaan tuotoksia, joilla katsotaan olevan yhteiskunnallisia vaikutuksia.

Vaihtoehtoisessa tarkastelutavassa katsotaan vaikuttavuutta toimintaympäristön yhteisöjen näkökulmasta: millaisia koulutukseen, TKI-toimintaan ja muuhun korkeakoulujen tuotoksiin liittyviä tarpeita niillä on ja missä määrin korkeakoulut niitä voivat tuottaa. Tässä tarkastelutavassa jäsentäviä käsitteitä ovat tarpeet, kysyntä ja niitä vastaavat tuotteet.

Kun puhutaan korkeakoulujen vuorovaikutuksesta toimintaympäristönsä kanssa, ymmärretään suhde kaksisuuntaiseksi. Korkeakoulut ja muu yhteiskunta ovat silloin kumppaneita ja yhdessä kehittäjiä. Korkeakouluslangiin on pesiytynyt terminologiaa, kuten kolmoiskierre (triple helix), jolla tarkoitetaan alueellista tai laajempaa yhteiskehittämistä, jossa korkeakoulut verkostoituvat elinkeinoelämän ja julkisen sektorin kanssa. Neloskierteisessä (quadruple helix) mallissa mukana on edellisten lisäksi myös kansalaisyhteiskunta ja paikalliset yhteisöt. Tunnettu sovellus sellaisesta on elävän laboratorion (living lab) toimintamalli, jossa korkeakoulut jalkautuvat kehittämistavoittein paikallisiin yhteisöihin, elinkeinoelämään ja kansalaisyhteiskuntaan. (Aarrevaara ym. 2015, 83.)

Näkökulmaa on kehitetty yksisuuntaisesta vaikuttavuudesta – siis siitä, että korkeakoulujen toiminnalla on kaikenlaisia vaikutuksia yhteiskunnassa – kohti kumppanuutta, yhteistä toimintaa ja rajapintojen yli menevää toimintaa ja jopa niiden purkamista. Missä määrin näkökulma kuvastaa todellista kehitystä ja missä määrin se on lähinnä strategista puhetta, on empiirinen kysymys. Edellisen tarkastelun johtopäätöksenä

voidaan joka tapauksessa vetää se, että korkeakoulut pyrkivät nyky maailmassa sekä vaikuttavuuteen toimintaympäristössään että yhteistyöhön organisaatioiden ja yhteisöjen kanssa.

Järjestökentän tarpeet ja korkeakoulujen vaikuttavuus

Seuraavassa vaihdetaan näkökulma järjestökenttään ja sen tarpeisiin toimia vuorovaikutuksessa korkeakoulujen kanssa. Mitä järjestöt oikeastaan tarvitsevat, odottavat tai hyötyvät korkeakoulujen toiminnasta?

Ensinnä täytyy huomioida järjestöjen tavaton moninaisuus. Suomessa toimivia yhdistyksiä arvioidaan olevan 70 000-80 000. Jokaisen suomalaisen on arvioitu olevan jäsenenä keskimäärin kolmessa järjestössä ja arvioidaan, että kolmannes väestöstä toimii aktiivisesti ainakin yhdessä järjestössä. Järjestöt ovat moninainen joukko pienistä vapaaehtois- ja harrastejärjestöistä ammatillisesti toimiviin laajoihin ja merkittäviin yhteiskunnallisia palveluita tuottaviin organisaatioihin.

Järjestöjä luokitellaan useilla kriteereillä. Toimialaluokitukset ovat yleisiä (esimerkiksi luokittelu kulttuurin, liikunnan, sosiaali- ja terveysalan, nuorison, ammatillisen edunvalvonnan jne. luokkiin). Yksi yleinen luokittelu on vapaaehtois pohjaiset kansalaisjärjestöt, järjestölähtöisen auttamistyön järjestöt ja palvelujärjestöt. Luokittelua voidaan tehdä henkilöstön määrän mukaan, jäsenmäärän mukaan ja jakaa yhdistyksiä valtakunnallisiin, alueellisiin ja paikallisiin. Olennaista on huomioida, että järjestöt ovat moninaisuus ja on ongelmallista suhtautua järjestökenttään ikään kuin siten, että sillä olisi yhteisiä tavoitteita ja tarpeita.

Järjestökenttä hyötyy korkeakoulujen toiminnasta useilla tavoilla. On sanomattakin selvää, että korkeakoulut tarjoavat osaavaa työvoimaa järjestöille sekä tutkimus- ja innovaatiotietoa. Järjestöt ovat suurelta osin osaamis- ja tietointensiivisiä organisaatioita, joiden menestymisen yksi ehto on korkeakoulujen tuotokset yhteiskunnassa.

Seuraavassa avataan kuusi näkökulmaa, miten järjestöt hyötyvät tai voisivat hyötyä korkeakoulujen toiminnasta.

1. Järjestöjen henkilöstön osaaminen

Järjestöissä lasketaan tehtävän noin 77 000 henkilötyövuotta vuodessa (tieto vuodelta 2011: Ruuskanen, Anttila & Selander 2013, 18).

Tämä on yli 3 prosenttia palkkatyön kokonaismäärästä. Järjestöjen henkilöstön määrä on kasvanut viimeiset vuosikymmenet suhteellisen tasaisesti, joskin on merkkejä kasvun taitumisesta (Peltosalmi ym. 2016, 149).

Merkittävä osa järjestöjen tarjoamasta työstä on asiantuntija- tai johtotyötä. Ruuskasen, Anttilan ja Selanderin (2013, 39) mukaan kolme neljästä kolmannen sektorin työpaikasta on asiantuntija- ja johtotyötä, kun julkisella sektorilla osuus on 63 % ja yksityisellä sektorilla 45 %. Järjestöjen henkilöstö on myös suhteellisen korkeasti koulutettua, mikä on johdonmukainen seuraus asiantuntijavaltaisuudesta. Suurella osalla (56 %) kolmannen sektorin työpaikoissa työskentelevistä on korkeakoulututkinto. Luku on lähellä julkisen sektorin vastaavaa (58 %) ja selvästi korkeampi kuin yksityisellä sektorilla (34 %). (Ruuskanen, Anttila ja Selander 2013, 41.)

Järjestöt siis tarvitsevat osaavaa työvoimaa. Järjestöjen palkkatyön sisältöjä tunnetaan vain suhteellisen yleisellä ja yleistävällä tasolla. Merkittävältä osin järjestöjen henkilöstö toimii tehtävissä, joissa edellytetään useiden asiasisältöjen ja osaamisalueiden hallitsemista (esimerkiksi edunvalvonta, tiedottaminen, hallinto, koulutus ja vapaaehtoisten ohjaaminen). Tätä voidaan kutsua generalistiseksi järjestötyöksi (Kaunismaa & Lind 2008). Korkeakouluissa ei suoranaisesti ole ”generalistisen järjestöosaamisen” koulutusta. Tyypillistä on, että järjestöt rekrytoivat henkilöstöään koulutustasovaatimuksin, mutta eivät useinkaan edellytä koulutuksen suoraa vastaavuutta työtehtävien kanssa.

Tutkintojen tuottaminen järjestökentän tehtäviin sijoittuville on tärkeä korkeakoulujen vaikuttavuuden muoto. Kuten sanottu, muutamaa koulutusohjelmaa lukuun ottamatta tutkinnot eivät sisällä suoraan järjestöspesifistä painopistettä. Valtaosalla järjestöihin sijoittuvista tutkintokoulutus ei ole sisältänyt käytännössä mitään järjestöihin liittyvää. Järjestöerityinen osaaminen tuotetaan joko työkokemukseen liittyvän oppimisen kautta tai erilaisten täydentävien koulutusten myötä. Sellaisissa korkeakouluilla voi olla merkittäväkin rooli, mutta toistaiseksi järjestöjen korkeakoulutusoista täydennyskoulutusta on suhteellisen vähän.

2. Järjestöjen kehittämistoiminta ja sosiaaliset innovaatiot

Järjestöt ovat jatkuvassa kehittymisen tilassa siinä kuin muutkin organisaatiot. Siinä missä yritykset pyrkivät kehittämään tuotteita ja

asemaa markkinoilla, järjestöt pyrkivät parantamaan kohderyhmän-
sä ja jäsenistönsä asemaa yhteiskunnassa ja organisoimaan uutta
toimintaa uusissa olosuhteissa. Niillä on alati kehittämistarpeita.
Makrososiologisessa tarkastelussa järjestöt ovat tärkeä sosiaalisten
innovaatioiden tuottaja. Järjestöt kehittävät uudenlaisia arkielämää
koskevia ratkaisuja, toimintatapoja ja yhteistoimintaa.

Tämän järjestöt tekevät valtaosaltaan omilla voimavaroillaan osaamis-
pohjaisesti. Tehokas ja oikein kohdennettu tukijärjestelmä on ytimessä.
Toisaalta järjestöt ovat viime vuosikymmeninä avautuneet verkostoille,
yhteistyölle ja kumppanuudelle. Järjestöjen keskinäisessä kehittämi-
sessä myös suhteita julkiseen sektoriin ja koulutusorganisaatioihin on
kehitetty.

Kehittämiskumppanuus korkeakoulujen kanssa hakee edelleen muo-
toaan. Varsin olennainen tekijä on, että järjestöjen innovaatorahoitus
ja korkeakoulujen TKI-toiminnan ja tutkimuksen rahoitus eivät kohtaa
yhteistyötä syventävällä tavalla. Kehittämisyhteistyö on pääosin jäänyt
satunnaiseksi, paikalliseksi ja organisaatiokohtaiseksi. Myöskään sen
tyyppinen ”hyötyjä maksaa” yhteistyö, mikä on ominaista teollisen liike-
toiminnan ja korkeakoulun väliselle yhteistyölle, ei juurikaan ole mah-
dollista. Järjestöillä ei yksinkertaisesti ole mahdollista rahoittaa itse ke-
hittämistoimintaansa.

Näistä syistä innovaatiotoimintaan liittyvä yhteistyö ei ole kehittynyt,
mutta potentiaalia siinä on paljonkin. Toisenlaisilla rahoitusrakenteil-
la järjestöt ja korkeakoulut voisivat löytää hyvin toisensa. Molemmilla
on yleishyödyllinen, yhteiskunnan kehittymistä palveleva tehtävä. Sekä
järjestöt että korkeakoulut ovat osia yhteiskunnallisessa innovaatiojär-
jestelmässä.

3. Järjestöjä ja niiden kohderyhmää koskevan tiedon muo- dostaminen

Tutkimustiedon tuottamisella on jo näytetty korkeakoulujen vaikut-
tavuus järjestökenttään. Ilman Martti Siisiäisen, Voitto Helanderin
ja muiden tutkijoiden panosta järjestöhistorian, järjestörakenteiden
ja järjestöjen yhteiskunnallisen merkityksen selvittämiseen käsitys
näistä asioista olisi paljon likimääräisempi ja alttiimpi väärinkäsi-
tyksille. Suomalaisesta vapaaehtoistoiminnasta ymmärrystä ovat
laajentaneet esimerkiksi Anne Birgitta Pessin tutkimukset. Hyvänä
esimerkkinä, mitä huolellisesti suunnitellulla ja laajoihin tutkimus-

materiaaleihin perustuvalla järjestötutkimuksella voidaan saada aikaan, on Ruuskasen, Anttilan ja Selanderin (2013) tutkimus kolmannen sektorin palkkatyöstä. Sen tulokset antoivat aivan uuden kuvan ja käsityksen palkkatyön luonteesta, rakenteista ja ongelmakohdista järjestökentällä. Sen julkaisemista ennen tieto palkkatyön piirteistä järjestöissä perustui yksittäisiin havaintoihin ja suurpiirteiseen kokemustietoon.

Tutkittavaa on ollut ja sitä on edelleen runsaasti. Järjestöjen johtaminen, osallistumisen ja vapaaehtoistoiminnan rakenteet, järjestöjen kehittämistoiminta ja uudet osallisuuden muodot, yhteiskunnallisten liikkeiden piirteet, järjestöjen verkostorakenteet ja rahoituksen muodot, siinä muutamia aiheita joihin on kohdistettu tutkimusta, mutta jotka edelleen kaipaavat vahvistuvaa tutkimusta.

Järjestötutkimuksen kenttä on monitieteinen ja monimuotoinen. Järjestöjä koskevaa tutkimusta tehdään ainakin yhteiskunta- ja sosiaalitieteissä, politiikan tutkimuksen alalla, viestintä-, liikunta- ja kasvatustieteissä sekä hallinto-, oikeus- ja taloustieteissä. Yhtenäistä hahmoa tutkimuksella ei ole ja sen voi hahmottaa eri tieteidenalojen moninaisuutena. Erinäisiä kansainvälisiä ja suomalaisia tutkimuksen rakenteita on ja on ollut, mutta vuoropuhelu eri tutkimusalojen ja näkökulmien välillä on edelleen satunnaista.

Järjestöjen toiminnan kannalta on tärkeää myös muodostaa tietoa järjestöjen kohderyhmistä. Järjestöjen perustehtäviin lukeutuu edustaa kohderyhmiään ja osallistujiaan, tuottaa niistä tietoa ja levittää sitä toimintaympäristössään ja yhteiskunnassa. Järjestöjen yhteiskunnallinen vaikuttaminen ja edunvalvonta ovat tietopohjaista työtä, jossa tutkimustulosten käytännöllinen hyödyntäminen on tärkeässä asemassa.

Järjestöt tuottavat itse tietoa toiminnastaan ja kohderyhmistä, mutta niiden voimavarat tiedon tuottamiseen ovat rajalliset. Kohderyhmätietoa ammennetaan usein muilla intresseillä tuotetusta akateemisesta tiedosta – esimerkiksi lääketieteellisistä tai sosiaalitieteellisistä.

Järjestöillä ja korkeakouluilla, mukaan lukien sektoritutkimuslaitokset voisi olla yhteistyön syventämisen paikka. Järjestöjen vaikuttamistehävä muodostaa käytännöllisen tiedon tuottamisen perustan, joka on luonteeltaan analoginen suhteessa elinkeinoelämän tuotekehitystä koskevan tutkimustiedon tuottamisen kanssa. Molemmissa on kysymys

soveltavasta tutkimuksesta, jolla pyritään täsmentämään käytäntöjä suuntaavaa toimintaa.

4. Toimintapoliittisen keinojen valikointi

Edellä on viitattu neloskierremallinnukseen (quadruple helix), jossa yhteiskunnallista kehittymistä hahmotetaan korkeakoulujen, julkisen sektorin, elinkeinoelämän ja kansalaisyhteiskunnan toisiinsa kiertyvänä vuorovaikutteellisena toimintana. Järjestöt ja vapaaehtoiset kansalaistoiminnan yhteisöt ovat tällaisessa kehittämisen mallissa rakenteistetussa vuorovaikutuksessa korkeakoulujen ja muiden yhteiskunnallisten toimijoiden kanssa.

Tämä on yksi mallinnus siitä, miten korkeakoulut voivat olla verkostomaisesti muotoilemassa kansalaistoiminnan tavoitteita. Toisaalta järjestötutkimukseen kuuluu vahva osallistuvan tutkimuksen perinne sosiologi Alain Tourainen ja Paulo Freiren dialogisen pedagogiikan hengessä. Osallistuvaan metodologiaan perustuvaa tutkimustietoa hyödyntämällä voidaan olla muotoilemassa järjestöjen ja kansalaistoiminnan tavoitteita ja toimintakeinoja, ohjata toimintaa sekä arvioida niiden tuloksia ja vaikutuksia.

Korkeakoulujen toiminta voi siten olla suoraan kietoutuneena järjestöjen toimintaan. Tutkimuksen ohella tällaista osallistuvaa toimintaa on suuri osa järjestöissä tehtävistä harjoitteluista ja muista työelämäkon-tekstissa tehtävistä korkeakouluopinnoista.

5. Kansalaistoimijoiden osaamis pohja

Vapaaehtoistoimintaan liitetään mielikuvia harrastajamaisesta ja spontaanista toiminnasta. Sitä se pitkälti onkin, mutta samalla vapaaehtoistoiminta edellyttää useissa tapauksissa osaamista ja vahvaa osaamisen kehittämistä. Kansalaistoiminta on tuloksellista, kun siinä hyödynnetään vapaaehtoistoimijoiden osaamisvoimavaroja. Järjestöt tuottavat itse suuren määrän koulutusta ja vieläkin suuremman määrän non-formaalia oppimista. Kokemuksellinen oppiminen on selvästikin paitsi järjestöjen menestyksen tae, myös niiden merkittävä yhteiskunnallinen tuotos ja vaikuttavuuden muoto.

Vapaaehtoistoiminnan ja korkeakoulujen toiminnan välinen suhde on kehittämätön. Joissakin koulutusohjelmissa tunnistetaan vapaaehtoistoiminnassa oppiminen, mutta pääosin siihen suhtaudutaan kuin arkielämään eli toimintana, jossa oppiminen ei ole korkeakoulujen

oppimis- ja kompetenssitavoitteiden mukaista. Osaltaan tämä juontuu non-formaalista toimintaympäristöstä, osaltaan vapaaehtoisesta luonteesta ja osaltaan vapaaehtoistoiminnan vähäisestä dokumentoituudesta. KYTKE-hankkeen tulokset osaltaan näyttävät, että korkeakouluilla on paljonkin kehittämistä, jotta ne tunnistaisivat paremmin vapaaehtoistoiminnassa saavutettuja taitoja, tietoja ja kompetensseja.

Korkeakoulujen koulutustavoitteiden ja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden perusteluissa toistuvat työvoimatarpeisiin vastaaminen. Voidaan kysyä, pitäisikö tämän ohella tehtäväksi tunnistaa vapaaehtois- ja kansalaistoiminnan osaamistarpeet. Arvioidaan, että vapaaehtoistoiminnan tuotos vastaa määrältään 3-5 prosenttia bruttokansantuotteesta. Tästä näkökulmasta vapaaehtoistoiminnan oppimisprosessien suunnittelussa ja toteuttamisessa on paljonkin korkeakoulujen toiminnalle relevantteja paikkoja.

6. Järjestöjen toiminnan tuntemus yhteiskunnassa

Järjestöjen omien toimijoiden – palkkatyösuhteessa olevien ja vapaaehtoistyötä tekevien – ohella voidaan nostaa esille järjestötuntemus muiden kansalaisten keskuudessa. Korkeakoulut voivat olla nostamassa varsinkin koulutettujen ammattilaisten järjestötuntemusta. Järjestöt ovat organisaatioita joiden piirteissä on omina takeisia piirteitä, kuten järjestödemokratia, johtamisen erityisyys, organisaatorakenteet, vapaaehtoistoiminnan luonne, rahoitus ja arvopohjainen ja yleishyödyllinen tavoitteenasettelu. Järjestöt toimivat myös yhä useammin verkostoissa julkisen sektorin ja yritysten kanssa. On tärkeää, että verkostokumppanien keskuudessa tunnetaan järjestöille ominainen tavoitteenasettelu ja toimintatapa. Korkeakoulut voivat olla osaltaan tuottamassa tietoa järjestöissä ammattitoimijoiden keskuuteen. Joissakin korkeakouluissa ja joissakin koulutusohjelmissa on järjestöihin liittyviä opintojaksoja tai opintojaksojen sisältöjä.

Päätelmiä

Edellinen analyysi järjestökentän korkeakouluille kohdentuvista tarpeista ja odotuksista osoittaa, että korkeakoulut vaikuttavat useilla tavoilla. Osa vaikutuksista tähtää suoraan järjestöjen tarpeisiin, selvimmän järjestöjä koskeva tutkimus sekä innovaatio- ja kehittämistoiminta. Myös joissakin, tosin harvoissa koulutusohjelmissa tähdätään järjestöjen henkilöstön osaamistarpeiden tyydyttämiseen.

Suurelta osin korkeakoulujen vaikuttavuus järjestöihin tapahtuu kuitenkin ikään kuin muiden toimintojen ohella. Varsin harva järjestöissä työskentelevä on saanut tutkintokoulutuksessaan riittävät tiedot järjestötyöstä. Korkeakoulutus tuottaakin pääosin järjestökentällä sovellettavissa olevaa kompetenssia, mutta tarkempien ammatillisten ja järjestöspesifien sisältöjen oppiminen tapahtuu työelämässä. Tai niin kuin monella järjestöammattilaisella on käynyt, vapaaehtois pohjalta lähteneestä toiminnasta on tullut ammatti.

Tutkimuksen sekä kehittämis- ja innovaatiotoiminnan osalta päätelmä on, että järjestöissä riittää paljon tutkittavaa ja kehitettävää. TKI-toiminnan järjestövaikuttavuuden kannalta erityisesti yhteisten hankkeiden rahoitusmahdollisuuksien kapeus ehkäisee kehitystä. Tutkimuksen kentällä tilanne on parempi, sillä suomalaisissa yliopistoissa on suhteellisen vankkaa järjestötutkimusta. Innovaatiotoiminnassa todelliseen vastavuoroisuuteen perustuvat järjestöjen ja korkeakoulujen yhteiset toimintatavat hakevat vielä muotoaan.

Mikrotasoisella vuorovaikutustasolla järjestöt ja korkeakoulut löytävät toisensa varsin sattumanvaraisesti. Joillakin aloilla järjestöt tunnetaan korkeakouluissa hyvinä harjoittelupaikkoina ja niiden toiminnan yhteydessä tehdään opinnäytetöitä ja muita opintosuorituksia. Näin erityisesti ammatillisesti vahvoilla aloilla, esimerkiksi sosiaali- ja terveysjärjestöissä sekä liikuntajärjestöissä. Vapaaehtoisjärjestöissä opiskelijoiden hyödyntämisen mahdollisuudet ovat kapeammat. Osaltaan tämä juontuu siitä, etteivät korkeakoulut tunnista vapaaehtoistoimintaa oppimisen ympäristöksi ja toisaalta siitä, ettei vapaaehtois pohjalla toimivilla yhdistyksillä ole tuntemusta, osaamista tai voimavaroja korkeakoulujen mahdollisuuksien hyödyntämiseksi.

Korkeakoulujen vaikuttavuuden kriteerit ja mittarit tunnistavat huonosti järjestökenttää: sen tarpeita ja yhteiskunnallista merkitystä. Niissä on oikeutetusti esillä elinkeinoelämän ja julkisen sektorin tarpeita palvelevia tavoitteita, mutta vain satunnaisesti suoranaisesti järjestö- ja kansalaistoimintaa koskevia tekijöitä. Merkkejä kansalaistoiminnan tason huomioimisesta on, kuten neloskierreajattelu. Korkeakoulujen kehittämisessä vaikuttavuuden näkyväksi tekeminen ja sen monimuotoinen mittaaminen on vahvistuva trendi. Nähtäväksi jää, yleistyvätkö yhdistyselämään ja kansalaistoimintaan liittyvät piirteet.

Lähteet:

Aarrevaara, T. & Puukka, J. & Ritsilä, J. & Wikström, J. (2015). Korkeakoulujen yhteiskunnallinen vaikuttavuus – vaikuttavuuden kanavat. Teoksessa Vastuullinen ja vaikuttava. Tulokulmia korkeakoulujen vaikuttavuuteen. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2015:13. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, 79-100.

Heikkilä, Katariina & Jokinen, Leena (2015). Korkeakoulujen yhteiskunnallinen vaikuttavuus. Teoksessa Vastuullinen ja vaikuttava. Tulokulmia korkeakoulujen vaikuttavuuteen. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2015:13. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, 33-48.

Kaunistmaa, Pekka & Lind, Kimmo (2008). Generalisteja vai spesialisteja? Ammatillisen järjestötyön kvalifikaatioiden tarkastelua. Teoksessa Anne Holopainen & Kimmo Lind & Niemelä, Jorma (toim.) Ammattikorkeakoulut kansalaistoiminnassa. Oikeusministeriön julkaisuja 2008:7; Humanistisen ammattikorkeakoulun julkaisuja, C Oppimateriaalit 16; Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja, C Katsauksia ja aineistoja 15. Helsinki: Oikeusministeriö, Humanistinen ammattikorkeakoulu, Diakonia-ammattikorkeakoulu, 110-123.

Lyytinen, Anu & Hölttä, Seppo & Kivistö, Jussi & Kohtamäki, Vuokko & Mugabi, Henry & Pekkola, Elias (2015). Korkeakoulujen kolmas tehtävä ja sen mittaaminen: kansainvälinen selvitys. Teoksessa Vastuullinen ja vaikuttava. Tulokulmia korkeakoulujen vaikuttavuuteen. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2015:13. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, 49-78.

Niiniluoto, Ilkka (2015). Yliopistot ja ammattikorkeakoulut yhteiskunnallisina vaikuttajina: yhteenveto. Teoksessa Vastuullinen ja vaikuttava. Tulokulmia korkeakoulujen vaikuttavuuteen. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2015:13. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, 13-32.

Peltosalmi, Juha & Eronen, Anne & Litmanen, Tapio & Londén, Pia & Ruuskanen, Petri (2016). Järjestöbarometri 2016. Helsinki: SOSTE Suomen Sosiaali ja Terveys ry.

Ruuskanen, Petri & Anttila, Timo & Selander, Kirsikka (2013). Palkkatyössä kolmannella sektorilla. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 20/2013. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö.

Tapio Anttonen

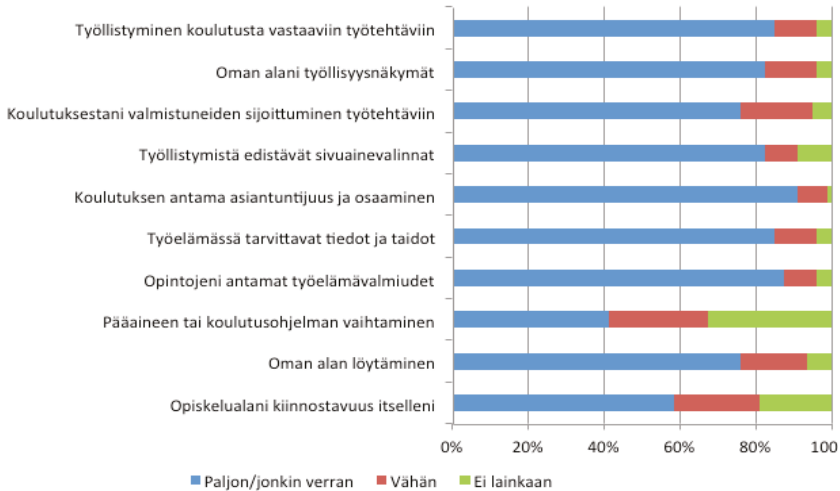
”Mitä (muuta) sinä tänään koulussa opit?” – näkökulmia korkeasteen koulutuksen työelämätaitojen ja vaikuttavuuden kehittämiseen

Mitä opiskelija pohtii työelämästä?

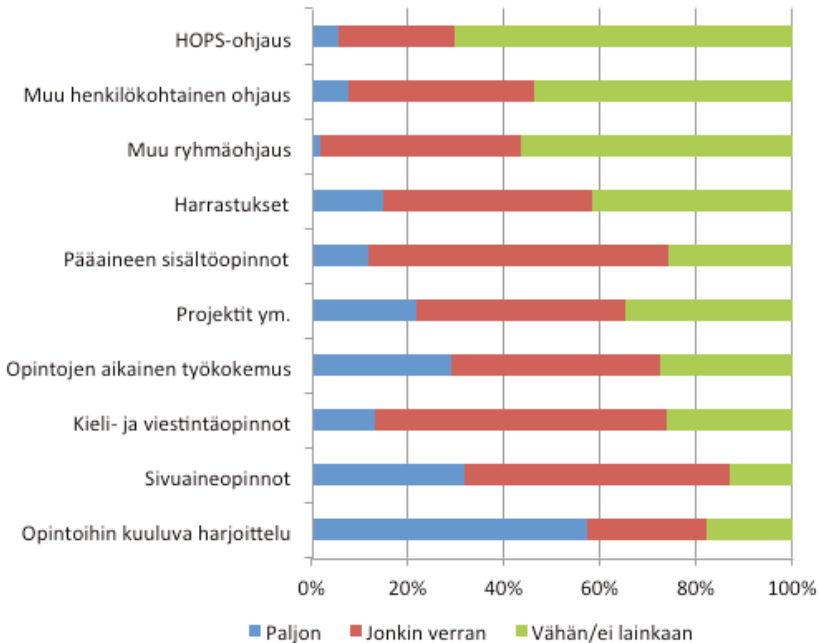
Työelämä ja sinne siirtyminen pohdituttaa opiskelijaa. Eikä ihme, sillä onhan työllistyminen tärkeä tavoite niin opiskelijalle itselleen että koulutusorganisaatiolle, joka seuraa ja arvioi tutkinnon suorittaneiden työllistymistä osana toimintaansa. Työskennellessäni aiemmin yli 15 vuotta kolmen yliopiston ura- ja rekrytointipalveluissa, minulla oli tapana kysyä opiskelijoilta heidän tuntemuksiaan työllistymisestä isoissa 50 - 80 opiskelijan sessioissa. Kysymykseeni ”Huolestuttaako työllistyminen sinua?” lähes kaikki opiskelijat vastasit kyllä. Työssäni tapasin myös monia opiskelijoita, jotka olivat jopa päättäneet lykätä valmistumistaan, sillä he kokivat siirtymän opiskelijasta työelämään epävarmaksi ja pelottavaksi. Polttavia kysymyksiä olivat: Osaanko? Tiedänpö mitä ja missä sopivat työt ovat? Pärjäänpö hakukilpailussa? Tutkimus Helsingin, Jyväskylän ja Oulun yliopistojen opiskelijoiden työelämäpohdinnoista kuvaa tärkeäksi koetut huolet selkeästi (Penttinen, Skaniakos, Karhu, Liimatainen & Keskinarkaus 2014, 11). Siinä 97 opiskelijalta tiedusteltiin kuinka paljon esitetyt työelämäkysymykset askarruttavat heitä (Kuva 1.).

Miten opiskelija saa tietoa työelämästä opintojensa aikana?

Koska työelämä askarruttaa opiskelijoita niin kovin, on tärkeä tietää, millä keinoin opiskelijat saavat tietoa työelämästä opintojensa aikana. Saman tutkimuksen mukaan (Penttinen ym. 2014, 12) viisi tärkeintä tapaa saada tukea opiskelijan omaan työelämäorientaatioon olivat harjoittelu, sivuaineopinnot, opintojen aikainen työkokemus, projektit ja harrastukset (Kuva 2.). Tämän tutkimuksen ulkopuolelle jäävinä tärkeinä tietolähteinä on syytä muistaa mm. vertaisryhmät ja alumni.

Kuva 1. Opiskelijoiden työelämäpohdinnat

Kuva 2. Kokemuksia työelämäorientaation tukemisesta opintojen aikana. (Penttinen ym.)

Mitä työelämätaitoja työnantajat arvostavat?

Työnantajien arvostuksia ja odotuksia korkeakouluopiskelijoiden ja tutkinnon suorittaneiden työelämätaidoista on tutkittu laajasti eri tutkimuksissa ja selvityksissä. Poimin tähän esimerkiksi Turun yliopistossa tehdyn tutkimuksen, jossa 107 eri työnantajasektoreiden edustajaa vastasi, millaisia henkilökohtaisia ominaisuuksia he pitivät tärkeinä työnhakijoissa (Tuominen 2011, 37–38). Kymmenen tärkeintä ominaisuutta olivat:

Vuorovaikutus- ja tiimityötaidot

Kehittymis- ja oppimishalu

Motivoituneisuus

Sosiaaliset taidot

Oma-aloitteisuus

Aktiivisuus

Luotettavuus ja rehellisyys

Joustavuus

Asenne

Ryhmätyötaidot, yhteistyökyky

Korostuneesti tuli esille myös toivomus rekrytoitavan positiivisesta suhtautumisesta muutoksiin.

Yhdessä nämä kolme edellä esitettyä poimintaa (opiskelijoiden pohdinnat, opiskelijoiden merkitykselliseksi kokemaa tuki sekä työnantajien odotukset) muodostavat seuraavan näkymän: Työelämään siirtyminen on yksi kenties tärkeimmistä opiskelijaa askarruttavista asioista. Siinä opiskelijaa auttavien tietokanavien valikoima koulutusrakenteen sisällä on melko runsas, mutta melko vähäiselle huomiolle jäävät opiskelijan oman, opintojen ulkopuolisen toiminnan tuomat mahdollisuudet ja niiden merkitys. Toisaalta työnantajia opiskelijassa tai tutkinnon suorittaneessa työnhakijassa kiinnostavat ominaisuudet taas ovat sellaisia, joita voidaan hankkia ja hankitaan hyvin moninaisissa ja erilaisissa tilanteissa, usein varsinaisten opintojen ulkopuolella tai niiden ohella.

Monien ulkomaisten korkeakoulujen toiminnassa varsinaisen opintosuunnitelman ohessa tai ulkopuolella tapahtuvaa toimintaa tuetaan voimakkaasti. Sillä on usein myös vahva kytkentä lähialueen vapaaehtoistyön kenttään. Lähtökohta ei ole yksinomaan opiskelijan CV:n sisällön kokoaminen, vaan mukana on vahva yhteistoiminnallinen ja -kehityksellinen elementti alueen kolmannen sektorin kanssa. Seuraavassa kuvaan muutamia tapoja, joilla opiskelijoiden työelämäyhteyksien ja

työllistyvyyden kehittämiseen on paneuduttu ulkomailla, ja joista kenties voisimme ottaa oppia.

Award Schemes – työelämätaitoja toisin tavoin

Vuonna 2013 Iso-Britannian yliopistoissa tehdyn selvityksen mukaan, johon osallistui 69 korkeakoulua, 75% korkeakouluista oli jo tarjolla opiskelijoilleen ns. Award-ohjelma. Lisäksi 16% loppuista aikoi perustaa vastaavan lähiaikoina. (QAA 2013.) Kehityksen taustalla on Iso-Britannian yliopistoissa vahvasti käyttöön otettu tutkinnon suorittaneiden työllistyvyys yliopistojen toiminnan tulosindikaattorina. Siksi brittikorkeakoulut ovatkin luoneet omat työllistyvyysohjeistonsa, yleensä oppiainekohtaisesti (employability policy, employability policy statement). Tämä on aktivoivnut yliopistoja kehittämään uusia keinoja opiskelijoidensa työllistyvyyden tukemiseksi, joista Award-ohjelmat ovat yksi.

Award Scheme tai award-ohjelma on erillinen, kaikille opiskelijoille tarjottu vapaaehtoinen ohjelma, joka voi olla opinnollistettu tai opinnollistamaton. Vaikka ohjelmien nimet vaihtelevat (Skills Award, Employability Award, Graduate Award, Intra-Curricular Award tai Co-Curricular Award), perustavoite niissä kaikissa on sama: ohjelman tavoitteena on lisätä opiskelijan työllistyvyyttä vahvistamalla hänen työelämätietsuuttaan, työelämätaitojaan sekä käytännön työelämäkokemustaan. Huomionarvoista on, että vapaaehtoistyö (volunteering ja community engagement), työmäärältään yleensä 60 - 80 tunnin työpanos, on mukana lähes poikkeuksetta näissä ohjelmissa. Muita työelämätaitoja kehittäviä rakenteita ovat mm: harjoittelu, opintojen aikainen työskentely, kansainvälinen toiminta, mentorointi, opiskelijajärjestötoimintaan osallistuminen, uranhallintataitojen opiskelu tai ohjatusti tehty harastus (esim. musiikki, urheilu). Opinnollistettuna rakenteeseen kuuluu yleensä mukaan opintosuoritus, jonka opiskelija voi yleensä valita yliopistonsa työelämäpalvelu-yksikkönsä kurssitarjonnasta. Ohjelmaan yleensä kuuluu myös jokin refleктоiva osuus. Suoritukset rekisteröidään, usein portfolioiksi, jonka esiteltyään opiskelija saa suoritusmerkinnäksi kunniakirjan ”Awardin”, esimerkiksi Leicester Award, Leicester Award Gold, the Exeter Award, Loughborough Employability Award tai Personal Skills Award (University of Birmingham). Kunniakirja luovutetaan usein juhlavassa yhteistilaisuudessa.

Award Scheme –tyyppisten ohjelmat kattavat jo siis lähes kaikki Iso-Britannian yliopistot ja vanhimmat niistä ovat toimineet jo yli kymmenen

vuotta, aktiivinen ohjelmien perustamisaalto alkoi vuosina 2008-2010 (QAA 2013). Vastaavia ohjelmia on monissa muissa maissa, esimerkiksi Irlannissa (Dublin City University) on sellainen toiminut The Uaneen Module –nimellä jo vuodesta 2004 lähtien.

Award-ohjelmien yksi tärkeä merkitys on se, että ohjelma luo rakenteen, jolla opiskelija voi kehittää työelämätaitojaan kytkemällä siihen halutessaan omakohtaista toimintaa vapaaehtoisjärjestöissä ja jolla tämä tärkeä hankittu osaaminen voidaan tuoda esille, tunnistaa ja tunnustaa. Rakenne toimii myös toisinpäin ajateltuna; opintojen ulkopuolinen aktiivisuus ja sen kautta kehittyvät työelämätaidot voidaan kuvata ja tunnustaa tämän rakenteen avulla. Vapaaehtoistyön tai pitkään ja syvällisestikin tehtyjen harrastusten kautta kertynyt osaaminen jää usein tunnistamatta ja liian vähälle huomiolle, niin sanotusti ”nenän varjoon”.

Näiden esikuvien pohjalta ja innoittamina pilotoimme Jyväskylän yliopistossa kaksi lukuvuoden mittaista extra-curriculum –tyyppistä ohjelmaa vuosina lukuvuosina 2012–2013 ja 2013–2014 suomeksi (Osaamista Opintojen Ohessa) ja ulkomaisille tutkinto-opiskelijoille englanniksi (Skills Alongside Studies). Ohjelmat olivat vapaaehtoisia ja opintopisteettömiä, vapaaehtoistyön osuus oli vähintään 80 tuntia, jonka opiskelijat suorittivat paikallisissa järjestöissä paikan itse hankkien. Ohjelman suoritti 19 opiskelijaa, kaksi heistä onnistui saamaan tätä kautta työpaikan, vaikka suora työllistyminen ei varsinaisesti ollutkaan tavoitteena, vaan testata uutta työelämätaitojen oppimisen ja alueellisen verkostoyhteistyön mallia. Ohjelma sisälsi merkittävän osan ryhmäohjausta, muun muassa oman osaamisen tunnistamisesta. Kokemukset ohjelmista olivat hyviä; opiskelijat, erityisesti ulkomaiset opiskelijat kokivat ohjelman hyödylliseksi ja tärkeäksi tavaksi löytää yhteyksiä alueen toimijoihin. Myös vahva ryhmäohjauksen panos ja vertaisryhmässä toimiminen koettiin voimaannuttavaksi. Ohjelman haasteena oli sen edellyttämä vahva henkilöstön työpanos sekä sen pituus. Perusvaikutelmaksi piloteista jäi, että rakennetta kannattaa uudistaa ja jatkokehittää, mitä työtä nyt onkin tehty KYTKE-hankkeessa.

Korkeakoulujen uudet heiluriövet – public engagement

Edellä kuvattu Award-ohjelmien kehitys kytkeytyy tätä vielä paljon laajempaan ja syvällisempään kehitykseen ulkomaisissa korkeakouluissa, jotka parhaillaan avaavat oviaan kohti kansalaisyhteiskuntaa vauhdilla ja uusin tavoin. Lähtöajatuksena ei ole pelkästään avata ovia ulospäin eli

saattaa koottua ja tiivistettyä tietämystä korkeakoulujen ulkopuolelle, vaan avata ovet myös sisäänpäin ja nivoa eri yhteisöt mukaan toimintaan monin eri tavoin. Esimerkkejä löytyy runsaasti monista maista, erityisesti Iso-Britanniasta, Kanadasta, Yhdysvalloista, Irlannista, Saksasta, Sveitsistä, jne. Koska kehitys naapurimaassamme Ruotsissa kiinnostaa meitä usein eniten, otan esimerkin sieltä.

Vuonna 2011 tehtiin Ruotsissa selvitys korkeakoulujen yhteiskunnallisesta vuorovaikutuksesta ja tarkastelun kohteena oli erityisesti korkeakoulujen toiminnan yhteys ja sen kehittäminen suhteessa kansalaisyhteiskuntaan (VA Report 2011). Se määrittelee termin public engagement seuraavasti:

Public engagement describes diverse forms of interaction between science and society ranging from directly informing the public and creating dialogue with the public to collaborative longer-term projects between science and the public in general (allmänhet) and with specific actors within society.

Termi määritellään hieman eri tavoin ja sen ohella käytetään myös käsitteitä community engagement, civic engagement tai social responsibility (Wilson 2017). Ruotsalaisessa selvityksessä todettiin korkeakoulujen olevan vieläkin erillään yhteiskunnasta huolimatta niiden itselleen asettamasta ja laissa todetusta yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen tehtävästä. Selvityksessä kehitettiin myös ehdotus korkeakoulujen uusiksi yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen toimintaindikaattoreiksi (VA Report 2011). Tämän, kuten monissa muissakin Euroopan maissa tapahtuvan kehityksen taustavaikuttimena voitaneen pitää Euroopan Komission vuonna 2009 tekemää yliopistojen roolia osana yhteiskuntaa kuvaavaa raporttia Challenging Futures of Science in Society Emerging Trends and cutting-edge issues (European Commission 2009).

Korkeakoulujen ovien avautumista havainnollistavat seuraavat esimerkit. Brightonin yliopiston Community–University Partnership Programme (www.brighton.ac.uk/cup) käynnistettiin projektina 2003, josta yliopistoon kasvoi tärkeä toiminnallinen kokonaisuus, jopa niin, että yhteisöpohjainen yhteistyö ja kehittäminen on keskeinen osa yliopiston strategiassa (University of Brighton 2017). Yhteistyö nivotaan yliopiston toimintaan osaksi opintojaksoja, opiskelijaprojekteiksi tai yliopiston kanssa toteutettaviksi yhteisölähtöisiksi kehittämishankkeiksi. Opiskelijat toimivat järjestöissä joko osana opintojaan tai sen ulkopuolella

vapaaehtoistyössä, jatko-opiskelijat voivat kytkeä opintonsa järjestöjen kanssa tehtäviksi tutkimuksiksi. Opiskelija voi myös suorittaa erillisen Post Graduate Certificate in Community Enterprise, johon sisältyy teoriaosan lisäksi käytännön työosuus. Yliopisto järjestää myös henkilöstölleen ja järjestöissä toimiville kuuden kuukauden kestoisia ohjelmia, joissa kehitetään taitoja toimia yhteistyössä paikallisten kansalaisyhteisöjen kanssa (Developing Community University Partnerships Course). Kuten Iso-Britanniassa on tapana, yhteistyö korkeakoulujen kesken on tälläkin alalla aktiivista ja tätä varten on perustettu oma kansallinen organisaationsa National Co-ordinating Centre for Public Engagement (NCCPE, www.publicengagement.ac.uk). Kattavan kuvan opiskelijoiden kokemuksista yhteisötoiminnassa Iso-Britannannissa antaa tuore tammikuussa 2017 tehty julkaisu *Students: Experience, Engagement and Communities* (Wilson 2017).

Myös toiminta Irlannin yliopistoissa on aktiivista. Siellä vuodesta 2007 lähtien kansallisena toimijaverkostona on toiminut Campus Engage Ireland (www.campusengage.ie), jossa ovat mukana maan kaikki yliopistot. Verkoston kautta yliopistot toteuttavat yhteisöpohjaista tutkimusta (community-based research) ja yhteisöjen kanssa tehtävää tutkimusta (engaged research). Mielenkiintoinen osa toimintaa on kansallisen vapaaehtoistyön nettipalvelu, joka yhdistää opiskelijat ja vapaaehtoisentien yhteisöt (www.studentvolunteer.ie).

Opiksi meille – korkeakoulujen uusi kolmas tehtävä

Kehitysnäkymä ulkomailla avaa korkeakoulujen ovet lähelle ja matalalle. Tutkimuksen tai kansainväliseksi huippuyksiköksi tavoittelun oheen on syntynyt uusi kehityssuunta, joka katsoo korkeakoulujen lähelle – niiden ympärillä asuviin ihmisiin ja heidän muodostamiin yhteisöihin. Korkeakoulujen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja vuorovaikutuksen tehtävä saa siten aivan uutta sisältöä ja merkittävyyttä, kun huomio käännetään siihen, millä tavoin korkea-asteen koulutuksen lähialuevaikuttavuutta voidaan parantaa. Tämän tavoitteen merkitystä lisää vielä se, että kolmannen sektorin työllistämisvaikutus on kasvanut jatkuvasti ja voimakkaasti vuodesta 1995 lähtien; kun vuonna 1995 henkilötyövuosia kolmannella sektorilla oli noin 47.000, oli niitä vuonna 2011 jo lähes 80.000 (Ruuskanen, Selander & Anttila 2013, 18).

KYTKE-hankkeen tavoitteena on ollut aktivoida korkeakoulujen ja niiden lähellä toimivien kansalaisjärjestöjen välistä toimintaa toiminnal-

lisesti opiskelijoiden osallisuutta vahvistamalla. Samalla on testattu tapoja, joilla korkea-asteen opiskelijat ja kolmas sektori voivat kohdata molempia hyödyttävällä ja innostavalla tavalla. Toimintakenttä avaa mahdollisuuksia sekä opiskelijan henkilökohtaiseen kehittymiseen että motivaatiopohjaiseen toiminnan kautta tapahtuvaan vaikuttamiseen. Tämä on myös askel kohti korkeakoulujen uudenlaista vaikuttavuutta, ulkomaisten esikuvien mukaisesti.

Lähteet:

European Commission, 2009. Challenging Futures of Science in Society Emerging Trends and cutting-edge issues. Directorate-General for Research. http://www.securepart.eu/download/com-2009_masis_report_expert-group_en150625092421.pdf (Viitattu 30.3.2017)

Penttinen Leena, Skaniakos Terhi, Karhu Kaisa, Liimatainen Jaana O. & Keskinarkaus Pauliina (2014). Miten tukea opiskelijan työelämäorientaatiota opintojen aikana? Pedagogisia malleja kehittämässä ja tutkimassa. Teoksessa Leena Penttinen, Kaisa Karhu, Jaana O. Liimatainen & Pauliina Keskinarkaus (toim.) Yliopistosta työelämään – Opintopolun työelämäorientaatiota tuke-
massa. Yliopistosta työelämään ESR-projekti, 6–20. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/47637/978-951-39-5657-8.pdf?sequence=1> (Viitattu 30.3.2017)

QAA (2013) Recognising achievement beyond the curriculum Survey of sector practice - summary report. <http://mmpt.pasca.ugm.ac.id/downloads/140106075457Recognising-achievement-beyond-the-curriculum-survey-13.pdf> (Viitattu 30.3.2017)

Ruuskanen Petri, Selander Kirsikka & Anttila Timo (2013) Palkkatyössä kolmannella sektorilla; Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja Työ ja yrittäjyys 20/2013. <https://tem.fi/documents/1410877/2864661/Palkkaty%C3%B6s-s%C3%A4+kolmannella+sektorilla+27062013.pdf> (Viitattu 30.3.2017)

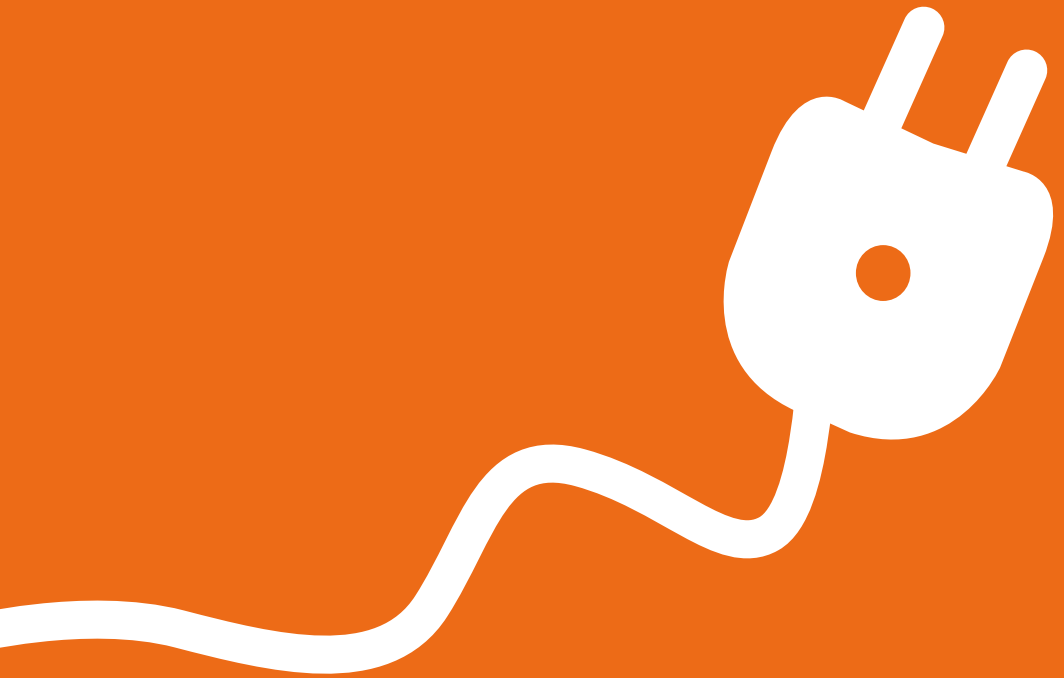
Tuominen Sanna (2011) Onko akateemisille töitä? Teoksessa Sakari Saukkonen & Kirsi Syynimaa (toim.) Korkeakoulujen ura-ohjaus käytäntöjä kehittämässä. Valtakunnallisen ohjausalan osaamiskeskuksen työpapereita 1. Koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto, 35–42. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/36704/VOKES%20ty%C3%B6papereita%201.pdf?sequence=3>

University of Brighton (2017). (https://staff.brighton.ac.uk/mac/public_docs/University-Strategy-2016-2021.pdf). (Viitattu 30.3.2017)

VA Report (2011). Public engagement: International review, analysis and proposals on indicators for measuring public engagement. VA Report 2011:2. https://v-a.se/downloads/varapport2011_2.pdf (Viitattu 30.3.2017)

Wilson Philip (2017) Students: Experience, Engagement and Communities Report to HEFCE. York Consulting. <http://www.yorkconsulting.co.uk/reports/iybocuh28/Students-Experience-Engagement-and-Communities> (Viitattu 30.3.2017)

Luku III

Sanna-Mari Vierimaa

Opiskelijoiden ja yhdistystoimijoiden näkökulmia vapaaehtoistominnan kehittämiseen. Arviointitutkimus KYTKE-hankkeesta.

Johdanto

Korkeakoulut ja yhteisöt Keski-Suomessa -hankkeen (jatkossa KYTKE) tarkoitus on opiskelijoiden työelämävalmiuksien kehittäminen vapaaehtoistominnan kontekstissa yhdistysyhteistyön kautta. Työelämävalmiuksia voisi määritellä Penttisen ym. (2014) mukaan työelämä tietoina ja -taitoina sekä työllistymisvalmiuksina. Työelämä tiedot ja -taidot viittaavat opiskelijan osaamiseen ja asiantuntijuuteen. Työllistymisvalmiudet viittaavat työnhakuun, omien mahdollisuuksien tiedostamiseen työmarkkinoilla sekä yleiseen tietoon ja käsityksiin työllistymisestä ja työelämän eri sektoreista (Penttinen ym. 2014, 8).

Euroopan parlamentin mietinnössä vuonna 2008 vapaaehtoistominnasta on asetettu neljä perusedellytystä: 1) vapaaehtoistomintaan osallistutaan vapaasta tahdosta ja oma-aloitteisesti; 2) siitä ei makseta palkkaa; 3) tavoitteena on toimia muiden kuin oman perheen jäsenten tai vaihtoehtoisesti muiden yhteiskunnallisten ryhmien hyväksi ja hyödyttää tällä tavoin yhteiskuntaa; 4) se on kaikille avointa (Valliluoto 2014, 12; Tapiovaara & Lehtinen 2016). Vapaaehtoistominnan- ja vapaaehtoistyön käsitteitä käytetään yleensä synonyymeina toisilleen, mutta niissä on pieni vivahde-ero. Valliluoto (2014) pohtii, että vapaaehtoistominta mielletään enemmän kollektiiviseksi toiminnaksi, joka saattaa rinnastua harrastustoiminnaksi. Vapaaehtoistyö puolestaan kuvaa yksilöllisen työn suorittamista ja korkeampaa sitoutumisastetta.

Laimio ja Välimäki (2011, 11-12) pohtivat, että vapaaehtoistominnan muotoja on monenlaisia. Tyypillisimmäksi mielletään tukea tuottava vapaaehtoistominta, missä autetaan heikommassa asemassa olevia ihmisiä. Vapaaehtoistomintaa voi olla myös talkoo, keräys- ja tapahtumatoiminta, osallistava tai tuettu vapaaehtoistominta, vertaistominta, kansalaisvaikuttaminen tai palveluja tuottava vapaaehtoistominta.

Tuettu vapaaehtoistoiminta on uudempi termi, jolla tarkoitetaan vapaaehtoistoimijan auttamista, joka ei voi osallistua yksin vapaaehtoistoimintaan liikuntarajoitusten tai esimerkiksi puutteellisten kielitaitojen vuoksi. Osallistavalla vapaaehtoistoinnalla tarkoitetaan sellaista toimintaa, joka mahdollistaa ja aktivoi nuoria harrastamaan. Palveluja tuottava vapaaehtoistoiminta voi olla koulutuksen järjestämistä, kehittämistehtäviä, nettisivujen päivitystä tms. Vertaistoinnassa puolestaan edellytetään samankaltaista kokemusta tai elämäntilannetta. Vapaaehtoistoimija on siinä yleensä ohjaajan roolissa. Järjestötoiminta ja kansalaisvaikuttaminen viittaavat taas vaikuttamiseen osallistumiseen tai yhdistyksen perustamiseen ja yhdistyksen hallituksessa työskentelyyn.

KYTKE-hankkeen arviointitutkimuksen ensimmäisenä tavoitteena on tarkastella sitä, miten hanke on onnistunut kehittämään korkeakouluopiskelijoiden työelämävalmiuksia. Toiseksi se pohtii opiskelijoiden ja yhdistystoimijoiden kokemusten kautta sitä, miten voisimme kehittää korkeakoulujen ja yhdistysten välistä pysyvää yhteistyömuotoa Keski-Suomessa. Yhdistyksillä tässä tarkoitetaan useamman kuin kahden henkilön vapaaehtoisuuteen ja johonkin yhteiseksi ymmärrettyyn intressiin perustuvaa yhteenliittymää. Yhdistykset ovat myös itsehallinnollisia ja riippumattomia valtiosta. Niiden toiminnan päämääränä ei ole taloudellisen voiton tavoittelu eikä enemmistö jäsenistä ole palkkasuhteessa yhdistykseen. (Siisiäinen & Kankainen 2016.)

KYTKE-hankkeeseen pyydettiin ensisijaisesti mukaan juuri näitä perinteisiä yhdistyksiä, jotka toimivat suurimmaksi osaksi vapaaehtoistoimijoiden voimalla, eivätkä tavoittele liikevoittoa. 80% suomalaisista yhdistyksistä ei ole lainkaan palkattuja työntekijöitä (Valliluoto 2014, 20). Kuitenkin järjestöissä on palkkatyössä yli 70 000 ihmistä ja kolmas sektori tukityöllistää Suomessa noin 30 000 ihmistä (Ruuskanen, Anttila & Selander 2013, 18; Pyykkönen 2014, 58). Siten järjestöt ja kolmas sektori voivat olla monelle opiskelijalle myös tulevaisuuden työnantaja, varsinkin jos opiskelijat pääsevät mukaan hankerahoitusten tekemiseen. Yritykseen verrattuna perinteinen yhdistystoiminta kehittää myös kansalaisaktivismia, sillä sen kautta opiskelija pääsee myös hahmottamaan helposti yhteiskunnan epäkohtia ja eriarvoisuutta. Kansalaisaktivismi viittaa kansalaisten oma-aloitteisuuteen ja itseorganisoitumiskykyyn, joka saa alkunsa juuri kaikkein tavallisimmista arkipäivän ongelmista (Lappalainen 2016). Lappalainen kutsuu kansalaisaktivismia ”kansalaisten politiikaksi”, joka perustuu ihmisten kokemuksiin heidän ympäristöstään. Myös KYTKE-hankkeessa monet opiskelijat pääsivät myös

ideoimaan ja kehittämään heitä kiinnostavia projekteja, kunhan ne olivat yhdistysten intressien mukaisia.

Pyykkönen (2014) pohtii myös vaihtoehtoisia tapoja ajatella toimijuuden, yksilön ja yhteisön suhdetta tällä hetkellä pyörivän uusliberalistisen yhteiskuntakehityksen tilalle, joka on tuottanut yksinäisyyttä ja ”yritteliäiden yksilöiden romahdustarinoita” enemmän kuin koskaan aikaisemmin. Vaihtoehdoksi yksilökeskeiselle ajattelulle Pyykkönen (2014) tuo esimerkiksi yhteisölliset projektit (esim. yhteisötaidehankkeet), voittoa tavoittelemattoman tee se itse -toimintakulttuurin, commons-talouskäsitteen, solidaarisuustalous-käsitteen sekä osuustoiminnan. Keskeisenä tekijänä näissä käsitteissä on, että

”ne tuottavat toisten kanssa olemista, yhdessä olemista ja yhteistä olemista tekemisen kautta. Ihmiset jakavat niissä keskenään ideoita, kokemuksia, kykyjä, ja loppujen lopuksi, toimijuutta. Näissä projekteissa kollektiivinen toimijuus on yleensä väliaikaista ja pakenee pysyviä ja lukkoonlyötyjä identiteettejä, toisin kuin esimerkiksi perinteisissä yhteiskunnallisissa liikkeissä on ollut tavoitteenä” (Pyykkönen 2014, 126).

KYTKE-hankkeen tarkoituksena on ollut monialaisten ryhmien muodostaminen projektien ympärille, joka edesauttaisi yhdessä olemista ja auttaisi opiskelijoita jakamaan kokemuksia ja ideoita. Siten opiskelijat saisivat rakennettua uusia ystävyys-suhteita ja oppisivat toisiltaan. Ansalan (2017) väitöskirjatutkimuksen mukaan opiskelijoiden järjestötoiminta nimenomaan tuki opiskelijoiden yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin kasvua. Se edisti opiskelijoiden sosiaalista integraatiota luoden siten paremmat olosuhteet opinnoista selviytymiseenkin.

Vapaaehtoistoiminnasta oppiminen

Valtakunnallisella tasolla esimerkiksi Verkkovirta-, TYYLI-, ja Europe Engage -hankkeet ovat muodostuneet opintojen aikaisen työn opinnollistamisen, työssäoppimisen ja palveluoppimisen teemojen ympärille Euroopan sosiaalirahaston (ESR) ja Erasmus+-ohjelman avustuksilla. Hankkeiden tavoitteena on kehittää uusia malleja työharjoitteluratkaisujen rinnalle. Europe Engage -hanke, missä Helsingin yliopisto on ainoa mukana oleva suomalainen korkeakoulu, on myös muodostanut palveluoppimisen eurooppalaisen verkoston, jonka kautta hyviä käytäntöjä ja tietoa voidaan jakaa helpommin eri korkeakoulujen välillä.

Sekä Europe Engage että KYTKE -hankkeessa oppiminen yhdistetään aktiiviseen kansalaistoimintaan eri yhteisöjen ja korkeakoulujen välisissä kumppanuuksissa. Palveluoppiminen tulee englannin kielen termistä 'service learning', joka on myös suomennettu vapaaehtoistoinnasta oppiminen. Kumpikin viittaa samaan asiaan.

”Palveluoppimisen konseptissa opiskelijat oppivat kriittistä ajattelua, sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja vastuullisuutta toimimalla kansalaisyhteisössä. Kyse on akateemisen tiedon ja käytännön kokemusten synergiasta, missä lisätään ymmärrystä yhtäältä tieteen sosiaalisesta kontekstista, toisaalta kansalaistoiminnan arvosta. Lisäksi kontaktit käytännön kansalaistoimintaan edistävät opiskelijoiden opiskelumotivaatiota sekä työelämävalmiuksien kehittymistä.” (Europe Engage 2017)

Raatikainen (2015) tarkasteli Metropolia Ammattikorkeakoulun sosionomi-opiskelijoiden vapaaehtoistoinnasta oppimista, jonka lähtökohdat olivat John Deweyn kokemuksesta oppimisesta (learning by doing), kriittisessä pedagogiikassa sekä feministisessä pedagogiikassa. Raatikainen selvitti, että työelämävalmiuksien suhteen opiskelijat pääsivät hyvin verkostoitumaan ja kehittämään metataitoja kuten kommunikaatio-, ryhmätyö- sekä elämänhallintataitoja. Vapaaehtoistoinnin kontekstissa motivaatiolla on suurempi merkitys kuin työssä oppimisella. Virtanen, Tynjälä & Eteläpelto (2014) tutkivat, että opiskelijoiden oppimismotivaatiolla ei ollut merkittävää roolia työssä oppimisessä, mutta aikaisempi työkokemus edisti sitä. Tähän malliin kuului systemaattinen oppimistavoitteiden asettaminen, ohjaus ja arviointi. Mitä läheisempi suhde työssä oppimisella ja koulussa oppimisella oli, sitä positiivisempi opiskelijoiden arvio erilaisten taitojen oppimisesta oli, samoin myös heidän arvionsa ammatti-identiteetin kehittymisestä työssäoppimisjakson aikana (Virtanen, Tynjälä & Eteläpelto 2014).

Ansala (2017) toivoi väitöskirjatutkimuksessaan, että yliopiston opintosuunnitelmien ja muun toiminnan tulisi entistä paremmin lisätä opiskelijoiden mahdollisuuksia osallistua vapaaehtoistoimintaan. Tutkimus selvitti, että opiskelijat tunsivat olevansa myös valmiimpia kohtaamaan työelämän haasteet, sillä he kokivat oppineensa arvokkaita taitoja järjestötoiminnassa. Samantyyllisiä tuloksia raportoitiin myös laajassa lontoolaisessa tutkimuksessa, joka teetettiin 600 vapaaehtoistyötä opintojen ohella tekeväälle opiskelijalle. Braime & Ruohonen (2011) sanovatkin tutkimuksen johtopäätöksissä, että vapaaehtoistoinnin

hyödyt näkyivät opiskelijoiden itsereflektioissa. Heidän sosiaaliset ympyrät monipuolistuivat, siteet yliopistoon vahvistuivat, tunne omasta henkilökohtaisesta kehitymisestä vahvistui, taidot karttuivat sekä työllistymisnäkymät paranivat.

Jokaisessa korkeakoulussa teetetään valmistuneille opiskelijoille sijoittumisseurantakysely vuosittain. Kyselyssä tiedustellaan työllistymisen lisäksi myös opiskelijan omaa näkemystä siitä, kuinka paljon erilaisia taitoja hän on koulutuksen aikana omasta mielestään saanut, ja miten ne ovat auttaneet häntä työllistymään sen hetkisille työmarkkinoille. Sijoittumisseurantaesimerkinä tästä on Jyväskylän yliopiston työelämäpalveluiden teettämä kysely (2016) yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitokselta vuonna 2014 valmistuneille opiskelijoille. 62 % kyselyyn vastanneista opiskelijoista oli joko eri mieltä tai täysin eri mieltä väittämän kanssa 'tutkinnolla työllistyy ilman työkokemusta'. 76 % kyselyyn vastanneista raportoi, että heidän opinnoistaan puuttui tietoja ja taitoja, jotka olisivat olleet tarpeellisia työelämässä. Valmistuneet opiskelijat olivat kuitenkin erittäin tyytyväisiä oman alansa teoreettiseen osaamiseen, lainsäädännön tuntemukseen, tiedonhankintataitojen, suomen kielen viestintätaitojen sekä analyyttisen ja systemaattisen ajattelun kehittymiseen. (Penttilä 2016)

Työharjoittelua painotetaan eri tavalla yliopistossa ja ammattikorkeakouluissa. Ammattikorkeakouluissa työharjoittelu ja joillakin linjoilla tai ammattikorkeakouluissa, kuten Humanistisessa ammattikorkeakoulussa (Humak), myös kansalaistoiminta, nivoutuu jo osaksi opintoja (Holopainen, Lind & Niemelä toim. 2008). Yhdistyksissä toimiminen saattaa kuitenkin jäädä monessa ammattikorkeakoulussakin tuntemattommaksi. Yliopistossa työharjoittelu on usein vapaaehtoista ja opiskelijan on itse päätettävä, onko hänellä aikaa panostaa siihen. Työharjoitteluun on mahdollista hakea harjoittelutukea. Kuitenkin paineet valmistua nopeammin, korkeakoulujen rakennemuutokset sekä opintotuen tiukentuneet ehdot saattavat ahdistaa niin, ettei yliopiston opiskelijoilla ole aikaa tehdä työharjoittelua tai he voivat myös epäröidä aloittaa mitään yliopiston ulkopuolista toimintaa.

Tällä hetkellä korkeakouluopiskelijoiden työllistyminen vaikuttaa kaksi prosenttia yliopistojen rahoituksesta ja neljä prosenttia ammattikorkeakoulujen kokonaisrahoituksesta. Opetusministeriössä on työstetty mallia, jolla laadullisen työllistymisen kriteeri eli valmistuneiden työllistyminen koulutustasoa vastaavasti sisällytettäisiin osaksi korkeakoulujen

rahoituskriteeriä entistä suuremmalla kertoimella (Haapanen 2016). Opetushallinnon tilastojen mukaan Jyväskylän yliopistosta vuonna 2014 valmistuneiden työttömyysaste oli 10,4%. Vastaava luku oli Humanistisessa ammattikorkeakoulussa 14,9% ja Jyväskylän ammattikorkeakoulussa 9,6% (Vipunen 2017). Opiskelijoita kiinnostaa työllistyminen opintojen jälkeen, mutta tulevaisuudessa se kiinnostaa myös korkeakouluja entistä enemmän.

Tutkimusasetelma: KYTKE-hankkeen kulku, opiskelijat ja projektit

Hyväksytyjä (kaikki tarvittavat tiedot täytetty) aloituslomakkeita oli helmikuussa 2017 yhteensä 128, joista naisia oli 103 ja miehiä 25. Kansainvälisiä opiskelijoita heistä oli 25, mutta itse asiassa luku on suurempi, sillä kaikilla Euroopan ulkopuolelta tulleilla opiskelijoilla ei ole KELA:n antamaa sosiaaliturvatunnusta (tai he eivät tiedä missä paperissa sellainen on), eikä ELY-keskuksen käyttämä ESR-henkilörekisteri hyväksy oleskeluluvan numeroa. Mukana oli myös kaksi maahanmuuttajataustaista opiskelijaa, jotka osasivat jo suomea sujuvasti ja he olivat asuneet Suomessa pidemmän ajan.

Jyväskylän ammattikorkeakoulun (JAMK) osalta mukana KYTKE-hankkeessa oli hyvinvointiyksikön ja liiketalouden alan koulutuslinjat sekä Humakin osalta kulttuurituottajan ja yhteisöpedagogin koulutusalat. Syksyllä 2015 Jyväskylän yliopistosta oli mukana vain yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos, mutta keväällä 2016 hanke avattiin kaikille yliopiston opiskelijoille. Myös kansainväliset opiskelijat otettiin mukaan ja muutama projekti toimi siten vain englannin kielellä tarjoten myös suomenkielisille opiskelijoille mahdollisuutta kotikansainvälistymiseen, monikulttuurisessa ryhmässä toimimiseen ja englannin kielen harjoittamiseen.

Hanke sisälsi kolme pilottiryhmäkokeilua, joihin jokaiseen oli tavoitteena rekrytoida 30 opiskelijaa. Ensimmäinen pilottikokeilu alkoi syksyllä 2015. Kokosimme yhdistystoimijat ja opiskelijat Kansalaistoiminnan keskus Mataraan Lähtölaukaus-tilaisuuteen kolmen eri teeman alle: 1) monikulttuurisuus, 2) lapset ja nuoret sekä 3) asuinaluetoiminta. Muutama projekti käynnistyi, mutta muiden projektien työstämistä jatkettiin vielä hankkeen aloitusseminaarissa Aalto-salissa marraskuussa. Opiskelijoiden mielestä kiinnostavia yhdistyksiä oli paikalla liian monta, joten heillä oli vaikea valita ja kiinnittyä johonkin tiettyyn yh-

distykseen tai projektiin. Palautteen perusteella suunnittelimme maaliskuussa 2016 alkaneen pilotin Road Show-tyyppiseksi tapahtumaksi hyödyntäen eri korkeakoulujen aulatiloja. Opiskelijoille oli valmista materiaalia yhdistysten vapaaehtoistoimintamahdollisuuksista. Keskustelimme ensin itse opiskelijoiden motivaatioista ja tavoitteista ennen kuin yhdistimme heidät johonkin projektiin tai yhdistykseen.

Keväällä 2016 aloimme rakentaa KYTKE:n nettisivuja siten, että sieltä löytyisi helposti myös eri yhdistysten materiaalia niiden vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksista. Se helpotti myös opiskelijoiden mukaantuloa muulloinkin kuin pilottien rekrytointivaiheessa. Syksyllä 2016 pidimme kevään Road Show-mallin, mutta yhdistyskohtaisten esitteiden lisäksi kokosimme kansioihin eri teemoja: 1) lasten ja nuorten kanssa toimiminen, 2) kurssien ja koulutusten järjestäminen, 3) tiedotus, viestintä ja markkinointi, 4) tapahtumien ja tempausten järjestäminen, 5) yhteiskunnallinen vaikuttaminen, 6) tutkimuksen tekeminen sekä 7) pelit, grafiikka ja muut ideat. Englanninkieliseen kansioon oli listattu ne mahdollisuudet, jonne toivottiin myös kansainvälisiä opiskelijoita ja mitkä projektit voisivat toimia myös englanninkielellä.

Vaikka kevät ei ollutkaan paras mahdollinen opiskelijarekrytointiaika, hanke sai paljon huomiota sekä monia kiinnostuneita kansainvälisiä opiskelijoita mukaan. Sen vuoksi syksyn kolmanteen ja viimeiseen pilottiin suunnittelimme samantyylistä Road Show-rakennetta kuin keväälläkin, mutta laajensimme yhdistysten mahdollisuustarjotinta teemojen lisäksi myös eri alojen opiskelijoille. Sen hetkisten tutkimustulosten huomioonottaminen johti siihen, että valmistimme materiaalia opiskelijoille projektien hallinnasta ja johtamisesta nettisivuillemme. Pyysimme myös opiskelijoita reflektomaan heidän omia roolejaan ja osaamistaan lyhyissä kirjoitelmissa, jotka pyydettiin lähettämään projektissa vastuussa olevalle projektityöntekijälle. Myös KYTKE-hankkeen koulutustarjontaa pyrki vastaamaan opiskelijoiden työelämävalmiuksien ja -taitojen kouluttamiseen työnhakuun liittyvissä asioissa ja oman osaamisen tunnistamisessa.

KYTKE-hankkeen aikana on ollut yhteensä 44 projektia 26 eri yhdistyksessä. Hankkeen aikana eri projekteissa on ollut yhteistyötä myös useiden yksittäisten yhdistysten kanssa (verkostoyhteistyötä), jota ei olla laskettu tähän määrään mukaan. Projektit ovat muodostuneet yhdistysten tarpeista sekä opiskelijoiden kiinnostuksesta. Suurin osa projekteista toteutettiin joko sosiaali- ja terveysjärjestöissä tai

monikulttuurisuusyhdistyksissä. Opiskelijoille mieluisimpia projekteja olivat kehittämis- ja koulutustehtävät sekä tapahtumien järjestämiseen osallistuminen. Vaikka tukea tuottavia ja osallistavia vapaaehtoistoimintaprojekteja ei ole ollut montaa, ne ovat olleet pitkäaikaisia koko KYTKE-hankkeen ajan käynnissä olleita projekteja, joihin on liittynyt uusia opiskelijoita toisten lopettaessa.

Toiminnan muoto	Projekteja yhteensä
Tukea tuottavat projektit (esim. tukihenkilötoiminta)	5
Palveluja tuottavat projektit (esim. kehittämistehtävät, koulutus)	20
Talkoo, keräys- ja tapahtumatoiminta	11
Osallistava vapaaehtoistoiminta	4
Järjestötoiminta ja muu kansalaisvaikuttaminen	4
Vertaistoiminta	0
Tuettu vapaaehtoistoiminta	0
	44

Taulukko 1: Luokittelu projekteista

Hankkeen tarkoituksena oli rakentaa 5-6 hengen moniammatillisia projektiryhmiä, mutta käytännössä ryhmäkoot vaihtelivat 1-12 opiskelijaan. Vaikka toivomuksena olikin ryhmän muodostaminen joka projektin ympärille, se ei aina onnistunut. Vaihtoehtoja oli paljon ja opiskelijoilla oli oikeus valita juuri se projekti, mikä heitä kiinnosti ja motivoi. Eriyisesti englanninkieliset projektit paisuivat helposti suuriksi ryhmiksi.

Opiskelijoiden sitoutuminen on myös vaihdellut paljon. Mukana on ollut sellaisia opiskelijoita, jotka innostuivat olemaan aktiivisesti mukana monessa projektissa, ja sellaisia opiskelijoita, jotka kävivät vain kerran jossain projektissa. Jälkimmäisiä opiskelijoita on ollut eniten yliopiston opiskelijoissa. Jotkut opiskelijat, jotka toimivat yksin ja itsenäisesti joissain yhdistyksissä, saattoivat myös vetäytyä KYTKE-hankkeesta, sillä he kokivat, etteivät tarvinneet todistusta, koulutusta tai ohjausta.

Jokainen opiskelija on saanut KYTKE-hankkeessa toimimisesta todistuksen, jossa mainitaan vapaaehtoistoimintaan käytetty aika, yhdistys ja tehtävät. Todistuksissa on yleensä ollut KYTKE-hankkeen ohjaavan projektityöntekijän sekä yhdistystoimijan allekirjoitukset, ellei opiskelijoiden kanssa sovittu toisin. Opiskelijat saivat käyttää tätä todistusta samalla tavalla kuin muutakin työ- tai vapaaehtoistyökokemusta omassa oppilaitoksessaan. Jokaisesta projektista opiskelija sai oman todistuksen, joten ahkerimmilla opiskelijoilla saattoi kumuloitua jopa kolmesta viiteen KYTKE-todistusta.

Tutkimusaineistot ja -menetelmät

Projektin eri vaiheissa kerättiin monenlaista aineistoa, sillä kehitimme jatkuvasti hankkeen toimintaa palautteen ja tutkimuksen avulla. Ensimmäisen kyselyn toteutimme sähköpostilla marras- ja joulukuussa 2015, jolloin keräsimme Webropol-kyselyllä palautetta opiskelijoilta sekä yhdistystoimijoilta, miten he kokivat KYTKE-hankkeen Lähtölaukaus-seminaarin 27.10.2015 ja Aloitusseminaarin 19.11.2015. Samalla kyseltiin myös, miten heidän mielestään projektit ovat käynnistyneet sekä mitä tavoitteita ja toiveita heillä olisi hankkeen suhteen. Vastausprosentti jäi alhaiseksi, ainoastaan 2 opiskelijaa ja 4 yhdistystoimijaa oli vastannut kyselyyn. Yhdistystoimijoiden tyytyväisyys oli suoraan kytköksissä siihen, olivatko he saaneet opiskelijoita toimintaansa mukaan vai ei. Opiskelijoiden ja yhdistystoimijoiden kanssa keskustellessa saimme kuitenkin hyvää palautetta, joten päätimme toteuttaa arviointitutkimuksen haastattelutekniikalla, mielellään ryhmissä, saadaksemme mahdollisimman monta osallistujaa.

Keväällä ja alkukesästä 2016 toteutettiin 7 fokusryhmähaastattelua opiskelijoille. Kaksi fokusryhmähaastattelua toteutettiin vielä joulukuussa 2016 kansainvälisille opiskelijoille. Fokusryhmähaastattelutekniikka valittiin, sillä tarvittiin uusia näkökulmia kehittämään KYTKE-hanketta ja korkeakoulujen ja yhteisöjen välistä yhteistyötä (ks. Mäntyranta & Kaila 2008). Päättökysymykset olivat: 1) Miten hanke on onnistunut kehittämään korkeakouluopiskelijoiden työelämävalmiuksia? sekä 2) Miten voisimme kehittää korkeakoulujen ja järjestöjen välistä pysyvää yhteistyömuotoa Keski-Suomessa hankkeen kokemukseen perustuen?

Fokusryhmähaastatteluissa oli usein sekaisin opiskelijoita eri korkeakouluista, jopa eri projekteistakin. Yhdessä haastattelussa oli paikalla

2-5 opiskelijaa. Fokusryhmä 3:n haastattelussa oli mukana myös yhdistystoimija ja vapaaehtoinen, joka oli toiminut yhdessä projektissa somalian kielen tulkkina opiskelijoiden apuna. Haastatteluissa kävi yhteensä 32 opiskelijaa, joista 72 prosenttia oli naisia. Haastattelut kestivät noin 25 minuutista tuntiin ja ryhmien 1-7 haastattelut pidettiin suomen kielellä. Ryhmien 8 ja 9 haastattelut olivat englanniksi. Kansainvälisistä opiskelijoista mukana oli 5 kandidaattitason vaihto-opiskelijaa (jotka olivat Suomessa vain yhden lukukauden) ja 4 maisterintason tutkintoa suorittavaa opiskelijaa.

Haastattelut suorittavat KYTKE-hankkeen projektityöntekijät. Ryhmä 1:n haastatteli ja litteroi Tero Lämsä, ryhmä 2:n Kimmo Lind, ryhmä 7:n Erica Svärd ja Anu Pelkonen, ryhmät 3, 4, 5, 6, 8 ja 9 Sanna-Mari Vierimaa. Haastatteluja tehtiin Kansalaistoiminnankeskus Mataran, Jyväskylän yliopiston, JAMK:n sekä Humakin tiloissa. Muutama ryhmähaastattelu pidettiin myös kahvilassa.

Yhdistystoimijoille, joiden kanssa oli ollut yhteisiä projekteja, tehtiin fokusryhmähaastattelu 14.9.2016 järjestetyn illan yhteydessä. Paikalle osallistui 6 yhdistystoimijaa neljästä eri yhdistyksestä. Yhdistyshaas-

Korkeakoulu-opiskelijat	Ryhmä 1	Ryhmä 2	Ryhmä 3	Ryhmä 4	Ryhmä 5	Ryhmä 6	Ryhmä 7
Humak	1			1		3	
JAMK			3	1	2		3
JYU	4	3	2				
Yhteensä:	5	3	5	2	2	3	3

Korkeakoulu-opiskelijat	Ryhmä 8	Ryhmä 9	Kaikki yhteensä
Humak	1		6
JAMK			9
JYU	4	4	17
Yhteensä	5	4	32

Taulukko 2: Korkeakouluopiskelijoiden jakauma eri haastattelu-ryhmissä

tattelun teki Sanna-Mari Vierimaa ja Kimmo Lind. Kimmo Lind litteroi haastatteluaineiston. Yhdistyksille jaettiin myös lyhyt kysely TUFF ry:n järjestämässä Shake and Make It -koulutustapahtumassa. Kyselyn täytti 7 eri yhdistystä.

Haastattelujen yhteydessä ja/tai lopetuslomaketta täyttäessä opiskelijoille annettiin täytettäväksi myös työelämävalmiuslomake, jossa listattiin 24 eri taitoa. Opiskelijoita pyydettiin merkitsemään skaalalla 1= vähän, 2= paljon, 3= erittäin paljon, jos omasta mielestään he olivat oppineet projektin aikana jotain luetelluista taidoista. Lomakkeessa jätettiin ne kohdat ympyröimättä, jos opiskelija koki, ettei ollut oppinut tai parantanut joitain taitoja. Työelämävalmiuslomakkeen täytti 28 opiskelijaa. Lomake oli sisällöllisessä yhteydessä Jyväskylän yliopiston työelämäpalveluiden tekemään sijoittumisseurantakyselyyn (Penttilä 2016), johon on listattu 21 erilaista työelämävalmiutta. Yritystoiminnan perusteiden tuntemus kohta poistettiin, sillä missään projektissa ei harjoitettu yritystoimintaa. KYTKE-hankkeen näkökulmasta lomakkeeseen lisättiin vielä neljä tärkeää taitoa: verkostojen laajentuminen, oman osaamisen kehittyminen apurahahakemusten teossa, oman osaamisen tunnistaminen ja kuvaaminen sekä oman osaamisen tuotteistaminen ja markkinointi.

Aineiston dokumentointi ja analyysi

Työelämätaidot osion analyysiin käytettiin SPSS-ohjelman työkaluja, joilla saatiin kuvaus eniten ja vähiten opituista taidoista prosenttilukuina.

Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin pääpiirteittäin. Opiskelijat ja yhdistystoimijat pysyivät nimettöminä, mutta haastatteluissa on merkintä jokaisen opiskelijan puheenvuoron kohdalla mistä korkeakoulusta he ovat. Siten analyysissä voi verrata eri korkeakouluopiskelijoiden näkökulmia, huolia, toiveita ja tavoitteita. Suurin osa opiskelijoista oli nuoria 20 – 25 vuotiaita, mutta mukana oli myös muutama vanhempikin opiskelija.

Litteroinnin jälkeen haastattelut alustavasti teemoiteltiin jokaisen kysymyksen alle. Tutkimuksessa laskettiin kuinka usein joku teema tai aihepiiri nousi esiin haastatteluissa, sillä se osoitti kuinka yleistä asian ilmeneminen oli ollut ja millainen painoarvo sille tuli muihin teemoihin tai aihepiireihin verrattuna. Laadullisen tutkimuksen tavoin kuitenkin kaikki teemat listattiin, vaikka ne olisivat mainittu vain kerran. Seuraavaksi listat myös teemoitettiin vieläkin yleisempiin käsitteisiin ja näkemuksiin. (Tuomi & Sarajarvi 2009.)

Opiskelijoiden kokemukset projekteista

KYTKE-hanketta pidettiin positiivisena asiana ja ihmeteltiin jopa, ettei sellaista ole ollut aikaisemmin. ”On hienoa, että järjestetään tällaisia ja kokeillaan uusia asioita, korkeakoulujen ja yhdistysten välistä yhteistyötä. Tuntuu hassulta, että ennen ei ole ollut tällaista” (JYU, ryhmä 3). Hankkeen tarpeellisuudesta mainittiin jopa 12 kertaa. ”Kyllä tämä vaikutti sellaiselta, että kuinka paljon teillä on eri tapahtumia ja eri toimijoita niin ois se kyllä mahtavaa jos tää vielä pysyis. Sillä aina tulee uusia ihmisiä, jotka haluaa olla mukana tekemässä uusia tapahtumia ja hankkeita. Opiskelijoita tulee aina lisää, tämä on heille erittäin hyvä tilaisuus saada jalkaa oven väliin” (Humak, ryhmä 6). Erityisesti yliopisto-opiskelijat toivoivatkin enemmän työelämäyhteyksiä ja käytännön mahdollisuuksia korkeakouluissa.

Kukaan ei sanonut, että KYTKE-hankkeen tyyliselle projektille ei olisi tarvetta, vaan negatiivista palautetta tuli eniten siitä, että se pitäisi olla osana jotain kursssia ja siitä pitäisi saada opintopisteitä. ”Jos tämä olisi osa jotain kursssia, niin kyllä se olisi vielä silloin helpompi – harva lähtee jos ei tule opintopisteitä” (JYU, ryhmä 2). Toisessa ryhmässä kommentoitiin samalla tavalla ja lisättiin, että ”opiskelijat tekevät jo vapaaehtoistyötä ja käyvät töissä” (JYU, ryhmä 1). Vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksien toivottiin yleisesti olevan sellaista, joka samalla hyödyttäisi opiskelua muutenkin kuin vain työelämävalmiuksien hankkimisessa.

Motivaatio ja tavoitteet

KYTKE-hankkeen aikana on ollut yhteensä 44 projektia. Joissakin projekteissa on ollut vain yksi opiskelija kun taas suurimmissa ryhmissä on ollut parhaimmillaan 12 opiskelijaa. Suurimmat opiskelijaryhmät ovat olleet Keski-Suomen monikulttuuristen yhdistysten liiton Wari ry:n Kotovideo-projektissa, KYTKE-MONOT-ryhmässä, GeroCenter tutkimus- ja kehittämiskeskuksen Ikääntyvät Kuntoutujat – kotikuntoutusryhmässä, Paremmiin Yhdessä ry:n ja Wari ry:n Mahis-ryhmässä (suunnattu yksintulleille nuorille turvapaikanhakijoille) sekä Niilo Mäki Instituutin Lukumummit- ja vaarit sekä Lukusilta.fi -projekteissa. Pienempiä ryhmiä löytyi esimerkiksi Harjun Woimalta, Jaguars Spirit Athletesin toiminnasta (JSA), Suomen Kuurosokeilta, Jyväskylän kestävä kehitys ry:ltä (JAPA), Myllyjärven asukas yhdistykseltä ja Pelastakaa Lapset ry:ltä.

Opiskelijoiden motivaatio lähteä mukaan projekteihin on vaihdellut melko paljon. Suurin osa kommentoi, että hankkeen kautta oli helppoa lähteä mukaan, sillä vaihtoehtoja oli monia ja opiskelijat tarvitsivat työkokemusta tai mahdollisuuden saada kokemusta tietyllä alalla, parantaa tiettyjä taitoja tai tutustua yhdistystoimintaan. ”Mä aattelin enemmän työelämän näkökulmasta. Että vapaaehtoistoiminnasta on varmaan hyötyä. Mä ajattelin omaa työnhakupuolta enemmän. Siis, että voi osoittaa, että on aktiivinen ja haluaa laajentaa omaa osaamista” (JYU, ryhmä 2).

KYTKE-hanke pyrki luomaan monialaisia opiskelijaryhmiä eri projektien ympärille. Muutamalle opiskelijalle uusi korkeakoulujen välinen yhteistyökuvio riitti jo syyksi lähteä KYTKE-hankkeen projekteihin mukaan. ”Tässä oli se mielenkiintoista, että oli monta eri korkeakoulua mukana. Pääsi näkemään vähän uusia ympyröitä (JAMK, ryhmä 3)”. Ryhmässä toimimista ja uusiin ihmisiin tutustumista pidettiin jo tarpeeksi hyvänä syynä lähteä mukaan. ”Toiveena oli vaan se, että hyvän porukan kanssa pääsee tekemään vähän erilaisia asioita kuin mitä on itse tehnyt opinnoissa tai työelämässä. Sitä kautta saa uusia kokemuksia ja pääsee perille järjestökenttään ja vapaaehtoistoimintaan” (JYU, ryhmä 1). KYTKE-hanketta markkinoitiin myös joustavana vaihtoehtona opintojen ohella. ”KYTKE-hanke tuli kivaan saumaan, halusin jotain vapaaehtoistoiminnan kokemuksia, mutta ei voinut panostaa paljoa aikaa, siksi tämä projekti vaikutti kiinnostavalta. Uteliaisuudesta testaamaan miltä tuntuu. Monitieteisessä tiimissä tekeminen vaikutti kiinnostavaksi.” (JYU, ryhmä 2).

Opiskelijat myös lähtivät mukaan kun heillä ei ollut aikaisempaa kokemusta järjestötoiminnasta tai projektityöstä. ”Lähdin mukaan, koska olen ollut kiinnostunut järjestötyöstä aika pitkään ja vaikutti mielenkiintoiselta mahdollisuudelta” (JYU, ryhmä 1). Vaikka Kansalaistoiminnan keskus Matara järjestääkin monenlaisia tapahtumia, jotka tuovat esille vapaaehtoistyömahdollisuuksista erilaisissa yhdistyksissä ja hankkeissa, yksi opiskelija kuuli niistä vasta ensimmäisen kerran korkeakoulussa. ”Mä tulin sen takia kun mulla ei ollut mitään kokemusta projekteista. Mä en edes tiennyt hankkeiden olemassaolosta ennen kuin menin JAMKiin. Mä halusin nähdä sen prosessin ja saada sitä kautta enemmän työelämävalmiuksia” (JAMK, ryhmä 5).

Ainoastaan kansainväliset opiskelijat keskustelivat projektien haasteiden kohdalla lähteneensä mukaan auttamisesta. ”I just wanted to

do something useful” (JYU, ryhmä 8) -tyyppisiä lausahduksia ei suomenkielisissä ryhmissä tullut esille. Ryhmässä 1 eräs opiskelija mainitsee kuitenkin lähteneensä mukaan pelkästään huvin vuoksi. Opiskelijoiden tavoitteista ja toiveista paljastuukin, että he kokevat, että suurin tavoite projekteihin mukaan lähtemiseen on tiettyjen taitojen kehittäminen ja parantaminen, joka sai jopa 9 mainintaa. Samoin opiskelijat halusivat syventää jonkin erikoisalan tuntemusta ja saada enemmän kokemusta esimerkiksi kilpaurheilusta, lasten kanssa työskentelystä tai maahanmuuttoon liittyvistä asioista. ”Mulle uuden oppiminen, verkostoituminen, monikulttuurisuus ja oman kielitaidon ylläpitäminen (oli tärkeää)” (JYU, ryhmä 3).

Kansainvälisillä opiskelijoilla motiivina toimi myös mahdollisuus vapaaehtoistyön jatkamiseen Suomessa, tutustuminen suomalaiseen työelämään, saada työkokemusta ja mahdollisuus tavata paikallisia ihmisiä. ”And what I really liked the KYTKE project, it is the variety of different projects and that I am able to participate with this level of education” (JYU, ryhmä 8). Joissakin maissa vapaaehtoistyössäkin on tarkat rajat, kuinka paljon opiskelijan on osattava tiettyjä asioita ja kuinka monta vuotta koulutusta siihen tarvitaan. Erään opiskelijan tavoite oli jättää jotain hyvää omasta kulttuuristaan samalla oppien jotain uutta Suomessa. ”Leave an impact, I hope. Just to bring a something different like a different style of learning or activities...try to bring out what I have done (before)...in last 3,5 years and to integrate into Finnish system somehow. So I could learn vice versa as well.” (Humak, ryhmä 8).

Vapaaehtoistoiminnasta kiinnostuneita kansainvälisiä opiskelijoita oli suuri määrä ja yliopiston projektityöntekijään saatettiin ottaa yhteyttä jo kotimaasta ennen Jyväskylään tuloa. Edelliset vaihto-oppilaat ja kansainvälisten asioiden koordinaattorit olivat maininneet KYTKE-hankkeen erilaisista mahdollisuuksista. Sähköpostien välityksellä mietittiin usein jo sopivia projekteja ja vaihtoehtoja mitä opiskelun ohella voisi tehdä ja mitä mahdollisuuksia Jyväskylän kolmas sektori voisi tarjota juuri kansainvälisille opiskelijoille. Ikävä kyllä, mahdollisuuksia ei ollut läheskään niin paljon mitä suomen kieltä taitaville opiskelijoille.

Onnistumisia, haasteita ja kehittämisideoita

Opiskelijoiden kokemukset projektiryhmien toiminnasta olivat pääosin hyviä ja jokaisella ryhmällä oli joitain onnistumisen kokemuksia jaet-

tavana. Opiskelijat myös kokivat, että projekteissa opittiin paljon ja ne olivat tarjonneet hyviä haasteita. ”Mun mielestä yllättävän hyvin on toiminut. Kuitenkin koko ajan ollaan menty eteenpäin projektissa ja saatu asioita tehtyä. Pitkäkestoinen Mahis-projekti ja ollaan saatu tehtyä mitä ollaan suunniteltu alusta asti” (JAMK, ryhmä 3). Muissakin ryhmissä pohdittiin onnistumisena sitä, että ”ollaan tehty työmme hyvin” (Humak, ryhmä 6). Oli siis tärkeää, että projekti tai jokin suuri tehtävä oli saatu päätökseen. Kuitenkin monet projektit olivat pitkäkestoisia ja useat opiskelijat tulivat jossain vaiheessa projektia mukaan tekemään jotain ”pien-tä”. Onnistumisen tunteita ei siten syntynyt kaikille siitä, että projekti olisi viety menestyksekkäästi loppuun. Kuitenkin ryhmissä pohdittiin myös, että onnistumisen ja hyvänolon kokemuksia tuli myös itseohjautuvasta ryhmästä, mukavasta tiimistä ja uusiin ihmisiin tutustumisesta, projektin hyvästä ideasta ja tarkoituksiperistä, järjestettävän tapahtuman loistavasta tunnelmasta, ryhmän onnistuneen sanattoman viestinnän toimimisesta järjestettävän tapahtuman aikana, yhdistyksen välittömästä ja lämpimästä ilmapiiristä, hyvästä palautteesta, sekä uuden oppimisesta.

Korkeakouluysteistyö nähtiin vahvuutena. ”Koen, että yhteistyötä on tehty, mutta puhuisin enemmänkin ihmisten välisestä yhteistyöstä enkä niinkään eri korkeakoulujen välisestä yhteistyöstä tässä meidän projektissa. Ei ole korostunut yhtään se, että kuka on yliopistosta ja kuka ammattikorkeakoulusta tai mitä alaa kukin opiskelee” (Humak, ryhmä 4). Ryhmän 4 kummallakin haastateltavalla oli aikaisempia kokemuksia harjoittelusta ja korkeakoulujen välisestä yhteistyöprojekteista, joissa oli syntynyt ”sellainen me ollaan parempi kuin te -asetelma” (Humak, ryhmä 4). ”Muistan omasta harkasta sellaisen, että siellä lastentarhanopettaja yliopiston puolelta on vähän kuin nenä pystyssä meitä kohtaan vähän kuin me ei osata mitään. Sitten loppujen lopuksi huomaa, että ok, niillä on vähän enemmän sitä teoriapohjaa, mitä meillä on huomattavasti vähemmän. Mutta sitten kun mennään sinne toiminnan puolelle niin se on ihan toinen tilanne sitten” (JAMK, ryhmä 4). Vielä monialaisempaa yhteistyötäkin toivottiin. ”Tuntuu, että ollaan yritetty houkutel-la opiskelijoita tähän projektiin niin tuntuu, että siellä on aika suppea piiri mistä ne opiskelijat tulee. Jotenkin sitten kaipaisi monialaisempaa yhteistyötä” (JAMK, ryhmä 3).

Jotkut projektit vaikuttivat uudelta harrastukselta. Esimerkiksi Wari ry:n Kotovideo-projektissa opiskelijat olivat itse päässeet pohtimaan mikä hyödyttäisi juuri tulleita turvapaikanhakijoita ja maahanmuuttajia yleensäkin Suomessa. He päätyivät suunnittelemaan ja kuvaamaan

videoklippejä arkisista asioista, kuten kaupassa käynnistä ja oikean maitopurkin valitsemisesta.

”Tuossa Kotovideo-projektissa on tosi kiva se, että kun kaikki ihmiset ovat niin eri aloilta eikä kenelläkään ole mitään ammattitaitoa sen kuvaamisen kanssa niin että sitten yhdessä ihmetellään ja opetellaan ja autetaan toisiamme tarvittaessa. Ja jos joku kokee jonkin asian itselleen alussa helpommaksi niin voi ensin tehdä ja sitten vaihtaa haastavampaan jos siltä tuntuu. Se on silleen kiva, että sä voit vapaasti valita, että mitä siinä projektissa haluat tehdä” (JAMK, ryhmä 3).

Kotovideo-ryhmä toimi englanninkielellä, sillä mukaan tuli myös kansainvälisiä opiskelijoita. Kansainvälisyys koettiin rikkaudeksi. ”(Kotovideo-projekti) alussa kangerteli ja ehkä tiedonkulussa oli katkoksia ja siinä vaihtui ihmisiä paljon. Kun tuli uusia ihmisiä siihen projektiin niin se oli kyllä tosi kiva sitten, saatiin uutta henkeä projektiin. Oli sitten tosi kiva.” (JYU, ryhmä 3). Muissakin ryhmissä kansainvälisten opiskelijoiden kanssa toimimista pidettiin onnistuneena kokemuksena. ”For me, it was one of the greatest things to work with the people of international background and it was even more funny and easier to cooperate with them” (JYU, ryhmä 9). Ainoastaan yhdessä ryhmässä, joka koostui kolmesta suomenkielisestä ja yhdestä kansainvälisestä opiskelijasta, kommunikaatio ja viestintä koettiin haasteelliseksi. He pohtivat viestinnän vaikeutta vieraalla kielellä. ”Meillä se oli se, että meille englantia on vieras kieli. Me ei edes tiedetä, onko sillä vaihto-opiskelijalla englantia natiivikieli, todennäköisesti ei. Kukaan meistä ei natiivina puhu englantia, joten sekin saattoi olla hidaste” (Humak, ryhmä 6).

Suurimpana ongelmana projekteissa ilmenikin viestintä ja tiedonkulku, joka sai jopa 10 mainintaa. Laajan verkoston välinen kommunikaatio tuotti monelle projektille vaikeuksia. ”Ainut haaste oli viestintä, kun oli moneen suuntaan viestimistä, ei tiennyt aina oliko kaikilla ajantasaisin tieto. Viestiä tuli sieltä sun täältä välillä, oli aika paljon viestittelyä moneen suuntaan” (JYU, ryhmä 2). Eri tahojen edustajien paikalle saaminen koettiin myös ongelmallisena. ”Usean yhdistystoimijan verkoston kanssa viestiminen ja koordinoiminen on haastavaa ja heidän saaminen yhtä aikaa palaveriin on vaikeaa” (JYU, ryhmä 1). Myös ryhmän sisäinen kommunikaatio koettiin joskus vaativaksi. ”Välillä oli ehkä vähän sekavaa kun yritettiin viestiä Facebookin välityksellä ja sähköpostin välityksellä. Ja sitten kun oli niin monta tekijää ja ihmistä niin sitten se

oli välillä vähän sekavaa, että missä nyt mennään” (JAMK, ryhmä 5). Opiskelijat myös pohtivat ratkaisua viestinnän ja tiedonkulun ongelmille, mitä olisi voinut tehdä paremmin sen eteen. Yhdessä ryhmässä mietittiin, että ”ratkaisu olisi voinut olla, että kaikki viestit tulee kaikille. Kaikilla olisi silloin ollut sama tieto” (JYU, ryhmä 2). Opiskelijat miettivät myös eri viestintäalustojen käyttöönottoa ja miten puhelimella soittaminen voisi helpottaa kommunikointia.

Seuraavaksi haasteellisimpana koettiin kiireiset aikataulut ja niiden yhteensovittaminen. Suurempi ryhmä on voinut auttaa toisiaan tässä asiassa paremmin mitä pienempi ryhmä. Uusia opiskelijoita on siten mielellään otettu mukaan. ”Than yhtä lailla mulla itsellä on ollut omat aikataulut, jotka ovat kiireisiä, joten yhtä lailla se ei ole haitannut yhtään, vaikka joku uusi onkin tullutkin mukaan (kesken kaiken).” Varsinkin kansainväliset opiskelijat mainitsivat ajan puutteen vaivaavan projektien etenemistä eniten. Useat heistä tulivat Suomeen vaihtoon vain yhdeksi lukukaudeksi, joten aika oli vaikeasti hallittavissa opiskelun, uusiin ihmisiin tutustumisen, matkustelun ja vapaaehtoistoiminnan aloittamisen keskellä. Opiskelijat neuvoivatkin uusia vapaaehtoistointintaan hakeutuvia opiskelijoita, että ”organize time better and be sure you want to commit because it needs your commitment even if sometimes you get no people or staff. But you really need to commit. Be prepared, but it is worth it” (JYU, ryhmä 9).

Tehtävien jakautuminen ryhmän sisällä ja niistä vastuun kantaminen myös osaltaan vaikuttivat siihen miten opiskelijat sitoutuivat olemaan mukana. Jos joutui ottamaan liian ison palan vastuuta, aika ei riittänyt. Jos ei taas tiennyt oikein mihin pitäisi tarttua seuraavaksi, niin sekin vei nopeasti kiinnostuksen pois. ”Se voisi tuoda enemmän sitoutumista kun siinä (projekteissa) olisi enemmän selkeä rakenne. Se voisi selkeyttää sitä enemmän jos jokaisella olisi joku pieni vastuualue, esim. yksi ihminen joka selvittää aina bussiaikataulut. Silloin voisi vaikka toimia etänä enemmän, vaikka ei näistä palavereistakaan ole ollut mitään haittaa” (JAMK, ryhmä 4). Yhdessä ryhmässä taas pohdittiin, että stressiä olisi paljon vähentänyt se, että ryhmä olisi tavannut kerran viikossa ja varmistanut, että kaikki ovat tietoisia mitä kenenkin tehtäviin kuului (ryhmä 5).

Joissakin vapaaehtoistoiminnan projekteissa oli jo valmiina selvä rakenne: esimerkiksi jos toteutettavana oli tapahtuma tai leiri, joka järjestettiin tiettyinä päivinä; tai jos projektiin liittyi apurahahakemuksen

tekemistä; tai jos projektia ei voitu toteuttaa, ennen kuin tietyt asiat oli tehty. Muutama opiskelija mainitsi, että he pitivät kovasti siitä, että toiminnalla oli jo selvä projektimainen runko, jonka mukaan edettiin. Kuitenkin muutama opiskelija, jopa niistä projekteista, missä jo oli valmiina jonkinlainen rakenne, toivoi niihinkin vielä enemmän selvempiä tavoitteita, aikatauluja sekä henkilökohtaisia suunnitelmia, missä nimettäisiin jo kehitettäviä työelämävalmiuksia yhdessä joko projektityöntekijän tai yhdistystoimijan kanssa. ”Kyllä mäkin nään sen hyvänä, että mitä työelämävalmiuksia siinä (projektissa) voisi saada. Oppisi oman koulutaustan kautta näkemään mitä osaa ja mitä valmiuksia on, että osaisi vähän nimeä niitä mitä on oppinut ja saisi siitä ammattitaitoa” (JAMK, ryhmä 3). Samoin kansainvälisille opiskelijoille oli melko tyypillistä, että he kaipasivat selvää suunnitelmaa tekemisen ympärille. ”I think that I missed kind of a plan from the beginning that shows us where we are, where we want to go, and what we have to do because for me it was always like random in a way ‘now you gotta do this, and now we have to look at some other things’. This is how I felt for example” (JYU, ryhmä 8).

Suomenkielisten opiskelijoiden keskuudessa myös suunnitelmallisuutta pidettiin hyvänä ratkaisuna ryhmien motivoimiselle. ”Olisi jotain tiettyjä päivämääriä tai välietappeja, että se voisi ehkä motivoida paremmin. Sitten tulisi myös vähän tehokkaammin suunniteltua kun on kuitenkin vapaaehtoistyöstä kyse niin helposti venyy päivämäärätkin” (JYU, ryhmä 3). Vapaaehtoistyöprojektien aikatauluttaminen opiskelijoiden mielestä ei lisäisi enempää stressiä, sillä monet opiskelijat tekivät niitä silloin kun heillä oli opintoiltaan siihen aikaa. ”No ei se mun mielestä stressiä lisäisi kun se kuitenkin poikkeaa normi koulutyöstä kun sitä projektia tehdään ulkopuolelle” (JAMK, ryhmä 3).

Ryhmien välillä ja ryhmien sisällä oli paljon eroja siinä, miten ryhmän olisi haluttu toimivan ja miten sen toimintaa voisi kehittää paremmaksi. Mukana oli opiskelijoita, jotka olivat käyneet projektinhallinnan kursseja ja jo montakin työharjoittelujaksoa, sekä sellaisia, jotka olivat juuri aloittaneet opinnot, ja joilla ei ollut vielä paljonkaan kokemusta ryhmässä toimimisesta ja tekemisestä. Eräs opiskelija toivoi, että ”Olisi hyvä, että olisi neuvoja ja opastusta ryhmätyöskentelyyn ja siihen, miten ottaa haltuun ja toimia sidosryhmien kanssa (käytännön neuvoja ja työkaluja)” (JYU, ryhmä 1). Jotkut opiskelijat myös kokivat helpottavaksi sen, ettei tarvinnut kohdata yhdistystoimijoita yksin. ”KYTKE voisi valmentaa opiskelijoita siitä, miten ottaa sellainen ammattimainen ote ja miten kohtaat ja tapaat ihmisiä ensimmäistä kertaa” (JYU, ryhmä 1).

KYTKEn projektiryhmä kehitti syksyllä 2016 opiskelijapalautteen tuloksena projektinhallinnan materiaalia sekä tehtävän, jossa opiskelijat joutuisivat pohtimaan omaa rooliaan aloittaessaan uudessa projektissa. Vastuuohjaaja voisi samalla antaa henkilökohtaista palautetta ja auttaa henkilökohtaisen suunnitelman tekemisessä. Tehtävä jaettiin myös englanninkielisille ryhmille. Ainoastaan kolme suomenkielistä ja yksi englanninkielinen tehtävä palautettiin. Tässä tuli esille vapaaehtoisuuden haasteellisuus, sillä vaikka opiskelijat olisivat voineet merkitä vapaaehtoistoimintatunteihin tehtävän tekemiseen käytetyn ajan, sitä ei koettu tarpeelliseksi tai mielekkääksi. Emme myöskään lähteneet painostamaan opiskelijoita tehtävän tekemisestä, sillä projekteihin mukaan lähteminenkin oli opiskelijan oma valinta.

Ryhmissä 4, 6 ja 7 myös toivottiin enemmän kontaktia eri tahojen kanssa, jotka ovat projektissa mukana, sekä yhdistyksiltä selviä tavoitteita sekä sisältöjen avaamista niistä toiminnoista, joihin toivottiin opiskelijoita. Muissakin ryhmissä puitiin samanlaisia asioita, sillä moni yhdistys oli listannut tarpeitaan, mutta yhdistykset eivät olleet välttämättä ehtineet miettiä, mitä kaikkea ne opiskelijan kannalta käytännössä tarkoittivat. Ryhmässä 3 oli mukana opiskelijoita, jotka olivat itse alusta lähtien kehittäneet kaksi erilaista projektia eri yhdistyksille. Opiskelijat pitivät projektin kehittämistä ja sen alusta loppuun viemistä upeana kokemuksena, mutta myös haastavana. ”Sellainen uuden ideoiminen ja sen tekemään lähteminen on aika vaikeaa loppujen lopuksi” (JAMK, ryhmä 3). Yhdistystoimijakin pohti opiskelijoiden kanssa samaa, että ”Sillä tilaavalla taholla olisi myös töitä tehtävänä, että ne kehittelisivät sellaisia toimintamuotoja tai laajentaisi omaa toimintaansa niin, että se olisi opiskelijoille rajattua ja järkevää tulla” (Yhdistystoimija, ryhmä 3). Opiskelijoilla oli tiukka aikataulu, tietty määrä tunteja käytettävissä ja uuden projektin suunnittelu vaati kovasti pohjatyötä, verkostojen luomista, monenlaisten asioiden selvittelyä ja usein jopa jonkinlaisen projektisuunnitelman tai apurahahakemuksen tekemistä yhdistykselle.

Monille kansainvälisille kandidaattitason vaihto-opiskelijoille itsenäisesti toimiminen jossain organisaatiossa oli jo lähtökohtaisesti vierasta, kun taas suomalaisessa (korkeakoulu)kulttuurissa itsenäiseen toimintaan oli jo totuttu. Odotukset ohjauksesta ja palautteen saamisesta saattoivat myös poiketa paljon siitä, mihin yhdistykset olivat jo tottuneet suomalaisten vapaaehtoisten kohdalla. Ryhmässä 8 keskusteltiin kovasti vapaaehtoistoiminnan haasteista. ”We organized the meetings by ourselves and we went to the university library and we have done the

questionnaire...but we got no feedback until we went into the meeting. I agree that they were not ready for volunteers” (Humak, ryhmä 8). Kuitenkaan kaikki opiskelijat eivät kokeneet samalla tavalla, että heidän vapaaehtoistoimintansa olisi pitänyt olla koko ajan ohjattua ja valvottua. ”I think that it is pretty good to organize things by yourself. So I really did not mind that there was no supervision...all the time” (JYU, ryhmä 8).

Kansainväliset vaihto-opiskelijat kaipasivat enemmän tukea vapaaehtoistoimintaan lähtemisessä, sillä Jyväskylään saapuessa suomenkieliset katujen ja paikkojen nimet olivat vaikeasti hahmotettavissa. Suomenkielisissä opiskelijoissakin oli myös niitä, jotka olivat juuri muuttaneet Jyväskylään opintojensa takia, eivätkä siten tienneet esimerkiksi missä Kansalaistoiminnan keskus Matara sijaitisi. Jotkut opiskelijat myös kaipasivat hieman tukea siinä, että projektityöntekijä helpottaisi yhdistystoimijoihin ja uuteen paikkaan tutustumista. Samalla pystyttiin varmistamaan, että sopiva projekti ja opiskelijan työpanos sovittiin yhdistystoimijan ja opiskelijan välillä. Oli myös joitain projekteja, joihin yhdistystoimijoilla ei ollut aikaa panostaa, joten projektityöntekijät ottivat niistä enemmän koordinaatiovastausta helpottaakseen ja tukeakseen pienen yhdistystoimijan taakkaa.

Kansainväliset opiskelijat olivat useimmiten osallistuneet johonkin vapaaehtoistoimintaan jo kotimaassaan tai joissain muissa maissa. Ainoastaan yksi itävaltalainen opiskelija mainitsi, että ei ollut koskaan tehnyt vapaaehtoistyötä, mutta koki, että nyt olisi hyvä mahdollisuus aloittaa. Kansainvälisten opiskelijoiden keskuudessa vapaaehtoistoiminta usein miellettiin hyväntekeväisyys/auttamiskokemukseksi ja joillekin projektit yhdistyksissä eivät vastanneet tätä mielikuvaa vapaaehtoistoiminnasta. ”I think that my volunteer experience in Netherlands was better, I worked with elderly, but I also worked with children, and really got the feeling that I helped them. And I didn’t get that here. It was just an additional thing to do. And I didn’t really get the feeling that it could help anybody. So, for me it was not that rewarding” (JYU, ryhmä 8).

Jotkut ryhmät toimivat maahanmuuttajaperheiden lasten tai turvapaikanhakijoiden kanssa, joiden elämäntilanteet olivat haastavia. Heille järjestetyt kerhot ja ryhmät toimivat myös vapaaehtoisuuden puitteisissa ja joskus kävi niin, ettei lapsia ilmestynytäkään kerhoon, vanhempia ei saatu tulemaan haastatteluihin tai mukaan tuli vain muutama nuori turvapaikanhakija kun paikalle odotettiin koko ryhmää. Joskus ohjaaja saattoi olla näissä ryhmissä enemmän kuin itse osallistujia. Joitakin

kansainvälisiä opiskelijoita tämä epävarmuus harmitti. ”People do not sign up for the events (here). But our need was different. This time we really wanted to know if someone was coming” (JYU, ryhmä 8). Ryhmässä 9 pahoiteltiin myös vapaaehtoistoiminnan epävarmuutta. Tässä ryhmässä kuitenkin oltiin sympaattisempia, sillä opiskelijat vertasivat myös omaa kokemustaan vieraassa maassa, minkä seurauksena heidän asenteensa pehmenivät. ”At some time in the winter it strike down really badly in the beginning. (laughing) At some time you just lose people” ”Yes, it is hard to get up in the morning when it is so dark” (JYU, ryhmä 9 opiskelijat). Yksi opiskelija pahoitteli myös sitä, että oli itse ollut sairaana juuri silloin kun hänen apuaan olisi tarvittu pelitapahtumassa, johon oli ilmoittautunut sitoutuvansa vapaaehtoiseksi.

KYTKE-hankkeen tehtävä oli kuitenkin luoda pysyvää järjestelyä korkeakoulujen ja kolmannen sektorin välille. Kokeilimme erilaisia malleja opiskelijoiden rekrytoinnissa, hankkeen esittelyssä, ryhmien muodostamisessa ja niiden toiminnan tarkkailussa/koordinoinnissa. Suomenkielisillä opiskelijoilla oli haastattelun lopussa eläytymistehtävä, jossa heitä pyydettiin luomaan täydellinen yhteistyömalli korkeakoulujen ja kolmannen sektorin välille. Englanninkielisissä ryhmissä kysyttiin tarkemmin millaisia toimintamalleja kansainvälisten opiskelijoiden kotimaassa korkeakoulujen ja kolmannen sektorin tai yhteisöjen välille oli muodostettu. Tähän päädyttiin koska ajateltiin, että kansainvälisillä opiskelijoilla ei vielä olisi syntynyt kunnollista kuvaa jyvaskyläläisestä korkeakoulujen ja kolmannen sektorin välisestä yhteistyöstä. Muutenkin heidän kokemukset omista yliopistoistaan antaisivat meille tärkeitä viitteitä siitä, miten tällainen kuvio oli ratkaistu muualla. KYTKE-hankkeen alkuperäinen idea pohjautuukin osin Brightonin yliopiston CUP-P:in (Community University Partnership Programme) malliin. Muutamilta ryhmiltä myös kysyttiin miten heidän mielestään KYTKE-hanke voisi jatkua ilman projektityöntekijöitä.

Korkeakoulujen ja kolmannen sektorin yhteistyön kehittäminen

Kysymys KYTKE-hankkeen jatkuvuudesta ilman projektityöntekijöitä korkeakoulujen ja yhdistysten välillä aiheutti ensin hieman hämmennystä. ”Ai, siis tarkoitatko, että projekti edelleen jatkuisi, mutta ei olisi enää tavallaan ketään ulkopuolista tai valmista talon puolesta olevaa pomoa? Sittenhän se on hirveästi sen ryhmän omalla vastuulla. Se olisi hirveän tärkeätä, että ne ihmiset olisivat sitoutettu niin, etteivät lähde vetään ja säikähtäisi, että pomo lähtisi pois” (JAMK, ryhmä 3). Toisessa

ryhmässä ensimmäinen reaktio oli myös samantapainen. ”Mä näen, että se on aika iso kynnys siinä vaiheessa jos opiskelijat keskenään lähtee. Mä itse ainakin koen, että olisi iso kynnys, enkä välttämättä itse lähtisi mukaan jos ei olisi yhtä selkeää henkilöä, joka siitä toiminnasta vastaisi tai koordinoisi” (Humak, ryhmä 4).

Ryhmähaastatteluihssa koordinaattorin tai jonkun projektista vastuussa olevan henkilön tärkeys korostui. ”Siinä vaiheessa näkisin, että yhdistysten kanssa toimimista ja yhteydenpitoa voisi korostaa niin, että se ei olisi vaan opiskelijoiden välinen asia” (JAMK, ryhmä 3). Samassa ryhmässä yhdistyksen edustaja oli samaa mieltä asiasta, että ”siinä vaiheessa kun joku opiskelija tai tiimi tekee jollekin järjestölle niin se kuuluu sille seurata sitä” (Yhdistystoimija, ryhmä 3). Esille nousi myös opinnollistamisen mahdollisuus, sillä opiskelijat olivat hyvin tietoisia yhdistysten resurssien ja voimavarojen niukkuudesta. ”JAMKilla kyllä löytyy kursseja mihin projekteja olisi helppo ujuttaa” (JAMK, ryhmä 4). Toinen opiskelija jatkoi, että ”siinä pitäisi olla sitten tarpeeksi opintopisteitä, että porukka lähtisi mukaan” (Humak, ryhmä 4). Yksi opiskelija mietti, että ryhmä itse voisi ottaa enemmän vastuuta ja valita joku fasilitoimaan projektia. Kaikki olivat kuitenkin sitä mieltä, että jonkun pitää olla selvästi vastuussa projektin etenemisestä ja sen pitäisi olla mieluummin joku muu kuin opiskelija.

Eläytymistehtävässä (katso liite 2) opiskelijat pääsivät ideoimaan onnistuneen esimerkin korkeakoulujen ja yhdistysten yhteistyöstä sekä myös pohtimaan epäonnistunutta esimerkkiä yhteistyöstä. Tämän eläytymistehtävän kiinnostavinta antia oli se, että parasta mahdollista yhteistyömallia lähdettiin yleensä kehittämään jo menossa olevan KYT-KE-hankkeen projektin pohjalta. ”Hirveän hyvä esimerkki on juuri se mitä ollaan nyt tekemässä” (JYU, ryhmä 1). Ideoinnissa tuli myös esille se, että tapahtumia haluttiin järjestää ulkona, ”ei kenenkään maalla”, tai paviljongissa minne kaikki ihmiset, jopa ohikulkijat, löytäisivät ja tunnistivat olevansa tervetulleita. Yleensä mielikuvissa rakennettiin jokin suuri yleisötapahtuma, joka yhdistäisi eri toimijoita. Muita esimerkkejä olivat myös kaikille avoimen paneelikeskustelun järjestäminen, pop-up toiminta, toiminnallisen radan kehittäminen, sekä rasismien vastaiselle viikolle opetusmateriaalin tekeminen ylä- ja alakoululle. Tapahtuman pitäisi myös syntyä tarpeesta. ”Kun yhdistyksellä on joku tarve, niin omakin homma tuntuu mielekkäämmältä, kun tekee siihen tarpeeseen” (JYU, ryhmä 1). Tarpeiden ajateltiin olevan yhteydessä yhdistysten tavoitteisiin, jotka mainittiin muutamissa ryhmissä. ”Antaa pallo yhdis-

tyksille, että tarpeeksi tarkkaan miettivät tavoitteita, mitä tarvitaan” (JAMK, ryhmä 7).

Mielikuvaharjoitus nosti myös esille sen, että opiskelijat halusivat nähdä itsensä onnistuneissa yhteistyöprojekteissa vastuun kantavina keskushahmoina, joilla olisi kaikki langat käsissä, eikä minään harjoittelijoina, jotka vain keittelisivät kahvia muille. ”Ois sellainen selkeä tehtävä itselläkin, missä voisi itse ohjata ja suunnitella omaa tekemistä, ja pääsisi kunnolla itsekin vaikuttamaan” (JYU, ryhmä 3). Vaikuttamisen ohella kehittämistehtävät koettiin myös kiinnostavina. ”Mäkin opiskelijana haluaisin juuri just kehittää jotain ja päästä toteuttamaan jotain konkreettista ja tehdä yhteistyötä yhdistysten henkilökunnan kanssa” (JAMK, ryhmä 5). Tällaisessa yhteistyötilanteessa molemmat osapuolet (siis yhdistys ja opiskelijat) oppisivat jotain uutta projektin kautta. Jotkut opiskelijat toivoivat pitkäaikaista tekemiselle, toiset taas muutama kuukauden pätkää. Opiskelijat miettivät myös tässä koordinoivan tahon tärkeyttä. ”Siellä voisi olla jostain yhdistyksestä ja opiskelijoita ja opettajia, jotka vetää ja koordinoi sitä juttua” (JYU, ryhmä 2).

Mielikuvaharjoituksessa epäonnistuneen yhteistyön merkeistä korkeakoulujen ja yhdistysten välillä korostettiin sujumatonta yhteistyötä eri osapuolten välillä. ”Korkeakouluopiskelijat eivät tietäisi mitä tapahtuisi ja organisaatioita on, ja mikä on KYTKE-hanke” (JAMK, ryhmä 5). Opiskelijat miettivät myös, että olisi huono asia jos ”Yhdistykset ottaisivat nihkeästi opiskelijoita vastaan” (JAMK, ryhmä 7) tai ”Ei ymmärrettäisi sitä mikä on sen yhdistyksen kohderyhmä, eikä tavattaisi koskaan kasvotusten. Ne vain tietäisivät, että opiskelijat tekevät jotain” (JAMK, ryhmä 5). Myös kiitosten ja palautteen saamista pidettiin tärkeänä, samoin vapaaehtoisuutta ja opiskelijoiden motivaatiota. ”Jos opiskelijat olisi jotenkin jaettu pakosta tiettyyn juttuun, mikä ei kiinnosta niitä pätkäkään. Se olisi huono asetelma” (JAMK, ryhmä 4).

Esimerkkeinä epäonnistuneesta yhteistyöstä tuotiin esille myös yhteisten tavoitteiden puuttuminen, niiden täyttymättömyys tai se, ettei vain yksinkertaisesti tapahtuisi yhtään mitään. Myös mietittiin, että vaikka olisikin jo tavoite selvillä, niin sittenkin kaikki voi vielä mennä pieleen. ”Tulisi joku kehittämisen kohde joo, mutta se olisi jotenkin epäselkeä eikä saisi apua siihen” (JAMK, ryhmä 5). Pelättiin myös, että olisi erittäin ikävä tilanne, jos budjetti jäisi miinukselle. Toisaalta myös yksi opiskelija pohti, että ”kauhuskenaario tuntuu tosi kaukaiselta” (JAMK, ryhmä 7). Samoissa mietteissä oli myös toinenkin opiskelija: ”Kyllä mä

veikkaan, että jos tapahtuma pidetään, niin se on jo onnistunut” (Humak, ryhmä 6). Moni opiskelija, mukaan lukien ryhmä 3:n yhdistystoimija, pohti, että tapahtuman ilmapiiri on kuitenkin erittäin tärkeä onnistumisen kannalta. ”(Epäonnistumisessa) ei tuu yhtään ketään keitä sinne pitäisi tulla tai se olisi liian tavallista, menisi mönkään, kaikki lähetsi huonolla mielellä (JYU, ryhmä 2).

Negatiivisen mielikuvan kautta mietittynä opiskelijat myös puhuivat paljon toimijoiden välisistä suhteista, jotka voisivat vaikuttaa projektien epäonnistumiseen. ”Viestit eivät kulkisi porukalta toiselle ja olisi kyräilyä selän takana ja porukoilla ei olisi samoja vapauksia niin, että tulisi eriarvoinen asema” (Humak, ryhmä 4). Myös jo aiemmin esille tulleet haasteet projektien kulusta tulivat esille epäonnistuneen yhteistyön mielikuvaharjoituksessa. Ensimmäinen ryhmä mietti, että ”ketään ei kiinnosta tehdä yhteistyötä, kukaan ei ota vastuuta, ei ole mitään roolijakoa, kukaan ei hallitse kokonaiskuvaa, ei tehtävänjakoa, koordinointia tai aikataulutusta, viestintä ei toimisi ollenkaan, ei tavoitetta...” (JYU, ryhmä 1).

Kansainvälisten opiskelijoiden kohdalla korkeakoulujen ja yhdistysten yhteistyötä heijastettiin eniten harjoitteluun. Venäjällä esimerkiksi harjoittelujaksot jopa historian opiskelijoille ovat pakollisia. ”For example, I have a bachelor degree in history and they have four internships. And you cannot get your degree if you don't participate” (JYU, ryhmä 8). Hollannissakin kandidaatin tutkintoon kuuluu yksi lukukausi harjoittelua, mutta vapaaehtoistyökulttuuri on myös arvostettua ja se osattiin nähdä tapana rakentaa omaa osaamista. ”I think that a lot of people in Netherlands go volunteering because it looks good on your resume. It is just that you can find all these organizations in the internet, but you do not get any credits for that” (JYU, ryhmä 8). Italiassa on oma siviilipalveluksen mahdollisuus, jonka voi kytkeä korkeakouluopintoihin. ”Otherwise especially for the third sector we have national civil service about volunteer work where you also get a small paycheck, but it is really small. And you can be employed from 9 to 12 months. And you can also get university credits. But it is almost a full time job” (JYU, ryhmä 9).

Korkeakouluopiskelijoiden työelämävalmiuksien kehittäminen

“Jos joku sanoo, ettei hyötynyt tästä mitään, niin tuliko edes yhtään mitään tehtyä?” ”Joo, se on omasta asenteesta ja työnteosta tosi paljon kiinni, että oppiiko mitään” (Humak, ryhmä 6 opiskelijat).

Työelämävalmiuksista kysyttiin niin haastattelussa kuin lomakkeellakin. Työelämätaitoja oli kertynyt paljon kaikille opiskelijoille. Verkostot ja yhteistyötaidot mainittiin useimmin haastatteluissa merkityksellisimpinä. Haastatteluissa listattiin muun muassa ”moniammatillinen yhteistyö, erilaisilta taustoilta tulevien ihmisten kanssa työskentelyä” (JYU, ryhmä 1). Samoin työelämävalmiuslomakkeessa opiskelijoista 71,4 % raportoi saaneensa paljon tai erittäin paljon verkostoja. Ainoastaan kaksi opiskelijaa kommentoi, etteivät he ole vielä saaneet muodostettua minkäänlaista verkostoa, koska ovat juuri aloittaneet projektin. Yksi opiskelija huomautti, että oli lähtenyt mukaan muiden kuin verkostojen rakentamisen takia. ”En ole ajatellut tätä verkostonäkökulmasta yhtään, en ajatellut, että se olisi keskeinen osa” (JYU, ryhmä 1).

Opiskelijoista 83 % koki, että oli saanut joko erittäin paljon tai paljon ryhmätyö- ja sosiaalisia taitoja. Ryhmässä 5 pohdittiin, että he olivat oppineet paljon ”ryhmätyöskentelyä ja ohjaamista kun lähtötilanne oli se, että kukaan ei tunne toisiaan ja itse ei tunne ketään” (JAMK, ryhmä 5). Projektit yhdistyksissä antoivat hyviä mahdollisuuksia uusiin ihmisiin tutustumiseen. Yksi maahanmuuttajataustainen opiskelija toivoi enemmän verkostoja suomalaisiin. Hänen suomen kielensä oli erinomainen, mutta silti verkostojen luominen tuntui vaikealta. ”On ollut vaikea tutustua suomalaisiin kunnolla. Mulla on paljon tuttuja, mutta on loppujen lopuksi ollut vaikea rakentaa verkostoja” (JYU, ryhmä 2).

Kaikki opiskelijat raportoivat oppineensa projekteissaan sekä ryhmissään ainakin jonkin verran myös organisointi- ja koordinoitaitoja. Opiskelijoista 61 % raportoi oppineensa paljon ja 14 % erittäin paljon koordinoitua ja organisoitua. ”Communication, organizational skills... even if it was not the best part, but we tried” (JYU, ryhmä 9). Varsinkin kansainväliset opiskelijat toivat usein esille organisointi- koordinoitaitojen merkityksen. ”Coordination, good contacts, letting people know what’s going on. I think that’s valuable wherever you go. Whether you are doing community work or working in some business you still have to keep some level of cooperation to be able to talk, keep up what’s going on if someone missed something” (Humak, ryhmä 8).

Työelämävalmiuslomakkeessa opiskelijoista 71,4 % myös raportoi, että pääsivät kehittämään paljon tai erittäin paljon taitoa toimia monikulttuurisessa ympäristössä. Samasta asiasta mainittiin myös haastattelujen yhteydessä. ”Mahis-projektissa on tullut aika paljon perusverkoitumista eri toimijoiden kanssa ja paikallinen monikulttuurisuus, mahdollisuuksien ymmärtäminen mitä voisi itsekkin tehdä tulevaisuudessa” (JAMK, ryhmä 3). Jonkun verran opiskelijat myös toivoivat KYTKE-hankkeen jälkeenkin saavansa lisää kokemusta monikulttuurisessa ympäristössä toimimiseen.

Opiskelijat myös pohtivat haastatteluissaan, että oppivat projekteissa myös vastuunottoa, suunnitelmallisuutta, ottamaan kaikki ihmiset tasapuolisesti huomioon, kommunikaatiotaitoja, englannin kieltä, rahoituksen hakemista, projektiosaamista, asiakaslähtöisyyttä, kokemusta lasten kanssa työskentelystä, esiintymisvarmuutta, itsevarmuutta ja itsetuottamusta, oman osaamisen soveltamista ja ammattiosaamisen laajentamista. Muutama opiskelija koki myös, että projekteissa toimiminen auttoi myös suoranaisesti työllistymiseen. ”Mä koin, että sen verran olen saanut valmiuksia, että olen saanut kesätyöpaikkahaastattelun” (Humak, ryhmä 4). Ainakin kaksi opiskelijaa sai palkkatöitä hankkeen projektien kautta ja yksi opiskelija perusti oman yrityksen yhdistyksen tiloihin.

Vähiten opiskelijat oppivat lainsäädännön tuntemusta, taloussuunnittelu- ja budjetointitaitoja tai pääsivät puhumaan ruotsia tai muita kieliä kuin englantia. Näiden vähäksi jääneiden taitojen hankkimista ei kuitenkaan koettu tärkeäksi vaan monikulttuurisuustaidot, projekti-osaaminen ja -johtaminen, sekä markkinointi ja viestintä jäivät listalle niistä taidoista, joita suurin osa opiskelijoista haluaisi yhä kehittää KYTKE-hankkeen projektinkin jälkeen. Mainintoja tärkeistä vielä opeteltavista taidoista saivat myös esiintymistaito, ajan hallinta, vastuun pitäminen, monialainen yhteistyökokemus ja konkreettinen ohjauskokemus. Osa toivoi myös täsmällisempää ammatillista verkostoa sekä monipuolisempaa verkostoyhteistyötä eri korkeakoulujen ja yhdistysten kanssa, jota ei kyennyt luomaan hankkeen aikana. Kaupungin yhteistyötä toivottiin myös KYTKE-hankkeeseen mukaan.

Kansainvälisiltä opiskelijoilta kysyttiin, hyödyttääkö heidän Suomessa tekemänsä vapaaehtoistyö kun he palaavat kotiyliopistoonsa tai kotimaihinsa. Kaikki opiskelijat, jotka vastasivat kysymykseen myönsivät, että vapaaehtoistyö eri maassakin on hyödyllistä. ”I think that I benefit

from it and I got some skills that I didn't have and I learn different stuff what I am learning in my own country. If I go back I can definitely apply some of those skills I have learned here" (JYU, ryhmä 9). Kansainväliset opiskelijat kokivat myös saaneensa erityistaitoja Suomessa ollessaan. Yksi opiskelija kertoi, että "I have learned some social media how it works here and it can help me back in China" (JYU, ryhmä 9). Toinen opiskelija mietti sosiaalisen median ohella, että hänen kotimaassaan ei myöskään otettu maahanmuuttajia samalla tavalla huomioon kuin Suomessa. "I think that the project is kind of interesting because in my culture we don't have much immigrants so we don't have this kind of a program to help them to know or even to have kids to have some community. ... It also helps volunteers and we get to know others and be more open-minded" (JYU, ryhmä 9).

Myös yliopiston ja yhdistysten yhteistyömallia pidettiin kiinnostavana. Aloitusseminaarimme jälkeen 2015 saimme palautetta myös muutamilta yliopiston kansainvälisiltä opiskelijoilta, jotka olivat olleet kuuntele-massa Brightonin yliopiston kanssa käytyä Skype-keskustelua aloituse-minaarin yhteydessä. Eräs yhdysvaltalainen opiskelija kommentoi:

"First I must say that I was very impressed with how this volunteer system at the University of Brighton works. After hearing about how involved the school is with the volunteer work and community, I think it would be so cool to start something like this in my home university but I would have no idea where to start... it has really made me want to get more involved with volunteer work at my home university".

Yhdistysten kokemuksia projektien kulusta

Yhdistyksillä oli ainoastaan positiivisia kokemuksia jaettavana opiskelijoiden tekemistä projekteista sekä KYTKE-hankkeen kanssa tehdystä yhteistyöstä. "Minunkin mielestä tää yhteistyö ja viestintä tähän KYTKE-hankkeeseen on sujunut tosi hyvin". Yhteistyö KYTKE-hankkeen kautta oli lisääntynyt myös muiden saman tyyppisten yhdistysten kanssa. Opiskelijoiden mukanaolo oli myös helpottanut yhteistyökuviaita. "Nyt meillä on ollut yhteistyötä Paremmiin yhdessä ry:n kanssa, tunnettiin aiemminkin, ja meillä on projekteissa paljon yhteistyötahoja... mutta kellään ei ole opiskelijaa vastaan mitään, koska kaikki on vaan tyytyväisiä kun joku tekee ja koordinoi".

Opiskelijoiden panokseen ja työhön oltiin myös tyytyväisiä odotusten mukaisesti. ”Mä oon iloinen, että homma hoituu näiltä opiskelijoilta, he tekee kaiken tosi hienosti, mun ei oo tarvinnut olla mitenkään huolissaan. Huoli on liittynyt mun omaan panokseen ja miten (oma) hanke voisi koordinoita tätä toimintaa”. Tekemistä riittäisi kuitenkin useammallekin opiskelijalle eri aloilta. ”Meillä on iso tarve dokumentoinnille ja kaikille asiakirjoille, joita pitäisi olla. Meillä on olemassa jotain, mutta markkinointi- ja viestintästrategioita tarvittaisiin. Niin, niille on iso tarve. Me yritettiin tarjota näitä meidän harjoittelijalle, mutta hän on suuntautunut enemmän nuorisohommiin”.

Kukaan ei löytänyt kehittämisentarvetta vaan yhdistystoimijat olivat tyytyväisiä opiskelijoiden toimintaan ja projektien kulkuun. ”Jos yhtä aktiivisia on kuin meidän opiskelija niin ei pahemmin tarvi (kehittää), kymmenen pistettä ja papukaijamerkki”.

Motivaatio ja tavoitteet

Yhdistystoimijoiden haastatteluissa oli mukana kuusi ihmistä neljästä eri yhdistyksestä, joilla on ollut opiskelijoita KYTKE-hankkeen kautta. Kaikki pitivät yhteistyötä korkeakoulujen kanssa erittäin tarpeellisena ja onnistuneena. Suurin syy siihen oli yhdistysten vähäiset resurssit. ”Meidän toiminta on aika laaja, mutta tekijöitä on ollut liian vähän. Meillä on vähän aktiivijäseniä. ... KYTKE-hankkeen kautta on pyöritetty vaikka mitä, monta projektia on toteutettu. ... Mutta se oli aika hyödyllistä, iso apu meille. Se toi meille resurseja”. Kaikki muutkin yhdistystoimijat olivat samaa mieltä, että opiskelijoista oli apua suureen resurssipulaan. ”Meillä oli toiveena silloin kun tultiin, että olisi edes yksi juttu. Ja me saatiin yksi juttu”. Kolmannelta sektorilta odotetaan jatkuvasti enemmän ääntä ja panosta yhteiskunnan ongelmien ratkaisemisessa. ”On ääretömän vähän tekijöitä ja pitäisi tehdä paljon, niin ilman opiskelijoita ei olisi tapahtunut, ei näitäkään, kun kukaan ei olisi ehtinyt hoitaa”.

Opiskelijoista ajateltiin, että he olivat jo erinomaisia osajia. ”Sitoutuneista opiskelijoista on todella paljon apua, he hoitavat vastuullisiakin hommia, he hoitaa ne tunnollisesti ja kunniallisesti”. Yhdistysten puolella ajateltiin myös, että hankkeen kautta mukaan lähteneet opiskelijat olisivat paremmin motivoituneita ja sitoutuneita. ”Meidän hankkeessa mennään ihmisten kotiin. Oli luottamusta kun he ovat hankkeessa niin ei mekään ehditä heitä valvomaan, oli luottamusta, että se hoituu KYTKE-hankkeen kautta. Jotenkin on semmoinen turvallisempi olo, että

nää ihmiset on motivoituneita ja ovat mukana tälläisessä hankkeessa, että uskaltaa niinkun luottaa heihin”.

Tulevaisuus ja hankkeen toimintojen pysyvyys

Yhdistystoimijat olivat huolissaan KYTKE-hankkeen loppumisesta ja he pitivät sitä tärkeänä, että hanke jatkuisi jossain muodossa. Merkittävimmäksi asiaksi koettiin, että pitäisi olla jokin taho, joka koordinoisi opiskelijoiden ja yhdistysten välistä kommunikaatiota/yhteistyötä. ”Joku pistehän pitäisi, joku yhteyskohtahan pitäisi olla, että miten yhdistykset saa yhteyden opiskelijoihin tarvittaessa ja päinvastoin, että joku taho tai portaalihan pitäisi olla”. Sen tahon kautta yhdistykset voisivat informoida tulevista mahdollisuuksista opiskelijoille, joten ehdotettiin foorumia, rekisteriä tai nettisivustoa. KYTKE-hanke onkin ollut mukana kehittämässä uutta portaalia, jossa yhdistykset voisivat ilmoittaa omista vapaaehtoistyön ja harjoittelun mahdollisuuksistaan opiskelijoille. Kaikki yhdistystoimijat olivat sitä mieltä, että se olisi hyvä ja toimiva ratkaisu. ”Se on se tiedonvälitys molemmin puolin se ykkösprioriteetti, että kulkisi tieto”.

Tilaisuuksia, missä yhdistykset ja opiskelijat kohtaisivat, pidettiin myös hyvänä ratkaisuna. ”Toivon, että korkeakouluissa olisi jotain tällaisia tapahtumia vaikka kerran vuodessa, johon yhdistyksiä olisi kutsuttu, vaikka sellainen Roadshow, että siitä tulisi perinne”. KYTKE-hankkeen Roadshow’n ideana oli mainostaa ja markkinoida yhdistysten vapaaehtoistoiminta-mahdollisuuksia opiskelijoille eri korkeakoulujen aulatilaisissa, jonne opiskelijoiden oli helppo pysähtyä. Opiskelijat voisivat siten tulla kyselemään yhdistyksiltä tarkemmin projektimahdollisuuksia.

Haastattelun aikana mietittiin myös työelämäopinto-tyylistä kurssia, jonka aikana opiskelijat voisivat suorittaa jonkun lyhyen harjoittelun jossain yhdistyksessä. ”Sehän olisi mahtava juttu, jos saisi kouluun jonkun sellaisen kurssin, sehän olisi idealistinen juttu, jos sen vain saisi”. Yhdistystoimijat keskustelivat myös korkeakoulujen roolista. ”Kun ajattelee oppilaitosten näkökulmasta, vaikka ei olisi enää KYTKE-hanketta, niin oppilaitosten pitäisi olla sitoutuneita, pitäisi olla tunnettu, tiedetty toimintatapa. Semmoset opinnollistamisen käytännöt olisi hyvä tulla oppilaitoksesta”.

TUFF! ry:n järjestämässä Shake and Make It-tapahtumassa jaettiin myös kyselylomake mukana oleville yhdistystoimijoille, joilta kysyttiin, että onko heillä ollut jo korkeakoulujen kanssa jotain yhteistyötä ja miten

KYTKE-hanketta voisi kehittää eteenpäin kun hanke loppuu. Kyselyyn vastasi 7 yhdistystä ja ainoastaan yhdellä niistä ei ollut ennen KYTKE-hanketta yhteistyötä korkeakoulujen kanssa. Kahdella yhdistyksellä ei ollut aikaisempaa yhteistyötä KYTKE-hankkeen kanssa.

Kyselyn vastauksissa tuli esille yhteisen foorumin ja yhteistyötä tukevan nettiportaalin lisäksi yhteisen tapahtumakalenterin kehittäminen. Siinä huomioitaisiin, että ”suuri osa Jyväskylän tapahtumista on korkeakoulujen & järjestöjen, yhdistysten, järjestämiä”. Lisäksi ehdotettiin vierailuja, tutustumiskäyntejä puolin ja toisin, sekä tilojen ja osaamisen hyödyntämistä. ”Vierailuja erilaisten yhdistysten toimielinten välillä. Kulttuuriyhdistyksistä ainejärjestöihin ja päinvastoin”. Yhdistys voisi jopa osallistua opetukseen. ”Yhdistyksemme on improvisaatioteatteri, ja tietojamme voisi hyödyntää korkeakoulujen opetuksessa, esim. sote-alan asiakastilanteiden harjoittelu näyttelijän kanssa...” Ehdotettiin myös sitä, miten vapaaehtoistoimintaa voisi paremmin hyödyntää opinnoissa. ”Kouluissa aktiivista informointia opiskelijoiden suuntaan ja kartoitusta siitä, millaisia projekteja opiskelijat voisivat hyödyntää suoraan opintoihinsa.”

Johtopäätökset

Opiskelijat ja yhdistystoimijat pitivät KYTKE-hanketta onnistuneena ja tarpeellisena välikappaleena korkeakoulujen ja yhteisöjen välillä. Yhdistykset, joilla oli ollut opiskelijoita KYTKE-hankkeen kautta, olivat tyytyväisiä projekteihin ja opiskelijoiden toimintaan. Kansainvälisiä opiskelijoita kaikista aloituslomakkeen täyttäneistä oli 20 %. Naisia kiinnosti selvästi enemmän kuin miehiä järjestötyö ja vapaaehtoistyön kontekstissa toimiminen. Ainostaan 20 % aloituslomakkeen täyttäneistä oli miehiä. Nylund and Yeung (2005) pohtivatkin, että varsinainen naisnäkökulma ei ole juuri tullut esille suomalaisessa vapaaehtoistyötutkimuksessa historiallisia tutkimuksia lukuun ottamatta. Usein kolmas sektori yhdistetään hoivatyöhön, jonka tekijöistä suurin osa on naisia.

Korkeakouluopiskelijoiden ja yhdistysten yhteistyön tuloksena palveluja tuottava vapaaehtoistoiminta oli ylivoimaisesti suosituinta. Erilaiset kehittämis- ja koulutustyöt yhdistyksissä kiinnostivat opiskelijoita. Yhdistykset kaipasivat paljon apua tapahtumien, leirien ja erilaisten tilaisuuksien järjestämisessä. Tällaiset tehtävät olivat usein opiskelijoille mieluisia, sillä niissä pääsi hyvin verkostoitumaan ja toiminnan loppupäivämäärä oli jo tiedossa. Osallistavaa vapaaehtoistyötä tehtiin jonkin

verran, esimerkiksi Mahis-projektien kautta. Puhtaasti tuettua vapaaehtoistyötä ei tehty lainkaan KYTKE-hankkeessa, mutta jos lasketaan ne henkilöt mukaan, jotka halusivat GeroCenterin kuntoutusprojektissa työpariksi kansainvälisen opiskelijan, he mahdollistivat heidän osallistumisen projektiin toimiessaan tulkkeina. Jotkut yhdistykset olivat myös valmiita räätälöimään opiskelijoille sellaisia tehtäviä, jotka kiinnostivat ja motivoivat heitä. Kotovideo-ryhmä ja Mahis-projektit saivat alkunsa opiskelijoiden ideoista. Kuuluvainen (2015, 67) tähdentääkin, että räätälöidyistä projekteista voi tulla merkittävä lisä yhdistyksen toimintaan, mutta räätälöintiä ei ole yhtä helppo markkinoida kuin valmiiksi suunniteltuja toimenkuvia.

Yhdistysten vapaaehtoistoimintamahdollisuuksista tiedottaminen ja markkinointi tapahtui sysäyksittäin kolmen pilotin eri vaiheissa: loka-marraskuussa 2015, maaliskuussa 2016 ja syyskuussa 2017. Loka-marraskuu osoittautui parhaimmaksi ajankohdaksi saavuttaa suurin määrä opiskelijoita. Syyskuu oli liian aikainen aloituskohta, sillä opiskelijat vielä suunnittelivat aikataulujaan. Tosin kansainvälisille opiskelijoille syyskuu oli paras mahdollinen, sillä monet lähtivät joulukuussa jo takaisin. Maaliskuu taas oli liian lähellä kesälomia, joten kiinnostuneita opiskelijoita lähti mukaan, mutta ainoastaan lyhytkestoisiin projekteihin. Myös Jormakan ja Räsäsen (2016) tutkimus osoitti, että nuoret yleensä haluavat vapaaehtoistoiminnan olevan kertaluonteisempaa ja vähemmän sitovampaa. Kuitenkin KYTKE-hankkeen kautta tehty pieni-kin toiminta saattoi toimia innostuksen kipinä ja jatkaa vapaaehtoistoimintaa. Jotkut opiskelijat jäivät mukaan yhdistystoimintaan ja ottivat vastaan vastuullisiakin tehtäviä esimerkiksi sihteerinä ja rahastonhoitajana. Siten KYTKE-hanke ikään kuin loi siltoja joidenkin opiskelijoiden pysyvämpään vapaaehtoistoimintaan.

Korkeakouluissa seurataan myös opiskelijoiden työhön sijoittumista. Jos korkeakoulujen kokonaisrahoitus tulee olemaan yhä enemmän sidoksissa valmistuneiden korkeakouluopiskelijoiden työllistymiseen, tällaiset joustavat korkeakoulujen yhteiset vapaaehtoistoiminnan kontekstissa tehtävät projektit voisivat auttaa opiskelijoita verkostoitumaan, löytämään työpaikkoja, ja tunnistamaan omaa osaamistaan eri taitojen muodossa. Jyväskylän yliopiston sijoittumis seurantakyselyn tuloksena opiskelijat reflektoivat osaamisvajettaan työssä juuri oman alan käytännön tehtävien taidoissa, neuvottelutaidoissa ja yllättävästi myös ryhmätyö- ja sosiaalisissa taidoissa (Penttilä 2016).

Metodologisesti oli kiinnostavaa, että jokaisessa haastatteluryhmässä nousi eri aiheita keskusteltavaksi ja pohdittavaksi. Siten oli hyvä, että teimme 7 suomenkielistä ja 2 englanninkielistä ryhmähaastattelua. Jatkotutkimusaiheena olisikin kiinnostavaa selvittää korkeakoulun henkilökunnan ja hallinnon mahdollisuuksia, asenteita ja heidän ajatuksiaan kehittää uusia ratkaisumalleja yhdistysten ja korkeakoulujen yhteistyömallien luomiseen. Tämän tutkimuksen tuottamat ratkaisumallit perustuvat nyt ainoastaan korkeakouluopiskelijoiden, yhdistystoimijoiden sekä projektityöntekijöiden näkemyksiin.

Ratkaisumalleja opiskelijoiden vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen

Opiskelijoilla ajan puute ja paine edetä nopeasti opinnoissa tahditti suurella osalla opiskelijoista vapaaehtoistoimintaa ja yhdistyksiin kiinnittymistä. Tähän ongelmaan auttaisi erilaiset mahdollisuudet vapaaehtoistoiminnan opinnollistamiseen, mikä tarkoittaa opintojen aikana tapahtuvan työn teon ja koulutuksen kytkemistä yhteen. Korkeakoulussa on jo nyt käytössä ahointi eli ennen opintoja hankitun osaamisen tunnustaminen. Eskola & Kurki (2001, 7) esittivätkin jo 1990-luvun loppupuolella, että ”vapaaehtoistyö voitaisiin niveltää erilaisissa oppilaitoksissa annettavaan opetukseen ja koulutukseen, aina korkeakouluja ja yliopistoja myöten. Koulutuksessa hyödynnettäisiin vapaaehtoistyössä syntyviä oppimisvaikutuksia, samalla kun itse työ koituisi niiden ihmisten avuksi, joiden parissa toimitaan”.

Opinnollistaminen ei siten ole edes uusi ilmiö Suomen korkeakouluissa. Se, miten sitä voi hyödyntää mahdollisimman pienillä resursseilla, on enemmänkin se ongelma, mikä vaatii pohdintaa. Tampereen yliopiston kokeilussa (ks. Eskola & Kurki 2001) laitoksilla oli oma vapaaehtoistyön yhteyshenkilö ja yhden opintosihteerin ajasta irrotettiin osa vapaaehtoistoiminnan yksikön tehtäviin. Samoin perustettiin vapaaehtoistyön työryhmä. Tämän päivän korkeakouluissa järjestelyt veisivät liian paljon resursseja ja työaika. Korkeakoulujen henkilökunta on muutenkin jo kuormittunutta. Esimerkiksi Pyykkönen (2014, 83) pohtii, että ”koulutuksen ja muun toiminnan jatkuvasta kehittämisestä on muodostunut organisaatioiden itsetarkoitus, joka nielee enemmän ja enemmän jokaisen henkilökohtaista työaika, kasvattaa hallintoa ja muuttaa korkeakoulujen toimintaa projektiluontoisemmaksi”. Kaikki uudet muutokset, jotka veisivät lisää henkilökunnan työaika, eivät siten ole hyviä ja mahdollisia vaihtoehtoja.

Hankkeen aikana jokaisessa korkeakouluissa toimi yksi tai kaksi projektityöntekijää, jotka välittivät yhdistysten vapaaehtoistointamahdollisuuksia eteenpäin ja toimivat mukaan lähtevien opiskelijoiden kontaktihenkilöinä. Hankkeen tavoitteena oli myös selvittää miten kolmannen sektorin ja korkeakoulujen välinen yhteistyö voisi jatkua ilman hankkeen välikäsiä. Opiskelijoiden kommenttien perusteella kurssimuotoinen ratkaisu olisi paras, sillä he kaipasivat eniten suunnitelmallisuutta ja tavoitteita vapaaehtoistointaan. Mielikuvaharjoitus onnistuneesta ja epäonnistuneesta projektista toi esille myös tavoitteiden tärkeyden. Opiskelijat näkivät itsensä tapahtumien keskushahmoina, joilla oli kaikki langat käsissä. He olivat itsenäisiä ja omatoimisia, tasavertaisessa asemassa muiden toimijoiden kanssa. Kurssimuotoisen vapaaehtoistointinnan kautta voisi myös muodostua moniammatillisia ryhmiä eri korkeakouluista, jota opiskelijat pitivät myös tärkeänä. Kurssi takaisi myös sen, että projekteissa olisi joku vastuuhjaaja, joka voisi auttaa myös oman osaamisen tunnistamisessa.

Kurssimuotoinen vapaaehtoistointa olisi ideaali ratkaisu myös joillekin yhdistyksille, sillä se myös poistaisi painetta projektien tai toiminnan johtamisesta ja opiskelijoiden ohjaamisesta. Kuitenkin tässäkin mallissa on omat ongelmansa. Pienillä yhdistyksillä vapaaehtoistointijoiden tarve vaihtelee järjestettävien tapahtumien tai tilaisuuksien mukaan joka vuosi. Jos kurssi järjestetään vain syksyisin, niin joillakin yhdistyksillä vapaaehtoistointia voi tarjoutua vasta keväällä ja kesällä. Yhdistykset myös toivoivat tilaisuuksia, jonne he voisivat tulla kohtamaan opiskelijoita ja korkeakoulujen henkilökuntaakin.

Yhdistysten puolelta suurimpana toivomuksena on, että hanke rakentaisi jonkun kiinteän paikan tai pisteen, mistä opiskelijat ja yhdistykset löytäisivät toisensa. Valmisteilla on ollutkin Toimeksi.fi-portaali, jonne yhdistykset saisivat merkitä tarpeen mukaan erilaisia vapaaehtoistointimahdollisuuksia. Tämä toimisi hyvin kurssimuotoisen toiminnan jatkeena, sillä yhdistykset voisivat sitä kautta ilmoittaa ja päivittää vapaaehtoistointimahdollisuuksia. Jos opiskelijat osaisivat hyödyntää sitä, niin se voisi toimia sopivana linkkinä opiskelijoiden ja yhdistystoimijoiden välillä. Tämä malli pudottaisi kuitenkin kansainväliset opiskelijat pois, sillä toiminnan saaminen englannin kielellä olisi kallista ja suurin osa yhdistyksistä hakee suomen kieltä osaavia vapaaehtoistointijoita. Jos kurssimuotoista ohjattua vapaaehtoistointia voisi kuitenkin toteuttaa myös englannin kielellä niin kansainvälisetkin opiskelijat voisivat päästä tutustumaan Suomen kolmanteen sektoriin. Se antaisi

siten myös mahdollisuuden suomalaisille opiskelijoille kotikansainvälistymiseen, jolla tarkoitetaan kansainvälistymistä kotikorkeakoulussa tai kotipaikkakunnalla.

Kurssimuotoiset ja Toimeksi.fi-tapaiset ratkaisut korkeakoulujen ja yhdistysten väliseen yhteistyöhön voivat kuitenkin olla haasteellisia. Kuka ottaisi vastuun kurssien vetämisestä, koordinoinnista ja opiskelijoiden rekrytoinnista? Jos opiskelijat haluavat osallistua enemmän ohjattuun projektiin, niin Toimeksi.fi:n kautta mahdollisuuksia osallistumiseen löytyy, mutta se ei takaa, että yhdistyksellä olisi resursseja ohjata ja koordinoida projektia kovin paljon. Tätä aukkoa voisi paikata esimerkiksi kouluttamalla vapaaehtoisia (vaikka yhdistyksen omasta jäsenistöstä tai opiskelijoista), jotka osaisivat koordinoida projekteja siten, että voisivat myös ohjata samalla opiskelijoiden oman osaamisen tunnistamisprosessia. Esimerkiksi Iso-Britannian korkeakouluista opiskelijat lähetetään ainoastaan sellaisiin yhdistyksiin, joilla on jo olemassa selvä koulutuspaketti opiskelijoille ja joilla on taata ohjausta.

Vapaaehtoistoiminnan kehittämisen yhteydessä onkin keskusteltu vapaaehtoistoiminnan johtamisesta, mikä on noussut yhdeksi tärkeimmistä motivaation ylläpitämisen lähteistä. Laimio ja Välimäki (2011, 49) tähdentävätkin, että

”Johtaminen on strategioiden ja suunnitelmien laatimista ja niiden toteuttamista suunnitellulla tavalla ja jollakin on siitä vastuu. ... Vapaaehtoistoiminnassa on tunnustettu rakenteiden tarpeellisuus. Jos vapaaehtoisten johtamisessa epäonnistutaan, muidenkin tavoitteiden saavuttaminen voi olla vaikeaa. Valitettavan usein vielä ajatellaan, että vapaaehtoistoiminta olisi ikään kuin omalakisista, täydelliseen itsenäisyyteen perustuvaa tekemistä, johon ei sovi perinteiseen johtamiseen liittyvä ajattelu”.

Laimio ja Välimäki korostavat, että vapaaehtoisten johtaminen ei ole helppoa, sillä heidän sitoutuminen ja motivoituminen on erilaista kuin palkkatyössä. Vapaaehtoisten innostaminen ja heidän sisäisen motivaation ylläpitäminen riippuvat heidän motiiveista.

Opiskelijoiden näkökulmasta motiivit voisivat liittyä opiskelun eteneamiseen opintopisteiden muodossa, sisällön hankkimisessa joihinkin kursseihin, tiettyjen kurssien suorittamisessa tai ihan työelämään valmistautumisessa. Verkostojen rakentaminen, oman osaamisen täyden-

täminen/kohdentaminen, CV:n parantaminen, ja suositusten kerääminen ovat tärkeitä asioita työnhaussa. Moni opiskelija olikin lähtenyt KYTKE-hankkeeseen mukaan juuri työelämän näkökulmasta parantamaan CV:tä, tutustumaan kolmannen sektorin projektityöhön ja verkostoitumaan. Suurena motivaation lähteenä oli myös moniammatillisten ryhmien muodostuminen kolmen korkeakoulun opiskelijoista sekä tutustuminen uusiin ihmisiin. Uusien ystävien saaminen motivaation lähteenä tuli esille myös Ansalan (2017) tutkimuksessa opiskelijoiden järjestötoiminnasta. Kansainväliset opiskelijat painottivat sitä vielä enemmän mitä suomalaiset opiskelijat.

Vapaaehtoistyön koordinoijalla tai fasilitaattorilla on tärkeä työ vapaaehtoisten motivaation ylläpitämisessä. Sitä tarvitaan vapaaehtoistointaan sitoutumisessa, joka viittaa siihen, että vapaaehtoinen haluaa pysyä toiminnassa mukana ja kantaa siitä vastuuta (Kuuluvainen 2015, 49). Monissa yhdistyksissä on mahdollisuus järjestää sellaista toimintaa, ettei pitkäaikaista sitoutumista tarvita. Kuuluvainen (2015, 51) kuitenkin tähdentää, että ”tällöin tarvitaan johtajaa, joka pitää kokonaiskuvan hallussaan ja osaa jakaa ja ryhmitellä tehtävät niin, että ne ovat mielekkäitä ja kiinnostavia. Tehtävien koordinointia voi tehdä myös vapaaehtoinen työntekijä”.

Vapaaehtoistyön fasilitaattorit voisivat keskittyä auttamaan opiskelijoita tunnistamaan omaa osaamistaan ja seurata opiskelijoiden henkilökohtaisten tavoitteiden täyttymistä kunkin projektin/toiminnan suhteen. Työharjoittelua tehdessä opiskelijoilla on tarkka suunnitelma. Mikä estää sellaisten suunnitelmien käyttöä myös vapaaehtoistoinnassa, jos opiskelija haluaisi hyödyntää sitä samalla tavalla kuin työharjoittelussa? Aikaisemmat tutkimukset puoltavat opiskelijoiden vapaaehtoistoinnasta oppimista, jos siihen kuuluu systemaattinen tavoitteiden/päämäärien asettaminen, ohjaus ja arviointi (ks. Raatikainen 2015; Kurki 2001).

KYTKE-hankkeen aikana järjestimme myös koulutuksia, mutta osallistujamäärä jäi pieneksi. Koulutusten nivoutuminen vapaaehtoistointaan voisi olla opiskelijalle mieluisampi ja helpompi ratkaisu. Se, että vapaaehtoistointamuodoissa olisi tarjolla myös systemaattisia ja kurssimaisia mahdollisuuksia, ei vaikuttaisi opiskelijoiden itseohjautuvuuteen tai motivaatioon. Päinvastoin, ryhmässä opiskelijat voisivat ideoita ja kehittää toimintaa yhdessä yhdistystoimijoiden kanssa.

Litteet

Liite 1

Työelämätaidot	Ei yhtään %	Vähän %	Paljon %	Erittäin paljon %
Verkostojen laajentuminen	7,1	21,4	46,4	25,0
Oman alan tehtävien käytännön taitojen lisääntyminen	10,7	25,0	42,9	21,4
Ryhmätyö- ja sosiaaliset taidot	3,6	14,3	28,6	53,6
Neuvottelutaidot	7,1	28,6	42,9	21,4
Opetus-, koulutus- ja ohjaustaidot	17,9	32,1	46,6	3,6
Organisointi- ja koordinoitaitaidot	0	25,0	60,7	14,3
Lainsäädännön tuntemus	39,3	50,0	10,7	0
Oman osaamisen kehittyminen apurahahakemusten teossa	39,3	28,6	25,0	7,1
Tieto- ja viestintätekniikan kehittyminen	14,3	42,9	28,6	14,3
Esiintymistäidot	25,0	28,6	35,7	10,7
Tiedonhankinta/tutkimustaitojen lisääntyminen	35,7	32,1	28,6	3,6
Projektinhallintataitojen karttuminen	10,7	42,9	32,1	14,3
Taloussuunnittelu- ja budjetoitaitojen karttujen	46,4	35,7	17,9	0
Taito toimia monikulttuurisessa ympäristössä	17,9	10,7	32,1	39,3
Ongelman ratkaisutaitojen paraneminen	10,7	42,9	42,9	3,6
Esimiestaitojen lisääntyminen	39,3	42,9	17,9	0
Analyttisen- ja systemaattisen ajattelun parantuminen	39,3	46,4	10,7	3,6
Suomen kielen viestintätaitojen lisääntyminen	17,9	50,0	25,0	7,1
Englannin kielen viestintätaitojen lisääntyminen	32,1	28,6	25,0	14,3
Ruotsin kielen viestintätaitojen lisääntyminen	71,4	28,6	0	0
Muiden kielten viestintätaitojen parantuminen	57,1	28,6	0	0
Oman alan teoreettisen osaamisen kehittyminen	35,7	35,7	25,0	3,6
Oman osaamisen tunnistaminen ja kuvaaminen	21,4	21,4	39,3	17,9
Oman osaamisen tuotteistaminen ja markkinointi	32,1	42,9	17,9	7,1

Taulukko 5: Opiskelijoiden projekteissa kertyneet työelämätaidot prosentteina

Liite 2: Haastattelukysymykset opiskelijoille

Ryhmähaastattelu:

I Taustakysymykset:

- 1) Mistä korkeakoulusta olette?
- 2) Mikä sai teidät lähtemään mukaan?

II Projektiryhmäkokemuksia

- 1) Mitä olitte tehneet tai tekemässä Kytke -projektissa?
- 2) Millaisia toiveita tai tavoitteita teillä oli kun liityitte projektiin?
- 3) Millaisia kokemuksia teillä on projektiryhmän toiminnasta?
(- Mitä haasteita? – Mikä on onnistunut? – Miten olette kokeneet toisten korkeakoulujen välisen yhteistoiminnan?)
- 4) Miten yleisesti kehittäisitte ryhmien toimintaa?

III Työelämävalmiuksien ja verkostojen hankkiminen

- 1) Millaisia työelämävalmiuksia te olette Kytke-projektissa saaneet/hankkineet?
- 2) Millaisia työelämävalmiuksia haluaisitte vielä hankkia? Missä ja miten?
- 3) Oletteko saaneet Kytke-projektin kautta verkostoja? Millaisia?
- 4) Millaisia verkostoja toivoisitte? Missä ja miten?

IV Eläytymistehtävä: Yhteistyön kehittäminen

Kytke-hankkeen eräänä keskeisenä tavoitteena on selvittää miten keski-suomalaisten korkeakoulujen ja alueen yhdistysten välistä yhteistyötä voisi kehittää. Tässä teille muutamia eläytymiskysymyksiä:

Jos kuvittelisitte sellaisen tapahtuman, joka olisi erityisen onnistunut korkeakoulujen ja yhdistysten välillä niin 1) Mitä korkeakoulut ja yhdistykset tekisivät tällöin tapahtumassa? 2) Missä tämä tapahtuma olisi? 3) Ketä siellä olisi?

- Jos taas kuvittelisitte korkeakoulujen ja yhdistysten välisen yhteistyön, joka olisi epäonnistunut niin mitä silloin tapahtuisi?

4) Jos kuvittelisitte yhteistyön, joka olisi erityisen onnistunut opiskelijoiden ja yhdistysten välillä niin 5) Mitä yhteistyössä tekisitte? 6) Missä? 7) Ketä siellä olisi? 8) Mikä sinun roolisi olisi?

- Jos taas kuvittelisitte opiskelijoiden ja yhdistysten välisen yhteistyön, joka ei lainkaan toimisi niin mitä silloin tapahtuisi?

V Lopuksi

Kaikki haastattelukysymykset on nyt esitetty. Olisiko teillä vielä jotain lisättävää tai kommentoitavaa?

Liite 3: Arviointitutkimuskysymykset yhdistyksille

Vastatkaa teidän, yhdistysten, näkökulmasta. Olemme jo kuulleet opiskelijoita, joten nyt teidän kokemuksenne ovat tärkeitä meille.

1. Millaisia toiveita tai tavoitteita teillä oli kun liitytte Kytke hankkeeseen?
2. Millaisia projekteja teillä on menossa tällä hetkellä tai on ollut?
3. Millaisia kokemuksia teillä on ollut näistä projekteista? Kertokaa avoimesti. (Mikä on ollut onnistunutta? Mitä pitäisi kehittää? Miten yhteistyö korkeakoulujen kanssa on sujunut? Onko teillä ollut muiden järjestöjen kanssa yhteistyötä näihin projekteihin liittyen? Miten olette kokeneet sen yhteistyön?)
4. Miten kehittäisitte toimintaa hankkeen projekteissa? (Miten kehittäisitte opiskelijoiden toimintaa hankkeen projekteissa?)

Tulevaisuus ja hankkeen käytäntöjen pysyvyys (Hanke loppuu kesällä 2017 ja olisi tärkeää, että hankkeesta jäisi pysyvä toimintamalli korkeakoulujen ja yhdistysten välille.)

5. Mitä te mietitte siitä? Millaisia nämä toimintamallit (eli yhteiset käytännöt tai toimintatavat lukuvuosien aikana) voisivat olla?

Lähteet:

Ansala, Liisa (2017). ”Niin monta rautaa tulessa”- Aktiivinen kansalaisuus järjestöaktiivien yliopisto-opiskelijoiden kertomana. Acta Universitatis Lappeenensis 342. Rovaniemi:Lapin yliopistokustannus.

Braime, John & Ruohonen, Minna (2011). Exploring Impacts of Volunteering on University Students in London. London: Imperial College London.

Eskola, Antti & Kurki, Leena (toim.) (2001). Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena. Vastapaino: Tampere.

Europe Engage (2017). Palveluoppiminen. <http://blogs.helsinki.fi/europe-engage/service-learning/> (Viitattu: 21.3.2017)

Haapanen, Liisa (2016). Työllistyminen halutaan korkeakoulujen rahoituskriteeriksi 2019. <http://yle.fi/uutiset/3-9014140> (Viitattu: 30.1.2017)

Holopainen, Anne, Lind, Kimmo & Niemelä, Jorma (toim.) (2008). Ammatikorkeakoulut kansalaistoiminnassa. Helsinki: Oikeusministeriön julkaisuja 2008:7.

Jormakka, Riitta & Räsänen, Taina (2016). Nuorten osallisuuden vahvistaminen, nuorten, järjestöjen ja hyvinvointiaseman yhteistyötä kehittämällä. Opinnäytetyö, Saimaan ammattikorkeakoulu. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/113115/Jormakka_Riitta..pdf?sequence=1

Kurki, Leena (2001). 'Kasvaminen palvelutehtävään. Sosiaalipedagoginen katse vapaaehtoistyöhön', kirjassa Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena, toim. Antti Eskola ja Leena Kurki. Helsinki: Vastapaino.

Kuuluvainen, Salla (2015). Vapaaehtoistyön johtaminen. Helsinki: Sivistysliitto Kansalaisfoorumi.

Laimio, Anne ja Välimäki, Sari (2011). Vapaaehtoistoiminta kehittyy. Jyväskylä: Keski-Suomen Sosiaaliturvayhdistys. http://www.kssotu.fi/versova/media/Vapehttoim_KEHITTY.pdf

Lappalainen, Pertti (2016). Kansalaisaktivismi. <http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/kansalaisaktivismi> (Viitattu: 4.8.2016)

Mäntyranta, Taina & Kaila, Minna (2008). 'Fokusryhmähaastattelu laadullisen tutkimuksen menetelmänä lääketieteessä', Duodecim vol. 124, 1507-13.

Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta. (2005). (Toim.). Vapaaehtoisuuden anti, arvot ja osallisuus murroksessa. Tampere: Vastapaino.

Opetus- ja kulttuuriministeriö (2017). Työryhmä: Laadullinen työllistymisen yhdeksi korkeakoulujen rahoituskriteeriksi. http://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/tyoryhma-laadullinen-tyollistyminen-yhdeksi-korkeakoulujen-rahoituskriteeriksi (Viitattu: 2.3.2017).

Penttilä, Jari (2016). Sijoittumisseuranta 2015. Vuonna 2014 maisteriksi valmistuneiden tilanne ja mielipiteet vuoden 2015 lopulla. Jyväskylä: Työelämäpalvelut.

Penttinen, Leena, Karhu, Kaisa, Liimatainen Jaana O. & Keskinarkaus, Pauliina (toim.). (2014). Yliopistosta työelämään. Opintopolun työelämäorientaatiota tukemassa. Yliopistosta työelämään ESR-projekti. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/47637/978-951-39-5657-8.pdf?sequence=1>

Pyykkönen, Miikka (2014). Ylistetty yrittäjyys. Jyväskylä: SoPhi.

Raatikainen, Eija (2015). Työelämäosaaminen kehittyy vapaaehtoistoiminnassa. Ammattikasvatuksen käsikirja 4/2015.

Ruuskanen, Petri, Anttila, Timo & Selander, Kirsikka (2013). Palkkatyössä kolmannella sektorilla. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja.

Siisiäinen, Martti & Kankainen, Tomi (2016). Yhdistys. <http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/yhdistys> (Viitattu: 4.8.2016)

Tapiovaara, Kaisu & Lehtinen, Silvia (2016). Auttamallakin opitaan. Vapaaehtoistoiminta oppimiskokemuksena. Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia: Helsingin yliopisto. http://www.kansalaisareena.fi/Vapaaehtoistoiminta_oppimiskokemuksena_materiaalit.pdf (Viitattu: 13.10.2016).

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2009). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Valliluoto, Sari (2014). Vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksista ja esteistä. Kilpailu- ja kuluttajavirasto: Helsinki. http://www.sitra.fi/julkaisut/Muut/Vapaaehtoistoiminnan_mahdollisuuksista_ja_esteista.pdf

Vipunen (2017). <https://vipunen.fi/fi-fi> (Viitattu 27.3.2017)

Virtanen, Anne, Tynjälä, Päivi & Eteläpelto, Anneli (2014). Factors promoting vocational students' learning at work: study on student experiences. *Journal of Education and Work*, 27 (1), 43-70.

Luku IV

Kimmo Lind

Koontia ja ajatuksia hankkeessa kehitetystä toimintamallista

KYTKE-hankkeen keskeinen tavoite on ollut kehittää korkeakouluopiskelijoiden työelämävalmiuksia ja pyrkiä kehittämään myös korkeakoulujen toimintatapaa sellaiseksi, että se tukisi työelämävalmiuksien kehittymistä. Viime kädessä kyse on opiskelijoiden työllistymisen edistämisestä. KYTKE-hankkeen erityisyys on ollut sen toiminnan kontekstissa: keskisuomalaisessa kolmannessa sektorissa tai konkreettisemmin keskisuomalaisessa yhdistyskentässä. Sitä ei helposti tunnisteta työelämävalmiuksien tai työelämätaitojen, tai välttämättä edes yleisemmin työn ja työllisyyden, näkökulmasta. Hanke on ollutkin erityisen mielenkiintoinen selvittäessään, millaisena oppimisen, erilaisten taitojen ja osaamisen kehittymisen alueena yhdistykset voivat toimia korkeakouluopiskelijoiden käytännön arjessa.

Tässä artikkelissa pyritään esittämään pieni hahmotus hankkeen kokonaisuuteen ja toimintamalliin sen tavoitteiden ja arvioinnin tarkastelun (mitä hankkeessa on tehty ja saatu aikaan) kautta. Lopuksi esitetään myös muutamia näkymiä siihen, miten hankkeen toimintoja voidaan juurruttaa osaksi pysyviä käytäntöjä Keski-Suomessa.

Vaikka KYTKE-hankkeessa keskeinen kehys on yhdistyksissä tehtävä vapaaehtoistoiminta, on artikkelin aluksi syytä luoda pieni katsaus työn muutokseen suomalaisessa yhteiskunnassa hahmottaaksemme, millaisessa työelämässä KYTKE-hankkeessa toimineet opiskelijat toimivat ja myös valmistuttuaan tulevat toimimaan. Hankkeen kontekstiin liittyen luon samalla myös lyhyen silmäyksen kolmannen sektorin palkkatyön erityispiirteisiin.

Työn ja työllisyyden konteksti

Työn rakenteissa ja kulttuurissa on tunnetusti tapahtunut viime vuosikymmenten aikana paljon. Jo 2000-luvun vaihteessa (ks. esim. Kainmaa & Lind 2006) voitiin puhua siitä, että nuoret aikuiset – jos vähän vanhemmatkin – joutuivat omaksumaan uusia työn rakenteita ja uudenlaista työkulttuuria, jossa aiemmat pitkät työsuhteet samalle työnantajalle ovat mennyttä aikaa ja nuorena hankittu koulutus ei enää

riitä loppuelämäksi. 1990-luvun alun lama oli tässä mielessä se suuri muutostekijä, joka näytti muuttaneen työn maailman olennaisesti valan toisenlaiseksi.

Nykyisessä työelämässä korostuu palveluiden kasvava merkitys. Jo 1950-luvulta tähän päivään suomalaisessa työelämässä, työllisyyden näkökulmasta tarkasteltuna, on nähty varsinkin yksityisten palveluiden voimakasta kasvua, sen sijaan julkisten palveluiden kasvu taittui työllisyyden osalta melko tasaiseksi jo 1980-luvun lopulla, ennen lamaa. Työolotutkimusten mukaan työn määräaikaisuus on 1990-luvulta jonkin verran vähentynyt ja nykyisin noin 12 prosenttia työvoimasta on määräaikaaisissa työsuhteissa. Määräaikaaisuudessa on tosin vahva sukupuolittuneisuus. Naisille työn määräaikaisuus on tuplasti yleisempää kuin miehille. Myös nuoria aikuisia määräaikaisuus koskee enemmän kuin vanhempia työntekijöitä. Määräaikaaisuudet liittyvät erilaisiin sijaisuuksiin (perhevapaat, opintovapaat, vuorotteluvapaat) ja työn projektiluonteisuuteen, rahoituksen katkonaisuuteen. Osa-aikatyötä (alle 30 työtuntia viikossa) tekee noin 10 prosenttia työvoimasta ja siinäkin naiset tuplasti miehiä useammin. Miltei kolmasosassa osa-aikaisista työntekijöistä osa-aikaisuuden syynä on, ettei kokoaikaista työtä ole ollut tarjolla. (Ruuskanen 2016.)

Kuten tässä julkaisussa on aiemmin tullut jo esille, on kolmas sektori varsin merkittävä työllistäjä. Enimmillään kolmas sektori on työllistänyt liki 80 000 päätoimista työntekijää (Ruuskanen, Selander & Anttila 2013, 18). Kolmannen sektorin palkkatyön volyymin kasvu on tapahtunut erityisesti sosiaalijärjestöissä 1990-luvulta alkaen. Tapio Litmasen ja Petri Ruuskasen (2016) mukaan sosiaali- ja terveysjärjestöissä tehtävän palkkatyön volyymi on kuitenkin laskenut 11 prosentilla viime vuosien aikana johtuen etenkin kasvaneesta kilpailusta palvelujen tuotannossa, järjestöjen tekemästä yhtiöittämisestä ja erilaisten tukipalvelujen ulkoistamisesta. 1990-luvulla alkaneet sosiaali- ja terveysjärjestöjen toimintaympäristön muutokset, erityisesti järjestöjen projekti- ja palvelutoiminnassa, ovat johtaneet henkilöstöhallinnon ja erilaiset johtamiskäytännöt entistä keskeisimmiksi myös järjestöissä. Eräs oletus Litmasen ja Ruuskasen mukaan on, että esimerkiksi järjestöjen johtamiskäytäntöjen on oletettu vähitellen lähestyvän yritysten toimintakäytäntöjä työntekijöiden kompetenssia, sitoutumista ja tuottavuutta parantavien nk. suoriutumishakuisten henkilöstökäytäntöjen kautta. (Emt., 148-150.)

Kolmannen sektorin työmarkkinoille on ominaista asiantuntijavaltaisuus, naisvaltaisuus, määräaikaisten työntekijöiden melko suuri osuus verrattuna julkiseen ja yksityiseen sektoriin, pientyöpaikkavaltaisuus, työllistettyjen suuri osuus, työskentely yhdessä vapaaehtoistoimijoiden kanssa sekä se, että toiminta yhdistyksen vapaaehtoisena on hyvin merkittävä rekrytointikanava myös yhdistyksen johtotehtäviin. Niille (varsinkin pienille ja keskiuurille yhdistyksille) on ominaista myös varsin generalistinen tehtävä rakenne (generalistisesta järjestöstä ks. myös Kaunismaa & Lind 2008), mikä tarkoittaa töiden laajaa tehtäväsisältöä ja substanssieriytymättömyyttä sekä työnimikkeiden suhteellista kapeutta. Tehtävä rakenne muodostuu yleisesti neljänlaisista tehtävistä: hallintoon ja talouteen liittyvistä tehtävistä, projekti- ja hanketyötehtävistä, ohjaus- ja koulutustehtävistä sekä järjestöjen johtamisesta. (Ruuskanen 2016.)

Kolmannen sektorin toiminnan yleishyödyllisyys on selkeä motivaatiotekijä. Arvojen keskeisyys toiminnassa vetää järjestöihin työntekijöitä ja toimii sekä vapaaehtoisilla että työntekijöillä sisäistä motivaatiota lisäävänä asiana. Sen kautta koetaan merkityksellisyyttä. Tutkimuksissa on kuitenkin havaittu, että järjestöissä tehtävässä palkkatyössä on myös paljon haasteita: järjestöorganisaatiot voivat asettaa työntekijöille odotuksia omaksua työhönsä vapaaehtoistoiminnan ulottuvuuksia (esimerkiksi joustavuutta), työttyytyväisyys on hieman alempaa kuin julkisella ja yksityisellä sektorilla, työn intensiteetti koetaan kovempaan (kiireen kokemus) ja tulevaisuus enemmän ennakoimattomana. Myös työyhteisöjen johtamisessa koetaan ongelmia hieman enemmän kuin julkisella ja yksityisellä sektorilla. Ongelmat korostuvat vapaaehtoisten kanssa paljon töitä tekevillä ja järjestöjohtajien keskuudessa. (Ruuskanen 2016; ks. järjestötyöntekijöistä myös Ristolainen 2015.)

Edellä esitetyn pohjalta voidaan siis sanoa, että yhdistykset ja järjestöt, joissa on palkattua työvoimaa ovat varsin tyypillisiä työyhteisöjä erilaisine osaamisineen, työelämätaitoineen ja työtehtävineen. Ne muodostavat siis varsin normaalin ja luontevan yhteisön oppia erilaisia työelämätaitoja. On kuitenkin huomattava, että suurin osa suomalaisista yhdistyksistä toimii täysin vapaaehtoisvoimin. Tällaisia oli myös suuri osa niistä yhdistyksistä, joissa KYTKE-hankkeen eri projektit toteutuivat ja toteutuvat edelleen. Vapaaehtoistoiminnassakin on kuitenkin kyse hyvin monenlaisten asioiden oppimisesta, kuten tämän julkaisun artikkeleissa on tullut esille. Vapaaehtoistoimintaa tai -työtä ei voida siis millään tavalla väheksyä työelämätaitojenkaan mielessä.

Katsauksen lopuksi voimme olettaa, että työn yhteiskunnalliset ja kulttuuriset rakenteet ovat korkeakouluista lähivuosina valmistuville varsin samantyyppiset kuin mitä ne ovat olleet 2000-luvun vaihteesta lähtien. Nopea työllistyminen omaa koulutusalaan vastaavaan työhön vaatii tällä hetkellä ja lähitulevaisuudessakin varmasti opiskelun aikaisten työelämäverkostojen ja sosiaalisten verkostojen hyödyntämistä. Määräaika- ja osa-aikatyön osuudet työllisistä näyttävät vakiintuneen osaksi suomalaisia työmarkkinoita, samoin jatkuvan täydennyskoulutautumisen tarve työmarkkinoilla pärjäämisen varmistamiseksi. Toisaalta varsin mittava työttömyys näyttää jääneen hyvin pysyväksi asiaksi. Jo 1990-luvulla ajankohtaiset kysymykset työn riittävydestä, välityömarkkinoiden roolista yhteiskunnassa tai erilaisista kansalais-tulon tai -palkan malleista ovat vieläkin ajankohtaisia suomalaisen yhteiskunnan aiheita työmarkkinoiden haasteissa. Kolmas sektori ja sen mahdollisuudet olla osaltaan ratkaisemassa työmarkkinoihin liittyviä pulmia olivat esillä jo 1990-luvun laman aikana. Uutena elementtinä – ja KYTKE-hankkeessa hyvin esille tulevana – on tullut näkökulma siitä, miten vapaaehtoistoimintaa (ja toimintaa yleensä) yhdistyksissä voisi hyödyntää enemmän erilaisten taitojen ja tietojen oppimisessa tai erilaisten verkostojen hankkimisessa.

Hankkeen tavoitteista ja kokemuksista

KYTKE-hankkeella on ollut erityisesti kolmeen eri tahoon – opiskelijoihin, korkeakouluihin ja kolmanteen sektoriin – suuntautuneita tavoitteita. Korkeakouluopiskelijoiden työelämävalmiuksien kehittäminen on ollut hankkeen keskeisin tavoite. Hankkeessa on ollut opiskelijoiden opintojen suhteen rajaus: opiskelijoiden osallistuminen hankkeen toimintaan (projekteihin) ei ole saanut tuottaa heille opintopisteitä, ts. hankkeen toiminnat eivät ole olleet tai ole tuottaneet minkään hankkeessa mukana olleen korkeakoulun kurssin tai opintojakson suorituksia, eikä hankkeen projektihenkilöstön toiminta ole ollut opiskelijoiden opintoihin liittyvää opetus- tai ohjaustoimintaa. Kaiken on pitänyt siis tapahtua vapaaehtoistoiminnan kontekstissa.

Hankesuunnitelmassa ja hankkeen kuvauksissa (ks. esim. KYTKE-hanke 2017) opiskelijoiden työelämävalmiuksien kehittymisen nähdään tapahtuvan yhteistyön ja yhteiskehittelyn kautta hankkeen pilottitoiminnoissa (=moniammatillisissa projekteissa) esimerkiksi siten, että opiskelijat ”omaksuvat uusia yhteistyötaitoja toimia yhdistysten ja kansalaisyhteiskunnan vapaaehtoistoimijoiden kanssa sekä toisen alan

opiskelijoiden kanssa”, ”luovat verkostoja työllistymiseen kolmannella sektorilla”, ”tutustuvat ihmissuhde- ja työelämäverkostoihin sekä paikalliskulttuuriin opiskelupaikkakunnalla”, ”saavat toiminnallisia oppimiskokemuksia oppilaitoksen ja ns. opiskelijaelämän ulkopuolelta” ja ”realisoituu oman motivaation mukaista itsensä toteuttamista”.

Jos näitä edellämainittuja korkeakouluopiskelijoihin suunnattuja KYT-KE-hankkeen tavoitteita tarkastellaan hankkeen yleisten kokemusten pohjalta, voidaan melko yksiselitteisesti todeta, että hankkeessa ollaan näiltä osin onnistuttu erittäin hyvin. Hankkeen eri pilotteihin ja projekteihin ollaan saatu jo talveen 2017 mennessä mukaan yli 130 opiskelijaa, joista liki 80 on jo osallistumisensa päättänyt. Hankkeen määrälliseksi osallistujamäärätavoitteeksi asetettu 90 opiskelijaa tulee siis todennäköisesti ylittymään. Myös tässä julkaisussa oleva Sanna-Mari Vierimaan arviointitutkimus KYTKE-hankkeesta osoittaa, että opiskelijat pitivät hanketta hyvin tarpeellisena ja kokivat saaneensa sen kautta monenlaisia taitoja, erityisesti ryhmätyö- ja sosiaalisia taitoja mutta myös verkostojen laajentumista sekä oman alan tehtävien käytännön taitojen lisääntymistä.

Hieman kriittisempi katse osoittaa, että hankkeen toiminnallinen linjaus puhtaasti vapaaehtoistoiminnan kontekstiin on osoittautunut käytännössä ongelmalliseksi ja myös mahdollisuuksia rajoittavaksi. Arviointitutkimuksen mukaan opiskelijat kokevat opinnollistamisen mahdollisuuden hyvin tärkeänä silloinkin kun se kohdistuu yhdistyksissä tehtävään vapaaehtoistyöhön. Tähän liittyen monet opiskelijat kaipasivat myös selkeää rakennetta vapaaehtoistoiminnalleen, esimerkiksi tavoitteellista kurssimuotoista vapaaehtoistoimintaa. Opinnollistamisen mahdollisuuksia korosti omassa artikkelissaan myös Anu Pelkonen, jonka mukaan se voisi paremmin luoda sekä opiskelijoiden elämäntilannetta että yhdistysten tarpeita yhdistävän win-win-tilanteen. Pelkosen mukaan järjestöissä tapahtuva vapaaehtoistoiminta nähdään kuitenkin vielä melko vieraana ja uutena tapana edistää opintoja ja omaa urakehitystä – jopa toisensa poissulkevinä. Selkeämpi opinnollistamisen mahdollisuus siis selkeyttäisi tilannetta.

Yhdistyselämän kokemusten merkitystä ja hyödyntämistä opiskelijalle tuovat tässä julkaisussa esille myös Eeva-Liisa Tilkanen ja Tiina Sivo-
nen omissa artikkeleissaan. Tilkasen mukaan sillanrakentajan asemassa on erityisesti oppilaitos, jonka henkilöstö tuntee ja tietää ne paikalliset yhdistykset, jotka voisivat tarjota opiskelijoille sopivimpia erilaisen te-

kemisen paikkoja. Sivosen mukaan vapaaehtoistoiminnassa hankittuja taitoja ei kuitenkaan työelämässä tällä hetkellä vielä riittävästi tunnista- ta myös siinä relevantiksi osaamiseksi.

Korkeakoulujen osalta KYTKE-hanke on korostanut niiden tarvetta ke- hittää yhteiskunnallista vuorovaikutustaan, TKI-tehtäväänsä sekä alue- kehitystyön tehtäväänsä – lyhyesti sanottuna siis korkeakoulujen vuo- rovaikutuksellisuutta ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Hankkeessa esitetään, että korkeakoulut saavat yhdessä ja erikseen esimerkiksi ”uu- sia tapoja kehittää opiskelijoiden työelämävalmiuksia ja työllistyvyyttä toiminnassaan, myös osana koulutusrakenteitaan”, ”uusia toimintata- poja ja toimintarakenteita korkeakoulujen keskinäiseen yhteistyöhön”, ”pysyviä yhteistyörakenteita ja kontakteja alueen kansalaistoimijoihin ja järjestöjen verkostoihin” ja ”tarpeista lähteviä aiheita tutkimusaiheik- si ja tutkimusyhteistyöhön”.

KYTKE-hankkeella on onnistuttu vastaamaan näihin tavoitteisiin. Tu- lokset kuitenkin myös vaihtelevat korkeakouluittain. Vierimaan arvi- ointitutkimus ilmentää, että varsinkin yliopisto-opiskelijoille ja heidän ainelaitoksilleen hanke on antanut mahdollisuuden tutustua käytännön toimintaan ja oppia sellaisia tietoja ja taitoja, joita teoriapainotteisessa yliopisto-opiskelussa ei ole helppo oppia. Samalla on korostunut kuiten- kin myös se tosiasia, että esimerkiksi yliopisto on hyvin suuri organisaatio, jonka kulttuurit (esimerkiksi organisaatiokulttuuri, ainelaitoskult- tuuri, tiedekulttuuri) ovat tavattoman moninaisia ja yhden yksittäisen hankkeen interventiolla on omat hyvin rajalliset mahdollisuudet vaikut- ta asioihin laajasti tai varsinkaan nopeasti. KYTKE-hankkeen tavoittei- den näkökulmasta tarvitaan pitkäkestoista yhteistyötä erilaisten infor- maalien oppimisten tunnistamiseksi ja paremmaksi hyödyntämiseksi korkeakouluissa.

Ammattikorkeakouluille yhteistyö järjestökentän kanssa on ollut ehkä yliopistoja konkreettisempaa jo pitemmän aikaa (ks. esim. Holopainen, Lind & Niemelä toim. 2008). Jyväskylän ammattikorkeakoululle ja Hu- manistiselle ammattikorkeakoululle hanke on kuitenkin antanut arvo- kasta uutta kokemusta esimerkiksi työskentelystä täysin vapaaehtois- voimin toimivien yhdistysten kanssa. Samalla hanke on osoittanut, mitä yhteistyön kehittäminen ja jatkaminen vaatii. Samoin hanke on mah- dollistanut opiskelijoiden lisäksi myös korkeakoulujen henkilökunnalle moniammatillisten näkökulmien kokemuksia. Yleisesti ottaen korkea- koulujen vaikuttavuuden kriteerit ja mittarit tunnistavat kuitenkin vielä

heikosti järjestökentän tarpeita ja yhteiskunnallista merkitystä, kuten Pekka Kaunismaa on artikkelissaan tuonut esille. Kaunismaan mielestä korkeakoulujen ja järjestökentän välillä olisi vielä paljon erilaisia keskinäisen vuorovaikutuksen ja hyötymisen mahdollisuuksia, joista hän nostaa esille KYTKE-hankkeen näkökulmasta erityisesti vapaaehtoisjärjestöjen toiminnassa saavutettujen tietojen, taitojen ja kompetenssien tunnistamisen. Tapio Anttonen on artikkelissaan tuonut esille mielenkiintoisia esimerkkejä Iso-Britanniasta, jossa Award Schemes-ohjelmat ja public engagement-ajattelu ovat aloittaneet laaja-alaisen yhteistyön korkeakoulujen ja kansalaisyhteiskunnan toimijoiden välillä.

Kolmanteen sektoriin suuntautuvien tavoitteiden osalta KYTKE-hankkeessa on ollut tiedossa järjestöjen kehittämisresurssien puute. Hankkeessa korostettiin, että järjestöt – erityisesti vapaaehtoisvoimin toimivat – saavat muun muassa ”pitkäkestoisen osaamis- ja tekijäresurssin saantikanavan oman toimintansa kehittämiseen ja projektiansa toteuttamiseen”, ”uusia osallistuvia ja virikkeitä antavia henkilöitä toiminnan monipuolistamiseen sekä yhteistyöhön ja verkostoitumiseen” ja ”pysyviä yhteyksiä alueen oppilaitoksiin ja korkeakouluopiskelijoihin”. Sanna-Mari Vierimaan arviointitutkimus osoittaa näidenkin tavoitteiden täyttyneen varsin hyvin KYTKE-hankkeen aikana. Mukana olleet ja varsinkin ne yhdistystoimijat, joiden yhdistyksessä opiskelijaprojekti tai useampikin on toteutunut, ovat olleet hyvin tyytyväisiä. Opiskelijoiden ja yhdistysten kohtaamista on KYTKE-hankkeessa edistetty myös Toimeksi.fi –portaalin kautta. Tähän portaaliin tulee kevään 2017 aikana toiminto, joka mahdollistaa, että yhdistysten erilaisista mahdollisuuksista (vapaaehtoistoiminta, harjoittelu, projektit, opinnäytetyö tmv.) kiinnostunut opiskelija ja vastaavasti tällaisia tarpeita ja mahdollisuuksia omaava yhdistys löytävät toisensa portaalin avulla. Samalla kysymys vapaaehtoisten tai yhdistyksissä opintojaan suorittavien opiskelijoiden ohjausresursseista on osoittautunut hankkeen jälkeen akuutiksi ja ratkaisemattomaksi kysymykseksi.

Eeva-Liisa Tilkanen tuo artikkelissaan esille, että tarvitaan jatkuvasti yhteisiä korkeakoulujen ja yhdistysten kohtaamisia. Järjestöjä sekä oppilaitoksia kokoavat yhteiset toiminnot ja systemaattiset yhteistyön rakenteet olisivat hyvin tärkeitä keskinäisen yhteistyön vakiinnuttamiseksi. Myös järjestöillä on sisäisen kehittämisen tarvetta. Tulevaisuuden järjestökentällä pärjäävät Tilkasen mukaan ne järjestöt, jotka eivät odota jäsenten sitoutumista vuosikymmeniksi. Tämä on haastava ja tärkeä viesti järjestöille. Myös Sivonen korostaa omassa artikkelissaan sitä,

että yhdistysten olisi myös itse oltava aktiivisia ja niillä olisi oltava myös tarvittaessa valmiuksia myös muuttaa omia toimintatapoja.

Hankkeella on ollut tavoitteena kehittää myös yhteistyötä julkiseen sektoriin ja erityisesti Jyväskylän kaupungin alueella tapahtuvaan yhteisökehittämiseen. Hankkeen kuvauksessa Jyväskylän kaupunki saa ”kehitystä ja uusia syötteitä osallistavaan toimintaan sekä vireään ja vaikuttavaan kaupunkilaisuuteen myös muilla asuinalueilla kuin Huh-tasuolla”, ”osaamista ja osallistujia nykyisiin ja uusiin yhteisöhankeisiin alueellisesti ja temaattisesti” ja ”mahdollisuuksia tutkimus- ja kehitysohjelmaan, korkeakoulutukseen ja korkeakoulujen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan liittyen”. Opiskelijaprojektien kiinnityminen varsinaisesti kaupungin edistämään yhteisökehittämiseen ei ole ollut hankkeen aikana vahvaa – aiheesta kiinnostuneita opiskelijoita ei markkinoinnista huolimatta ole löytynyt. Myöskään kaikkien hankkeeseen kiinnittyneiden asukasyhdistysten kanssa ei ole syntynyt opiskelijaprojekteja; hankkeen aikana on kuitenkin toteutunut muutamia asuinalueiden tai niiden tapahtumien edistämiseen liittyviä projekteja. Alueellista yhteisökehittämistä on toteutettu myös kolmella Jyväskylän koululla, joissa on toteutettu instituutiorajoja ylittävää toimintakulttuuria yhdessä koulujen lähialueen liikuntaseurojen ja muiden yhdistystoimijoiden, esimerkiksi paikallisten kulttuuriyhdistysten kanssa (KYT-KE-Monot-projekti, ks. tarkemmin Juhana Lallin sekä Katariina Ojalan ja Paula Liimataisen artikkelit tässä julkaisussa).

Järjestötoiminnan haasteet ja vapaaehtoistoiminnan nouseva trendi

Aaro Harju (2016) on nostanut kansalaistoiminnan tulevaisuuden haasteina esiin muun muassa muuttuvan yhdistysjäsenyyden ja vapaaehtoisuuden. Perinteistä yhdistykseen ja niiden formaalisiin rakenteisiin kytkeytynyttä yhdistystoimintaa haastavat niin yhdistykseen organisoitumaton epämuodollinen, nk. vapaa kansalaistoiminta kuin jatkuvasti kove-neva kilpailu ihmisten vapaa-ajasta. Kyse on siitä, millaisen toimijuu-den kansalaistoiminta tarjoaa. Harju peräänkuuluttaakin järjestöllisen toiminnan uudistamisen perään ja korostaa yhteisen toiminnan, tekemisen ja kohtaamisen tärkeyttä muodollisten yhdistystoimintojen sijaan.

Juha Heikkala (2015) kokee, että on tapahtumassa laajempi järjestötoiminnan paradigman muutos, joka haastaa aiempaa vertikaalista, keski-tettyä, monopolisoitua ja ylhäältä alas ohjattua ajattelutapaa. Tilalle on

muodostumassa hajautettua, monikeskistä, verkostomaista ja alhaalta ylös ohjautuvaa ajattelutapaa. Heikkalan mukaan monet järjestötoiminnan piirteet säilyvät, jopa korostuvat. Esimerkiksi järjestötoiminnassa keskeinen henkilökohtainen merkityksellisyys ei Heikkalan mukaan katoa mihinkään, vaan tulee päinvastoin tulevaisuudessa korostumaan ja olemaan yhdistysten ja järjestöjen elinvoimaisen tulevaisuuden avaintekijä. (Emt., 23-24.) Merkittävin paradigman muuttamisen haaste on Heikkalan mukaan jäsensuhteessa, yhdistyksen tai järjestön suhteessa sen toiminnassa olevaan yksittäiseen ihmiseen tai ihmisryhmään. Heikkalan mukaan yhdistykset ja järjestöt tuntevat jäsenensä – heidän tarpeensa, toiveensa, osaamisensa ja valmiutensa – todella kehnosti. Järjestötoiminnan vanhan paradigman näkökulmassa painottuukin Heikkalan mukaan voimakkaasti itse yhdistys tai järjestö sekä sen oma hallinto ja tarjonta – oma vakiintunut rakenne perinteisine tarjontoineen. Järjestötoiminnan uusi paradigma korostaa sen sijaan tarveperustaista ongelmanratkaisua, siis sitä, että yhdistys tai järjestö kuuntelee tarkoin korvin jäseniään ja toimijoitaan, huomioi heidän tarpeitaan ja pyrkii myös hyödyntämään heissä olevia potentiaaleja. (Emt., 25-30.)

Järjestötoiminnassa parin viime vuosikymmenen aikana korostunut vapaaehtoistoiminnan kehittämisen trendi kertoo osaltaan siitä, että vapaaehtoistoiminnalla on nähty tärkeä rooli yhdistysten ja järjestöjen palvelutoiminnan kasvaessa ja erilaisten yhteisöjen elinvoimaisuudessa. Myös vapaaehtoistoiminnan – eikä vain yhdistyksiin, vaan myös julkisen sektorin toimintaan kiinnittyneenä – yleinen yhteiskunnallinen merkitys ja arvostus on noussut. Vapaaehtoistoiminta nähdäänkin nykyisin kaikille kuuluvana oikeutena, jonka esteitä pitää voida myös tunnistaa ja tarvittaessa eliminoida (ks. esim. Kansalaisareena 2017). Vapaaehtoistoiminnan keskeisyys ja sen kehittämisen trendi kertoo lisäksi järjestötoiminnan ammattimaistumisesta. Aaro Harju (2008) viittaa järjestötyön ammattimaistumisella järjestöjen työntekijöiden nousseeseen koulutustasoon mutta myös järjestöjen kehittämistoiminnan kasvuun. Varsinkin isoissa valtakunnallisissa järjestöissä taloudelliset resurssit mahdollistavat pätevien työntekijöiden palkkaamisen ja työntekijöiden jatkuvan kouluttamisen. Järjestöjen maine voi jo edellyttää aina laadukasta tekemistä. Myös tulosajattelu on tullut aikaisempaa tiedostetummin järjestöjen toimintaan mukaan ja ammattimaistumista on tapahtunut varsinkin palvelutuotannon yleistettyä. Haasteena on kuitenkin Harjun mukaan ollut, että palveluiden kriteerit ja järjestöjen toiminnan kehittämisen lähtökohdat ovat usein tulleet järjestömaailman

ulkopuolelta. Lisäksi yleisesti ottaen eri järjestöjen erot ovat ammattimaisuudessakin hyvin suuria. (Harju 2008, 69-71.)

Aaro Harju ja Eila Ruuskanen-Himma (2016) korostavat vapaaehtoisten johtamisen tärkeyttä. Vapaaehtoisten sitoutuminen merkitsee myöskin heidän osallistumista ja osallistamista. Ylipäänsä vapaaehtoistyön organisoiminen ja johtaminen täytyisi heidän mukaan saada aikaisempaa keskeisempään rooliin järjestöissä, eikä se onnistu muutoin kuin vapaaehtoistyön arvostuksen nostamisella ja toiminnan laadukkaalla organisoimisella ja johtamisella. Tämä tarkoittaa niin vapaaehtoisten tarpeiden ja toiveiden vahvaa huomioimista, innostavaa vuorovaikutusta ja luottamuksellisen ilmapiirin rakentamista. Järjestöihin tulisivat heidän mukaansa laatia vapaaehtoistyön johtamisen ohjelma, joka sisältää vastaukset muun muassa vapaaehtoistyön organisoimisen ja johtamisen kysymyksiin (rekrytointiin, motivointiin, perehdytykseen ja kouluttamiseen, huolenpitoon ja palkitsemiseen, resurssointiin sekä seurantaan ja arviointiin). Juha Heikkalaan (2002) ja Salla Kuuluvaiseen (2015) viitaten Harju ja Ruuskanen-Himma korostavat myös ns. omatoimisen, itseorganisoituvan vapaaehtoistyön mahdollisuutta johdetun ja organisoitun vapaaehtoistyön ohella sekä vapaaehtoistoimijan omistajuuden tunteen merkitystä. Omistajuutta voidaan luoda antamalla ihmisille myös mahdollisuus suunnitella, roolittaa ja vastuuttaa itse omaa vapaaehtoistyötänsä. (Emt., 50-61.)

Vapaaehtoistoiminnan eri muotoja hahmotetaan nykyään monenlaisia (ks. esim. Laimio & Välimäki 2011). Yleisesti se nähdään ihmisten vapaa-ajan toimintana, jossa pyritään edistämään jonkin asian, toiminnon tai intressin toteutumista. Eräs perusjäsentely vapaaehtoistoiminnan organisoimiseen, jäsentämiseen tai johtamiseen on ymmärtää vapaaehtoistoiminta joko yhteisöjen tai yhdistysten jäsenten tai niiden organisatoristen toimintojen kautta. Edellinen viittaa siihen, että vapaaehtoistoiminnassa keskeistä on se, millaista vapaaehtoistoimintaa yhdistysten jäsenet itse pitävät tärkeänä esimerkiksi oman mielenkiintonsa tai oppimisensa näkökulmasta. Voidaan puhua jäsen- tai toimijalähtöisestä ajattelutavasta. Jälkimmäistä ajattelutapaa voisi nimittää organisaatiolähtöiseksi jäsentelyksi, koska se lähtee siitä, että keskeistä on yhdistyksen olemassaolevat toiminnot ja vapaaehtoisten rooli on ennen kaikkea mahdollistaa tai tukea näiden toimintojen toteutumista. Eeva-Liisa Tilkanen kuvasi artikkelissaan hyvin tätä perusjäsenystä pohtimalla kumpi on ensin, muna vai kana: etsitäänkö opiskelijalle sopiva tehtävä yhdistyksestä vai yhdistyksen tehtävään sopiva opiskelija.

Joka tapauksessa vaikuttaa kuitenkin siltä, että yhdistyksiltä odotetaan tulevaisuudessa yhä enemmän vapaaehtoistoiminnan kehittämistä, tuotteistamista ja johtamista, ja se nähdään samalla elinvoimaisen ja kehittyvän yhdistyksen ominaisuutena.

Samanaikaisesti näyttäisi siltä, että on olemassa kovenevaa painetta sille, että osa perinteisestä vapaaehtoistyöstä on muuttumassa palkkатыöksi (esimerkiksi kokousten dokumentointi, kirjanpito, viestintä, koulutus, valmennus, ohjaus jne.), jos sille on olemassa taloudellisia edellytyksiä. Tässä mielessä vapaaehtoistyö tai -toiminta muuttuu ikään kuin ”rusinoiden poiminnaksi pullasta” – vapaaehtoistyönä tehdään vain sitä, mikä koetaan erityisen merkityksellisenä ja mielenkiintoisena. On ollut myös pelkoa siitä, että vapaaehtoistyö ammattimaistuu siten, ettei järjestöissä ole enää tulevaisuudessa tarjolla matalan kynnyksen vapaaehtoistyötä, ts. sellaista, johon ei edellytetä korkeaa osaamista tai vapaaehtoisen ammattitaidon hyödyntämistä. Tämä lienee todellinen haaste yhä ammattimaisemmin toimivissa järjestöissä.

Ari Marjovuon (2014) vapaaehtoistyötä tarkastellut tutkimus osoittaa, että vapaaehtoiset hakevat vapaaehtoistyöstä kuitenkin jotain muuta kuin normaalista (työ)arjestaan. Vapaaehtoiset ovat Marjovuon mukaan pääasiassa konsensuaalisessa maailmassa, toisin sanoen jatkuvan luomisen ja vapauden tilassa, merkitysten, yksilöllisyyden, kuulumisen, identiteetin, tasa-arvon, keskusteluiden ja uusien sosiaalisten representaatioiden muodostumisen maailmassa. Vapaaehtoistyön maailma on erilainen kuin normaaliarki, joka on esineellistynyt (rahan) maailma – objektivoitunut, yli-inhimillinen, jähmeä ja muuttumaton, epätasa-arvoinen, sääntöjen ja yksilöllisyyteen välinpitämättömästi suhtautuva maailma. Esineellistynyt maailma on kuitenkin välttämätön vapaaehtoistyön kannalta, molemmat maailmat edellyttävät toisiaan. Toista ei ole olemassa ilman toista. Olennaista on, että vapaaehtoistyö tarjoaa tekijöilleen mahdollisuuden vapautumiseen ja puhdistavaan kokemukseen esineellistyneestä maailmasta. Vapaaehtoisten maailmassakin on toki sääntöjä, mutta ne näyttäytyvät mielekkäitä tarkoituksia palvelevina ja muutettavissa olevina. Huomioitavaa myös on, että Marjovuon mukaan järjestöjen työntekijät ovat vapaaehtoisia enemmän kiinni esineellistyneessä maailmassa. (Marjovuon 2014, 41-42, 123-128.)

Mitä KYTKE:n toimintamallista olisi opittava?

On aika tehdä tiivis koonti. KYTKE-hanke on kokonaisuutena ottaen onnistunut hyvin sekä määrällisissä että toiminnallisissa tavoitteissaan. Hanke on onnistunut kehittämään siihen osallistuneiden opiskelijoiden työelämävalmiuksia ja -taitoja sekä verkostoja. Myös hankkeeseen osallistuneet yhdistystoimijat ovat saaneet kehitettyä monia toimintojaan opiskelijaprojektien kautta. Lisäksi hankkeeseen osallistuneet korkeakoulut ovat saaneet arvokasta kokemusta kolmannen sektorin kehittämisestä ja sen aikaisempaa paremmasta hyödyntämisestä. Hankkeen kehitystyö ja toimintamallin juurruttaminen korkeakouluihin ja yhdistyskentälle jatkuu vielä kesäkuun 2017 loppuun asti.

KYTKE-hankkeen toimintamallin keskiössä on kolmannen sektorin tai yhdistysten näkeminen tärkeänä ja merkittävänä taitotiedon ja yleensä oppimisen kenttänä. Hankkeen toiminnan konteksti on ollut vapaaehtoistoiminta. Vakuuttuneisuus siitä, että erilaisissa yhdistyksissä, osin riippumatta siitäkin, onko niissä palkattua työvoimaa, voidaan oppia monipuolisesti erilaisia asioita ja taitoja, on hankkeen kokemusten myötä kasvanut. Kymmenet hankkeen aikana toteutetut projektit sekä niiden aikana ja jälkeen reflektoidut kokemukset ovat omalta osaltaan osoittaneet tämän. Tämän jälkeen on tarpeen miettiä, miten näitä opittuja tietoja ja taitoja on mahdollista hyödyntää, millaisia praktisia ja pedagogisia seurauksia yhdistysten toiminnassa opitulla on?

Sanna-Mari Vierimaa esitti arviointitutkimuksessaan, että eräs ratkaisumalli opiskelijoiden vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen olisi korkeakoulujen erilaiset mahdollisuudet vapaaehtoistoiminnan opinnollistamiseen. Hän viittasi samalla siihen, että korkeakouluissa on jo tällä hetkellä käytössä ennen opintoja hankitun osaamisen tunnustaminen eli ahointi. Vierimaa toi myös esille Tampereen yliopiston vapaaehtoistoiminnan kokeiluun viitaten, ettei kyse ole sinänsä uudesta asiasta. Voisikin sanoa, että jos kolmannella sektorilla ja yhdistyksissä tapahtuva vapaaehtoistoiminta halutaan nähdä arvokkaana erilaisten taitojen ja tietojen oppimisen kenttänä, tällainen opinnollistaminen avaisi osaltaan mittavia mahdollisuuksia edistää ja mahdollistaa korkeakouluopiskelijoiden (jos muidenkin opiskelijoiden) koulutus- ja työelämäpolkuja. Hankkeen kokemusten mukaan tähän olisi syytä. Vapaaehtoistoiminnan opinnollistamisen lisäksi kolmas sektori ja sen lukuisat yhdistykset ja säätiöt voitaisiin huomattavasti nykyistä laajemmin nähdä myös opiskelijoiden opintoihinsa liittyvien erilaisten harjoitteluiden, projektien ja opinnäytetöiden toteuttamisen paikkoina. Eikä vain sosiaali- ja

terveysalan opiskelijoille tai humanistisen ja kasvatustieteiden, vaan kaikkien alojen opiskelijoille. KYTKE-hankkeessa myös liikealan, tietotekniikan ja yhteiskuntatieteiden opiskelijoilla on ollut hyviä kokemuksia toiminnasta yhdistysten tarjoamista projekteissa. Tällaiset mahdollisuudet pitäisikin olla mahdollisimman joustavia, missä opiskelijoiden ja yhdistysten tarpeet kohtaisivat. Varsinkin oppilaitosten opetussuunnitelmilta mutta myös niiden henkilöstöresursseilta edellytettäisiin kuitenkin joustavuutta ja väljyyttä, kuten Anu Pelkonen toi artikkelissaan esille.

Kyse on loppujen lopuksi pedagogiikan ja opintoihin liittyvien käytäntöjen yhteensovittamisesta. Voimme ajatella asiaa esimerkiksi käytännössä joko niin, että yhdistyskenttä tarjoaa joustavia, muuntuvia ja monenlaisia mahdollisuuksia oppimiseen ja näitä mahdollisuuksia vain sovelletaan opintosuoritusten tavoitteisiin, tai voimme ajatella myös pedagoginen painotus edellä, kuten esimerkiksi Kurki (2001) hahmottaessaan sosiaalipedagogista vapaaehtoistyön kehystä. Kurjen (emt., 74-76, 88-89) mukaan tällaisessa kehityksessä yhdistyvät kansalaisuuden kasvatamisen eettisnormatiiviset ja kriittiset ulottuvuudet. Kurjen mukaan pitäisi kehittää ennen kaikkea opiskelijoiden kriittistä ajattelukykyä ja tuoda enemmän esille arvokysymyksiä – myötäelämistä, eettisen kasvun mahdollisuuksia. Kurjen mukaan vapaaehtoistoiminnan yhdistäminen korkeakouluopetukseen olisi erityinen innovatiivinen pedagoginen haaste, joka kuitenkin on sopuosoitettavissa yliopiston perustehtävien kanssa. Vapaaehtoistoimintaan liittyvä oppimisprosessi tulisi Kurjen mukaan suunnitella ja toteuttaa huolella, esimerkiksi ongelmaperustaisen tai kokemuksellisen oppimisen kehityksessä.

Opiskelijoiden vapaaehtoistoiminnan laajemman hyödyntämisen ja opinnollistamisen lisäksi hankkeen aikana on tullut esille monia käytännöllisiä ratkaisumahdollisuuksia erilaisten yhteisten projektien jatkumiselle myös KYTKE-hankkeen jälkeen. Vierimaan arviointitutkimuksessa tuotiin esiin kurssimuotoisen vapaaehtoistoiminnan mahdollisuus, jolla saavutettaisiin myös opiskelijoiden toivomaa toiminnan suunnitelmallisuutta ja tavoitteellisuutta. Samoin hankkeen aikana on rakennettu sekä yhdistystoimijoiden että opiskelijoiden toivomaa portaalaa (Toimeksi.fi-portaali), jonka kautta opiskelijoiden ja yhdistysten tarpeet kohtaisivat nykyistä paremmin. Vaikka kurssimuotoisessa vapaaehtoistoiminnassa on omat aikatauluihin ja resursseihin liittyvät haasteensa, olisi KYTKE-hankkeenkin kokemusten perusteella syytä jatkaa ja kehittää myös eri korkeakoulujen opiskelijoista koostuvien

ryhmien yhteistä toimimista yhdistyksissä. Myös Vierimaan esittämää vapaaehtoistyön fasilitaattoritoimintaa voitaisiin kehittää esimerkiksi niiden Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelijoiden parissa, jotka suuntautuvat opinnoissaan järjestötyöhön.

KYTKE-hankkeen kokemusten pohjalta on havaittu, että tärkeää olisi hyödyntää olemassaolevia toimijarakenteita ja -verkostoja. Tällainen toimijaverkosto Jyväskylässä on Kansalaistoiminnankeskus Matara, jonka piirissä on toiminut jo pitkään myös eri oppilaitoksista koostuva ryhmä (ks. Lind 2013). KYTKE-hankkeen aikana esilletulleita yhdistysten ja korkeakoulujen kohtaamisen ja yhteistyön tarpeita on syytä systematisoida ja kehittää juuri Mataran toimijarakenteen piirissä. Luontevasti myös kehitteillä oleva Toimeksi.fi-portaalia ylläpidetään ja päivitetään Kansalaistoiminnankeskus Mataraa hallinnoivassa Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry:ssä. Mikään toimijaverkosto tai tekninen ratkaisu ei ole kuitenkaan yksiselitteinen oikotie yhteistyöhön. Yhteistyö korkeakoulujen ja yhdistysten välillä muodostuu viime kädessä siinä toimivien ihmisten kohtaamisesta, siitä, että he tuntevat toisiaan, ovat säännöllisessä vuorovaikutuksessa keskenään ja arvostavat toisiaan.

Kysymys siitä, millä tavalla korkeakoulut toimivat ja tunnistavat yhdistystoimijoita on mielenkiintoinen ja iso korkeakoulupoliittinenkin teema. Tässä julkaisussa asiaa ovat tarkastelleet Pekka Kaunismaa ja Tapio Anttonen. Heidän pääviestinsä on, että suomalaiset korkeakoulut voisivat toimia yhteistyössä yhdistysten kanssa huomattavasti nykyistä enemmän ja ennen kaikkea systemaattisemmin. KYTKE-hankkeen pohjalta voisi sanoa, että myös korkeakouluopiskelijat varmasti hyötyisivät tästä. Suuremmassa mittavakaavassa kyse on korkeakoulupoliitiikasta, jossa eräs teema on suomalaisen korkeakoulujärjestelmän dualimalli. Ammattikorkeakouluille yhteys työ- ja elinkeinoelämään sekä aluekehitykseen on ollut kiinteä osa niiden toimintaa. Yliopistot ovat toiminnassaan enemmän tiedelähtöisiä ja yhteydet eri alojen työ- ja elinkeinoelämään ovat rakentuneet enemmän oppiaine- tai laitospolitiikkalähtöisesti. Nykyisin myös yliopistoissa on kuitenkin ollut nähtävissä lisääntyneitä tarvetta kehittää opetusta käytännön työelämän suuntaan.

Toisenlainen kehys yliopistojen toimintaan avautuu puolestaan Tapio Anttonen esimerkeistä Iso-Britanniasta. Niiden pohjalta voitaisiin ehkä sanoa, että siinä missä Iso-Britanniassa yliopistojen yhteiskunnallista roolia tai opiskelijoiden vapaaehtoistoimintaa katsotaan eräänlaisen yhteiskunnallisen ja lähiyhteisöllisen palvelutehtävän kautta, on

Suomessa tällainen näkökulma ollut varsin vieras, muutamia Anttosen mainitsemia esimerkkejä Jyväskylän yliopistosta lukuun ottamatta. Myös vapaaehtoistoimintaa on Iso-Britanniassa perinteisesti katsottu enemmän hyväntekeväisyyden näkökulmasta. Anttosen mainitsemista esimerkeistä voisimme kuitenkin hyvin ottaa soveltaen lisää oppia myös Suomessa ja kehittää niistä suomalaisia versioita.

Lähteet:

Harju, Aaro (2008). Ammattilaisuuden ja kansalaistoiminnan suhde. Teoksessa Anne Holopainen & Kimmo Lind & Niemelä, Jorma (toim.) Ammattikorkeakoulut kansalaistoiminnassa. Oikeusministeriön julkaisuja 2008:7; Humanistisen ammattikorkeakoulun julkaisuja, C Oppimateriaalit 16; Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja, C Katsauksia ja aineistoja 15. Helsinki: Oikeusministeriö, Humanistinen ammattikorkeakoulu, Diakonia-ammattikorkeakoulu, 67-77.

Harju, Aaro (2016). Kansalaistoiminnan tulevaisuus. Alustus Työnuoli-hankkeen loppuseminaarissa Jyväskylässä 12.12.2016. Viitattu 21.12.2016 <http://www.kesli.fi/@Bin/373840/Kansalaistoiminnan+tulevaisuus.pdf>

Harju, Aaro & Ruuskanen-Himma, Eila (2016). Onnistu muutoksessa. Järjestöjohtajan ja –kehittäjän käsikirja. Vantaa: Sivistysliitto Kansalaisfoorumi SKAF ry.

Heikkala, Juha (2015): Järjestötoiminnan paradigman muutos. Teoksessa Satu Riikonen & Tarja Nyman: Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 10, Helsinki 2015. 22-30.

Holopainen, Anne & Lind, Kimmo & Niemelä, Jorma (toim.) Ammattikorkeakoulut kansalaistoiminnassa. Oikeusministeriön julkaisuja 2008:7; Humanistisen ammattikorkeakoulun julkaisuja, C Oppimateriaalit 16; Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja, C Katsauksia ja aineistoja 15. Helsinki: Oikeusministeriö, Humanistinen ammattikorkeakoulu, Diakonia-ammattikorkeakoulu.

Kansalaisareena (2017). <http://www.kansalaisareena.fi/> (Viitattu 30.3.2017)

Kaunismaa, Pekka & Lind, Kimmo (2006). Nuorten ja ammattijärjestön kohtaaminen. Tutkimus nuorten aikuisten käsityksistä ammattijärjestöistä. Huma-

nistinen ammattikorkeakoulu. Sarja B. Projektiraportit ja selvitykset 2, 2006.

Kaunistmaa, Pekka & Lind, Kimmo (2008). Generalisteja vai spesialisteja? Ammatillisen järjestötyön kvalifikaatioiden tarkastelua. Teoksessa Anne Holopaisen & Kimmo Lind & Niemelä, Jorma (toim.) Ammattikorkeakoulut kansalaistoiminnassa. Oikeusministeriön julkaisuja 2008:7; Humanistisen ammattikorkeakoulun julkaisuja, C Oppimateriaalit 16; Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja, C Katsauksia ja aineistoja 15. Helsinki: Oikeusministeriö, Humanistinen ammattikorkeakoulu, Diakonia-ammattikorkeakoulu, 110-123.

Kurki, Leena: Kasvaminen palvelutehtävään (2001). Sosiaalipedagoginen katse vapaaehtoistyöhön. Teoksessa Antti Eskola & Leena Kurki toim.: Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena. Helsinki: Vastapaino. 67-92.

KYTKE-hanke (2017). <https://www.eura2014.fi/rrtiepa/projekti.php?projekti-koodi=S20434> (Viitattu 28.3.2017)

Laimio, Anne ja Välimäki, Sari (2011). Vapaaehtoistoiminta kehittyy. Jyväskylä: Keski-Suomen Sosiaaliturvayhdistys. http://www.kssotu.fi/versova/media/Vaphehttoim_KEHITTY.pdf (Viitattu 30.3.2017)

Lind, Kimmo (2013). Oppilaitosyhteistyö kansalaistoiminnankeskus Matarassa. Teoksessa Pekka Kaunistmaa & Esa Ylikoski toim. Kansalaistoiminnankeskukset avoimina oppimisympäristöinä. Humanistinen ammattikorkeakoulu, sarja B. Projektiraportit ja selvitykset 28, 2013, 59-65.

Marjovu, Ari 2014: Vapaaehtoistyön ytimessä. Järjestömuotoinen vapaaehtoistyö sosiaalisten representaatioiden näkökulmasta. Helsingin yliopisto/Sosiaalitieteiden laitos. Helsinki 2014 Sosiaalitieteiden laitoksen julkaisuja 2014:9 Sosiaalipsykologia. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/44979/marjovuov_v%3a4it%3ab6skirja.pdf?sequence=1 (Viitattu 31.3.2017)

Litmanen, Tapio ja Ruuskanen, Petri (2016): Järjestöjen henkilöstö- ja johtamiskäytännöt. Teoksessa Juha Peltosalmi, Anne Eronen, Tapio Litmanen, Pia Londén, Petri Ruuskanen: Järjestöbarometri 2016: Järjestöjen tulevaisuus. Helsinki: SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry. 148-185.

Ristolainen, Heidi (2015). Osaajat järjestötyössä. Järjestöyöntekijöiden näkemyksiä ammattitaidosta, työn hallinnasta ja tulevaisuudesta. Helsinki: OK-opintokeskus. <https://www.ok-sivis.fi/media/materiaalit-osio/selvitykset-ja-tutkimukset/osaajat-jarjestotyossa.pdf> (Viitattu 31.3.2017)

Ruuskanen, Petri (2016). Esitys 6.4.2016 KYTKE-koulutuksessa: Kolmannen sektorin muuttuva yhteiskunnallinen rooli ja kolmannen sektorin palkkatyö.

Ruuskanen, Petri, Anttila, Timo & Selander, Kirsikka (2013). Palkkatyössä kolmannella sektorilla. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja.

KytKentöjä työelämään

KYTKE – Korkeakoulut ja yhteisöt Keski-Suomessa -hanke on toiminut syksystä 2015 ja päättyy kesäkuun 2017 lopussa. Hankkeen tarkoituksena on ollut kehittää sekä korkeakouluopiskelijoiden työelämävalmiuksia että korkeakoulujen ja alueella toimivien yhdistysten keskinäistä yhteistyötä. Hankkeen pää toteuttajana on ollut Humanistinen ammattikorkeakoulu ja osatoteuttajina Jyväskylän ammattikorkeakoulu ja Jyväskylän yliopisto. Mukana olleet yhdistykset edustavat yhdistyskentän moninaisuutta: liikuntaseuroja, sosiaali- ja terveysalan yhdistyksiä, nuorisjärjestöjä, kulttuurialan yhdistyksiä sekä asukas yhdistyksiä.

Julkaisussa esitellään hankkeen aikana tehtyjä projekteja, mutta luodaan myös yleisempiä näkökulmia korkeakoulujen ja yhdistyskentän toimijoiden yhteistyön kehittämiseksi. Julkaisussa esitellään myös monia tapoja, joilla korkeakoulujen ja yhdistyskentän vuoropuhelua voitaisiin kehittää. Julkaisu sisältää myös hankkeen arvioinnin.

KYTKE on Euroopan sosiaalirahaston rahoittama ja Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen hallinnoima hanke.

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU